

BARBET

Jalostuksen tavoiteohjelma
2021-2025

Hyväksytty rotuyhdistyksen yleiskokouksessa 15.2.2020
Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 14.6.2020
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 18.8.2020

Jalostuksen tavoiteohjelman laatinut
Taina Horne

sekä
Paula Horne
Mirja Ojainväli
Anne Rojo

Sisällys

1. YHTEENVETO.....	5
2. RODUN TAUSTA	8
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	11
4. RODUN NYKYTILANNE.....	12
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	12
4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos	12
4.1.2 Jalostuspohja.....	17
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa	22
4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	24
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	25
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	25
4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin	25
4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus	25
4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa.....	25
4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet	32
4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen	38
4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista	42
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	43
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	43
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	50
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyöt	55
4.3.4 Lisääntyminen	56
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet.....	58
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	58
4.4. Ulkomuoto	59
4.4.1 Rotumääritelmä	59
4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset	60
4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus	63
4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	63
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA.....	64
5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso.....	64

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen	66
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	68
6.1 Jalostuksen tavoitteet	68
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	70
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	71
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	71
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	73
7. LÄHTEET	74
8. LIITTEET	75
Liite 1. Luonnetestin rotuprofiili	76
Liite 2. MH-luonnekuvauksen rotuprofiili	77

Lista taulukoista

- [Taulukko 1.](#) *Barbet Finland ry rotuyhdistyksen jäsenmäärän kehitys 2014-2019*
- [Taulukko 2.](#) *Vuositalasto, rekisteröinnit 2010-2019*
- [Taulukko 3.](#) *Jalostuspohja per sukupolvi (4 vuotta)*
- [Taulukko 4.](#) *Vuosina 2010-2019 jalostukseen eniten käytetyt 15 urosta*
- [Taulukko 5.](#) *Vuosina 2010-2019 jalostukseen eniten käytetyt 17 narttua*
- [Taulukko 6.](#) *Pentujen lukumäärä, joka vastaa 5 % sukupolven kokonaisjälkeläismäärästä*
- [Taulukko 7.](#) *Suomessa syntyneet pentueet, joissa useampaa on käytetty jalostukseen*
- [Taulukko 8.](#) *Maailmassa ja Suomessa syntyneet barbetit vuosina 2010-2019*
- [Taulukko 9.](#) *Syntyneiden barbetien ja kasvattajien määrä maittain vuosina 2015-2019*
- [Taulukko 10.](#) *Barbetien luonnetestitulokset verrattuna rodun ihanneprofiiliin*
- [Taulukko 11.](#) *Barbetien taipumuskoesuoritukset vuosina 2007-2019*
- [Taulukko 12.](#) *Barbetien koekäynnit SPME ja SPMV-V kokeissa vuosina 2008-2019*
- [Taulukko 13.](#) *Barbetien rally-toko osallistumismäärät vuosina 2015-2019*
- [Taulukko 14.](#) *Barbetin PEVISA-ohjelman voimassaoloaika ja ohjelmaan tehdyt muutokset*
- [Taulukko 15.](#) *Barbeteilla tavatut silmäsairaudet Suomessa*
- [Taulukko 16.](#) *Lonkaniveldysplasia barbeteilla syntymävuoden mukaan*
- [Taulukko 17.](#) *Barbetien lonkkatulokset muissa maissa*
- [Taulukko 18.](#) *Kynnärniveldysplasia barbeteilla Suomessa syntymävuoden mukaan*
- [Taulukko 19.](#) *Epilepsiaan sairastuneet koirat syntymävuoden perusteella*
- [Taulukko 20.](#) *Barbetien purenta omistajien ilmoituksen mukaan (omistajakysely)*
- [Taulukko 21.](#) *Selkäkuvatut barbetit kuvausvuoden mukaan*
- [Taulukko 22.](#) *Suomessa selkäkuvattujen barbetien kuvaustulokset*
- [Taulukko 23.](#) *Barbetin kuolinsyytilasto*
- [Taulukko 24.](#) *Lievemmät synnyttäiset viat barbeteilla*
- [Taulukko 25.](#) *Näyttelyssä käyneiden koirien paras näyttelytulos syntymävuoden mukaan*
- [Taulukko 26.](#) *10 käytetyimmän jalostusuroksen jälkeläistilasto (lonkat)*
- [Taulukko 27.](#) *10 käytetyimmän jalostusuroksen jälkeläistilasto (kynnärät ja silmät)*
- [Taulukko 28.](#) *10 käytetyimmän jalostusnartun jälkeläistilasto (lonkat)*
- [Taulukko 29.](#) *10 käytetyimmän jalostusnartun jälkeläistilasto (kynnärät ja silmät)*

1. YHTEENVETO

Barbet on ranskalainen vesikoira. Rotu on koiratyypinä hyvin vanha. Vaikka barbet ei olisikaan kaikkien vesikoirien kantamuoto, se on melko varmasti lähinnä alkuperäistä tyyppiä. Barbet on alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan vesilintujen metsästyksessä käytettävä vesikoira, joka tekee muutakin kuin noutaa. Se ei pelkää kylmää, vaan menee veteen kaikenlaisessa säässä. Se etsii ja ajaa ylös vesikasvillisuuden sekaan piiloutuneen riistan ja noutaa isäntänsä ampuman saaliin. Useimmilla yksilöillä on edelleen hyvä riistavietti.

Rodun tasapainoisen ja ystävällisen luonteen vuoksi barbet on erinomainen ja monipuolinen hyötyharrastus- ja seurakoira. Barbetin kanssa voi harrastaa monenlaisia koiraharrastuslajeja, ja se tarvitsee mahdollisuuden aktiiviseen elämään. Arjessa Barbet on kuitenkin rauhallinen ja sopeutuvainen - helppo elämänkumppani kotona ja reissussa. Vakavia luonneongelmia, kuten arkuutta, aggressiivisuutta, pelkoja tai hermostuneisuutta rodussa on erittäin vähän.

Rodussa ei esiinny yleisenä monia vakavia sairauksia, mutta pienessä populaatiossa perinnöllisillä sairauksilla voi olla huomattava vaikutus koko populaatioon. Aiemmin Suomessa yleinen epilepsia on saatu merkittävästi vähenemään viime vuosina. Vakavia, usein kuolemaan johtavia sydänsairauksia on esiintynyt muutamissa sukulinjoissa. Korvatulehdukset ovat melko yleisiä, ja usein toistuvana tai kroonisena voivat olla merkki atopiasta/allergiasta. Kaikkien perinnöllisten sairauksien tilannetta pyritään seuraamaan rodussa niin, että ne eivät pääsisi yleistymään.

Ensimmäinen barbet tuotiin Suomeen vuonna 2002. Vuoden 2019 loppuun mennessä Suomessa oli rekisteröity 691 barbetia. Kaikkiaan maailmassa on arviolta noin 4500-5000 koiraa (vuoden 2019 lopussa), mutta rodun suosion myötä populaatio on kasvussa monessa maassa. Pienestä populaatiosta ja harvalukuisesta kantapopulaatiosta johtuen koirat ovat melko läheistä sukua keskenään. Geneettisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi jalostuspäätöksiä tulee tehdä harkiten, käyttää mahdollisimman monia jalostuskelpoisia koiria jalostukseen ja rajoittaa yksittäisen koiran jälkeläismäärää.

Barbet on keskikokoinen, normaalirakenteinen rotu. Rodun ulkomuoto ja rakenne vastaavat keskimäärin hyvin rotumääritelmää ja rodun käyttötarkoitusta, vaikka ilmiasultaan populaatio on monimuotoinen. Koiran hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia rakenteellisia puutteita tulee ehkäistä jalostusvalinnoilla, niin että samoja puutteita omaavia yksilöitä ei pariteta keskenään. FCI:n ja rodun kotimaan Ranskan esimerkkiä noudattaen Suomessa käyttökoevaatimus FI MVA-arvoon tuli voimaan 1.1.2012.

Keskeisimmät jalostustavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi

Luonne ja käyttäytyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Säilytetään barbetien erinomainen luonne nykyisellään ja ehkäistään rodulle epätyypillisten luonteenpiirteiden yleistymisen.	Luonteiden arviointi ja seuranta kyselyiden, rotukatselmuksen, luonnetestien ja MH-kuvauksen avulla. Tarvittaessa jalostussuositukseen vaatimus jalostuskoirien luonteen arvioinnista

Terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Barbetin tulee pystyä käyttötarkoituksensa mukaiseen toimintaa terveytensä puolesta. Terve ja pitkäikäinen koira. Vähennetään ja ennaltaehkäistään vakavien perinnöllisten sairauksien leviämistä.	PEVISA-vaatimukset lonkkien, kyynärien ja silmien osalta. Jalostussuositusten mukaan koira, jolla on vakava perinnöllinen sairaus, ei saa käyttää jalostukseen. Jos koiralla on lievä sairaus, se tulee parittaa siltä osin terveen kanssa. Suositukset tarkistetaan kahden vuoden välein. Terveyttä ja rodussa esiintyviä sairauksia seurataan (mm. terveystarkastus) ja kannustetaan avoimuuteen niiden suhteen. Kannustetaan omistajia teettämään terveystutkimukset myös ei-jalostuskoirille Kannustetaan kasvattajia selvittämään jalostuskoirien suvussa olevat sairaudet

Lisääntyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Barbet on hyvä lisääntymään, eikä rodussa ole yleensä astutus- tai astumisvaikeuksia ja synnytykset tapahtuvat pääosin luonnollisesti. Säilytetään hyvät lisääntymisominaisuudet	Mahdollisia lisääntymisongelmia kartoitetaan jatkuvasti kasvattajille suunnatulla kyselyllä. Kasvattajille tiedotetaan kyselyn tuloksista ja mahdollisista ongelmista

Rakenteen ja anatomian terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Säilytetään barbetin rakenne terveenä ja liioittelemattomana, niin että rotu soveltuu hyvin alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa Pidetään ulkomuoto vastaisuudessaakin rotumääritelmää vastaavana.	Järjestetään rotukatselmuksia ja seurataan niiden sekä näyttelytulosten pohjalta mahdollisia ei-toivottuja piirteitä rakenteessa ja ulkomuodossa. Jalostussuosituksissa vaaditaan näyttely- tai rotukatselmustulos Päivitetään ulkomuototuomarikoulutuksen materiaali

Käyttöominaisuudet	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
• Käyttöominaisuudet säilyvät rodussa ja koirien käyttö käytännön metsästyksessä lisääntyy • Rodun tunnettuus metsästyskoirana lisääntyy • Käyttö ammattimaisessa ja vapaaehtoisessa koira-avusteisessa toiminnassa lisääntyy	• Taipumuskokeiden ja rotukatselmuksen järjestäminen • Käyttökoetulos vaatimuksena FI MVA-arvoon • Käyttöominaisuuksien esilletuominen mm. Rotutorilla, nettisivuilla (yhdistys, Hankikoira.fi), esitteissä ja julkaisuissa • Järjestetään kokeita ja kannustetaan osallistumaan niihin • Laaditaan kasvattajien käyttöön pentuohje, jossa tuodaan käyttöominaisuudet vahvasti esille myös uusille omistajille

Jalostuspohja	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
• Potentiaalisten jalostuskoirien mahdollisimman monipuolinen jalostuskäyttö • Sukusiitoksen laskeminen alle 3 prosenttiin viidellä sukupolvella laskettuna.	• PEVISA-jälkeläisrajoitus (15 jälkeläistä molemmilla sukupuolilla) ja uusintayhdistelmäkielto • Kasvattajien ja uroksen omistajien valistaminen jalostuspohjaan vaikuttavien tekijöiden merkityksestä (kasvattajapäivät) • Tuonti- ja ulkomaisten koirien/urosten sekä vähän käytettyjen sukulinjojen osuutta pyritään edistämään

Pentueiden rekisteröintiin vaikuttavat ehdot

PEVISA-ohjelma 1.1.2016 – 31.12.2020 ja 1.1.2021-31.12.2025

- Pentujen vanhemmista tulee astutushetkellä olla lonkkakuvauslausunto, kyynärkuvauslausunto ja voimassa oleva silmätarkastuslausunto.
- Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste D. Lonkkakuvaustuloksen C tai D saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa.
- Silmätarkastuslausunto ei astutushetkellä saa olla 24 kk vanhempi.
- Yksittäiselle koiralle rekisteröidään korkeintaan 15 jälkeläistä. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.
- Samalle yhdistelmälle rekisteröidään vain yksi pentue.

Ulkomaisia uroksia koskeva koirarekisteriohjeen kohdan 9 mukainen pysyvä poikkeuslupa: Ei vaadita kyynärnivel- eikä silmätarkastuslausuntoa. Lonkkaniveldysplasiaan liittyvät vaatimukset, jälkeläisrajoitus ja uusintayhdistelmien kieltö koskevat ulkomaista urosta.

Tarkemmat jalostussuositukset löytyvät kohdasta 6.2

2. RODUN TAUSTA

Barbet on ranskalainen vesikoira. Barbet nimi tulee ranskankielisestä sanasta barbe (parta). Jo 1500-luvulla elänyt kynologi Fouilloux kutsui kiharaturkkisia koiria barbetiksi. Rotua on joskus kutsuttu myös nimellä Griffon d'Arret à Poil Laineux (laineaux=villava).

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Barbet on koiratyypinä hyvin vanha. Tarkkaa alkuperää ei tunneta, mutta todennäköisesti barbet polveutuu aasialaisista lammaskoirista ja mahdollisesti varhaisista griffoneista.

Barbet on alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan vesilintujen metsästyksessä käytettävä vesikoira, joka tekee muutakin kuin noutaa. Se ei pelkää kylmää, vaan menee veteen kaikenlaisessa säässä. Se etsii ja ajaa ylös vesikasvillisuuden sekaan piiloutuneen riistan ja noutaa isäntänsä ampuman saaliin. Barbetia on käytetty myös metsästäjän ampumien nuolien noutamiseen, samaan tapaan kuin portugalivesikoira. Jopa laivasto on käyttänyt barbetteja noutavina koirina. Ranskan kuninkaallisten kerrotaan aikanaan metsästäneen barbetien kanssa.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Vuonna 1894 Ranskassa laadittiin ensimmäinen rotumääritelmä barbetille. Tuon aikaisen barbetin ulkonäkö poikkesi nykyisestä. Barbetin rotumääritelmään kirjattiin koiran kyky kulkea metsästäessään vaikeassa maastossa, kuten suolla ja vedessä. Näin muodostui keskikokoinen, voimakas, roteva, älykäs, itsenäiseen työskentelyyn kykenevä, etsivä ja noutava koira.

FCI:n rotumääritelmää on muutettu viisi kertaa (4.12.1954, 12.2.1965, 1986, 8.7.1999, 29.3.2006).

Barbet oli alun perin FCI:n 7. ryhmässä (kanakoirat), mutta se siirrettiin vuonna 1986 ryhmään 8 (noutajat, ylösajavat koirat ja vesikoirat). Prof. Trique kertoi Barbet Symposiumissa 4.8.2012, että siirto tehtiin, koska barbetien metsästystyyli muistutti enemmän ylösajavien koirien tyyliä. Myös turkkinsa puolesta barbet sopii paremmin ryhmään 8.3 Vesikoirat. Kuitenkin vielä vuoden 1987 rotumääritelmässä mainitaan rodun seisontataipumus, ja vasta vuoden 1999 rotumääritelmässä metsästystyyliksi kuvataan ylösajo.

Vaikka barbetia onkin käytetty monien rotujen jalostukseen, se on itse ollut vähällä hävitä sukupuuttoon. Hyvistä ominaisuuksistaan huolimatta rotu jäi oman onnensa varaan 1800-luvulla ja sen tilalle tulivat siitä kehitetyt rodut. Seurakoiriksi otettiin villakoirat, merimiehet valitsivat newfoundlandinkoiran ja metsästäjät karkeakarvaisen seisovan griffonin.

Kuva 1. Barbet 1890-luvun lopulta.

1900-luvun alkupuolella barbet ei ollut enää metsästäjien suosiossa ja toinen maailmansota oli hävittänyt koko rodun. Muotiin tulivat hienostuneemmat rodut, kuten villakoira. Toisen maailmansodan jälkeen barbetteja ei ollut rekisterissä lainkaan. Jäljellä oli ainoastaan rekisteröimättömiä barbetteja sekä perimätietona valokuvia vanhoista barbeteista. Jos alkuperältään tuntematon koira vastasi barbetin rotumääritelmää, se voitiin ottaa rotuun ja rekisteröidä "Titre Initial" -merkinnällä. Titre Initial barbeteja on rekisteröity Ranskassa aina 2000-luvulle saakka.

Ensimmäiset barbetit rekisteröitiin 1930-luvun lopulla Ranskassa. 1930-luvulla Ranskassa oli ainoastaan kaksi kasvattajaa, le Houelleur kennelnimellä de Floirac ja Vincenti kennelnimellä Mas de la Chapelle. He tuottivat suuren määrän metsästyskäyttöön hyvin soveltuvia koiria. Toisen maailmansodan lopulla Vincenti kuoli ja sen myötä barbetien määrätietoinen kasvatusta loppui. Barbetien kasvatusta Ranskassa alkoi uudelleen 1960-luvun lopulla, kun Vincentin tytär Hélène Pêtre jatkoi isänsä kasvatustyötä Mas de la Chapelle-kennelin jälkeläisillä samalla kennelnimellä ja myöhemmin nimellä di Barbochos Reiau de Prouvenco.

Kuva 2. Barbet If de Floirac 1930-luvulta.

Sukulaisrodut, joiden kanssa yhteinen kehityshistoria

Koirarotuja alettiin määritellä ja erotella toisistaan 1800-luvun lopussa. Barbetin lisäksi nykyisistä roduista vesikoiriksi tai vesikoirista polveutuviksi roduiksi voidaan katsoa seuraavat rodut: villakoirat (Ranska), irlanninvesispanieli (Irlanti), kiharakarvainen noutaja (Iso-Britannia), wetterhoun (Hollanti), espanjanvesikoira (Espanja), amerikanvesispanieli (USA), portugalivesikoira (Portugali), maltankoira (Malta), bichon frisé (Ranska/Belgia), löwchen (Ranska), bolognese (Italia), lagotto romagnolo (Italia), bichon havanais (Kuuba) ja coton de tulear (Madagaskar). Barbetia on käytetty myös mm. briardin, ranskalaisten griffonien, karkeakarvaisen saksanseisajan, italian spinonen, pont-audemerinspanielin ja newfoundlandinkoiran jalostuksessa.

Eri linjat

Rodun kehityksessä oli vallalla 1980-luvulta lähtien kaksi erityyppistä linjaa. Rodun populaation pienuuden johdosta molempien linjojen jalostuksessa käytettiin eri sukulaisrotuja. Toisen linjan edustajat olivat korkeampia ja kihaturkkisia barbeteja, joita oli jalostettu pääasiassa näyttely- ja seurakoiriksi. Tämän linjan jalostuksessa käytettiin useita isovillakoiria. Toisen linjan edustajat taas olivat kooltaan pienempiä ja turkiltaan laineikkaita. Tämän linjan käyttöominaisuuksia pyrittiin vahvistamaan roturisteytyksillä mm. espanjanvesikoiran, portugalivesikoiran ja irlanninvesispanielin kanssa. Linjoja alettiin risteyttää keskenään yleisesti 2000-luvulla. Nykyään barbetkannassa ei voi erottaa eri linjoja, vaikka joissain koirissa niiden vaikutukset ovat vielä nähtävissä.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

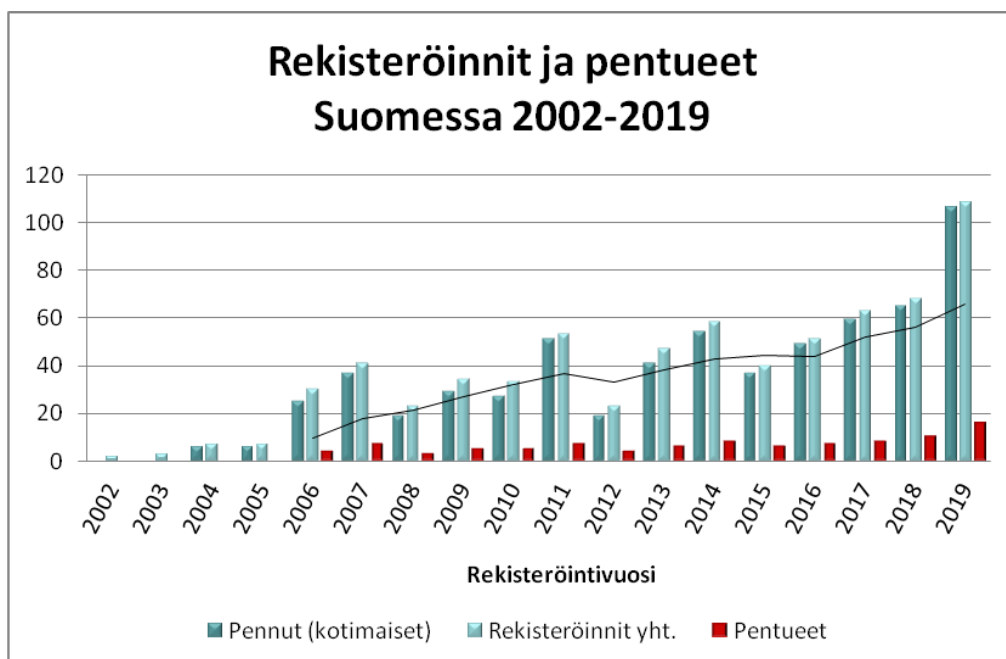
Ensimmäisen Suomeen rekisteröidyn barbetin, uros Turnix de la Cale des Rouleaux, toi kennel Borealii Ranskasta vuonna 2002. Seuraavana vuonna tuotiin ensimmäiset kolme narttua: Tisane de la Perte aux Loups (Borealii), Cybelle Opus Un en O Majeur ja Unique Elle de la Perte aux Loups (Nelum-Himalis). Lisäksi vuonna 2004 tuotiin maahan uros Delco Opus Un en O Majeur (Borealii). Näillä koirilla oli huomattava vaikutus suomalaiseen barbetkantaan, sillä vuosina 2004-2009 syntyneistä 18 pentueesta puolet oli näiden koirien ja niiden ensimmäisen sukupolven yhdistelmiä, minkä lisäksi viidessä pentueessa nämä koirat olivat toisena vanhempana. Muita tuontikoiria käytettiin toisena tai molempina osapuolina yhdeksässä pentueessa. Tuontikoirien määrä on pysynyt tasaisena 1-5 tuontia/vuosi.

Vuosina 2006-2019 barbetpopulaatio on kasvanut maltillisesti, joskin pienessä populaatiossa vuosittaiset rekisteröintimäärät vaihtelevatkin huomattavasti (kuva 3). Syntyneiden määrät olivat viiden vuoden jaksoissa vuosina 2005-2009 keskimäärin 27 koiraa, vuosina 2010-2014 keskimäärin 43 koiraa ja vuosina 2015-2019 keskimäärin 66 koiraa. Vuonna 2019 syntyneiden määrä (106) ylitti ensi kertaa sadan pennun rajan.

Sama kasvutrendi on nähtävissä myös pentueiden määrässä. Suomen ensimmäinen pentue (kuusi pentua) syntyi vuonna 2004 Borealii -kenneliin. Vuosina 2010–2014 syntyi Suomessa 29 pentuetta. Pentuja näissä oli yhteensä 184. Viiden viimeisen vuoden aikana (2015-2019) Suomessa on syntynyt 48 pentuetta, joissa oli yhteensä 324 pentua. Vuonna 2019 pentueiden määrä oli noin kaksinkertainen edellisen viiden vuoden keskiarvoon verrattuna.

Ennustaako vuoden 2019 selvä kasvu muutosta populaation kasvuvauhdissa, vai onko se edelleen melko pienessä populaatiossa tapahtunut heilahdus? Todennäköistä on, että syntymien määrä jää selvästi aiempaa korkeammalle tasolle, ja voi mahdollisesti myös kasvaa aiempaa nopeammin. Barbetpentujen kysyntä on selvästi tarjontaa suurempaa, ja rotu tulee koko ajan tunnetummaksi. Kasvattajien määrä nousi hyvin hitaasti vuosina 2006-2017 ja kasvatus oli keskimäärin kuuden kasvattajan varassa. Vuonna 2018 kasvattajia oli 10 ja vuonna 2019 jo 16. Kasvattajien määrän kasvu on merkittävä tekijä populaation kasvun kannalta. Jälkeläisrajoitus estää kasvattajia tuottamasta suuria määriä pentuja muutamalla koiralla, ja barbetkasvatus onkin Suomessa pienimuotoista: kasvattajilla on kerrallaan vain muutama jalostus- ja/tai sijoitusnarttu, johon kasvatus perustuu. Mitä useampia kasvattajia on rodussa, sen enemmän on käytettävissä olevia jalostusnarttuja vuosittain.

Kuva 3. Rekisteröintien määrä Suomessa 2002-2019. Rekisteröinnit-pennut = tuontikoirien määrä vuosittain. Trendiviiva on laskettu viiden vuoden liukuvalla keskiarvolla.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Rotuyhdistys Barbet Finland ry perustettiin 22.10.2006 ja rekisteröitiin 4.3.2007. Rotujärjestönä on vuodesta 2007 lähtien toiminut Suomen Spaniililiitto ry. Barbet Finland on Suomen Kennelliiton, Suomen Spaniililiiton ja Helsingin Seudun kennelpiirin jäsen. Barbet Finland ry:stä tuli rotua harrastava yhdistys 2019. Kennelliitto poisti rotua harrastava yhdistys - nimityksen käytöstä vuoden 2020 alussa ja sen tilalle tuli rotuyhdistys.

Yhdistyksen hallituksessa on puheenjohtaja, 4-6 varsinaista jäsentä ja 1-2 varajäsentä. Yhdistys harjoittaa rotuun liittyvää koe-, koulutus-, tiedotus- ja julkaisutoimintaa sekä ylläpitää yhteyksiä alan järjestöihin koti- ja ulkomailla. Barbet Finland julkaisee kaksi kertaa vuodessa ilmestyvää jäsenlehteä Barbet sekä järjestää koulutuksia, kokeita, testejä ja katselmuksia. Yhdistyksen alaisuudessa toimii jalostustoimikunta, joka vastaa ensisijassa rodun jalostuksen ohjauksesta yhteistyössä yhdistyksen kanssa ja rotujärjestön valvonnassa. Yhdistys on perustanut terveystalouden, josta myönnetään avustuksia barbetien sairauksien tutkimiseen.

Rotuyhdistyksen jäsenmäärä ja sen kehitys

Yhdistyksen jäsenmäärä on kasvanut tasaisesti rodun rekisteröintimäärien noustessa. Viimeisen viiden vuoden aikana jäsenmäärä on lähes kaksinkertaistunut (taulukko 1).

Vuosi	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Jäsenmäärä	107	126	138	153	172	198

Taulukko 1. Barbet Finland ry rotuyhdistyksen jäsenmäärän kehitys 2014-2019.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Rodun jalostusta ohjaa rotujärjestön valvonnassa rotuyhdistys Barbet Finland ry, jonka alaisena toimikuntana jalostustoimikunta toimii. Jalostustoimikunta perustettiin vuonna 2007, ja se on toimintansa aikana toiminut 3-4 jäsenenä. Varsinaisten jäsenten lisäksi jalostustoimikunnassa voi tarvittaessa olla myös asiantuntijajäseniä. Jalostustoimikunnan työ on pitkäjänteistä, ja vaatii jonkinasteista perehtyneisyyttä mm. rotuun, kasvatukseen ja genetiikkaan, jonka vuoksi jäsenet toimivat pitkäaikaisesti toimikunnassa. Toimikunnan kokoonpano tarkistetaan vuosittain ja uusia jäseniä lisätään tarvittaessa.

Jalostustoimikunnan tarkoituksena on edistää barbetien jalostusta ja kasvatusta. Tarkoitustaan toteuttaakseen se mm. kerää, tilastoi ja julkaisee rodun terveys-, luonne- ja koetuloksia, järjestää terveys- ja luonnekyselyitä sekä rotukatselmuksia, myötävaikuttaa rodussa esiintyvien perinnöllisten sairauksien vastustamista ja ylläpitää jalostus- ja pentuvälityssivuja yhdistyksen nettisivuilla. Jalostustoimikunta neuvoo jalostuskoirien tuontiin ja vientiin liittyvissä asioissa. Käytännössä jalostusta ohjataan mm. tarkastamalla, että kasvattajan lähettämässä jalostustiedustelussa esitetty yhdistelmä täyttää jalostuksen toimintaohjeen, JTO:n ja PEVISA:n vaatimukset. Jalostustoimikunta laatii vuosittain toimintasuunnitelman ja –kertomuksen sekä vastaa barbetin jalostuksen tavoiteohjelman ja PEVISA:n seurannasta ja päivityksestä.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuuniteuteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2-3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20-50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4-6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. (Lähde: MMT Katariina Mäki 5.8.2013)

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

Rotu herätettiin uudelleen henkiin Ranskassa 1980-luvulla muutamien barbetyksilöiden avulla, joten nykyään elävillä koirilla on pitkälti yhteiset esivanhemmat vain muutama vuosikymmenen takana. Euroopassa rotuun risteytettiin 1980- ja 1990-luvuilla kuitenkin useita muita rotuja, joka lisäsi geneettistä monimuotoisuutta huomattavasti ja antoi paremman geneettisen perustan nykyiselle

populaatiolle. Ilman roturisteytyksiä monimuotoisuus kuitenkin vähenee suljetussa populaatiossa. Jalostusvalinnoilla voidaan hillitä – tai kiihdyttää - monimuotoisuuden vähenemistä. Taulukossa 2 on esitetty populaatorakenteeseen vaikuttavia parametreja sekä vuositilasto rekisteröinnistä vuosina 2010-2019.

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	keski-arvo
Pennut (kotimaiset)	106	82	55	39	42	52	38	26	49	19	50,8
Tuonnit	3	5	3	1	5	4	5	3	6	5	4,0
Rekisteröinnit yht.	109	87	58	40	47	56	43	29	55	24	54,8
Pentueet	16	12	8	6	6	8	6	4	7	4	7,7
Pentuekoko	6,6	6,8	6,9	6,5	7,0	6,5	6,3	6,5	7,0	4,8	6,5
Kasvattajat	12	11	8	6	5	7	6	4	6	4	6,9
Jalostukseen käytetyt eri urokset											
- Kaikki	13	12	7	5	6	7	6	4	4	4	6,8
- Kotimaiset	10	8	4	3	3	5	3	1	2		4,3
- Tuonnit	2			1	1		2	2	2	2	1,7
- Ulkomaiset	1	4	3	1	2	2	1	1	0	2	1,7
- Keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3 v 7 kk	4 v 10 kk	4 v 6 kk	3 v 1 kk	4 v 4 kk	4 v 7 kk	5 v 2 kk	4 v	3 v 9 kk	3 v 11 kk	4 v 2 kk
Jalostukseen käytetyt eri nartut											
- Kaikki	15	12	8	6	6	8	6	4	7	4	7,6
- Kotimaiset	13	8	6	5	3	5	4	3	4	4	5,5
- Tuonnit	2	4	2	1	3	3	2	1	3		2,3
- Keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 2 kk	3 v 8 kk	3 v 7 kk	4 v	4 v 5 kk	3 v 4 kk	4 v 1 kk	2 v 11 kk	2 v 7 kk	3 v 1 kk	3 v 7 kk
Isoisät	19	18	10	10	10	10	12	7	9	7	11,2
Isoäidit	19	17	12	10	11	11	12	8	9	7	11,6
Sukusiitosprosentti (Koiranet)	6,77%	5,75%	7,63%	6,82%	6,00%	6,57%	7,12%	3,31%	7,60%	5,68%	6,33%
Sukusiitosprosentti 5 sukupolvella	2,57 %	3,34 %	3,80 %	3,69 %	5,00 %	5,42 %	6,00 %	4,55 %	4,88 %	7,60 %	4,90 %

Taulukko 2. Vuositilasto, rekisteröinnit 2010-2019 (Lähde: Koiranet 28.1.2020)

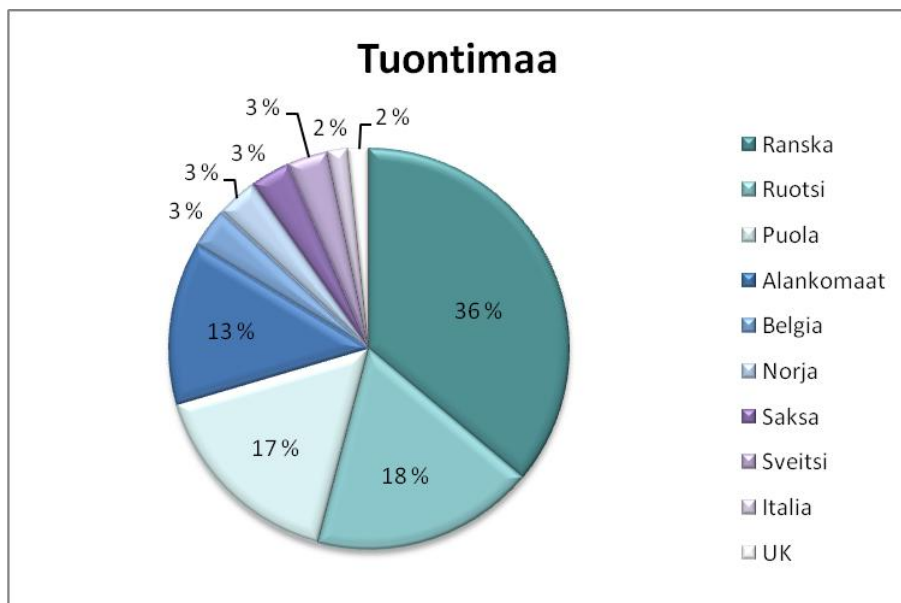
Rekisteröintimäärät Suomessa

Barbetien rekisteröintimäärä on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut hitaassa kasvussa lukuun ottamatta vuosia 2018 ja 2019, jolloin vuosittaiset rekisteröinnit kasvoivat voimakkaasti. Vuoden 2018 rekisteröintimäärä oli noin kaksinkertainen ja vuonna 2019 2,5-kertainen vuosien 2010-2017 keskiarvoon verrattuna. Vuonna 2019 rekisteröintien määrä nousi ensimmäistä kertaa yli 100 yksilön. Maltillinen kasvu näkyy myös pentueiden ja kasvattajien määrässä. Kasvattajien ja pentueiden määrä vuosittain ei poikkea suuresti toisistaan, toisin sanoen kaikki kasvattajat teettävät vain 1-2 pentuetta vuodessa. Vuodesta 2010 voimassa ollut jälkeläisrajoitus (15 jälkeläistä molemmilla sukupuolilla) estää populaation liian nopean kasvun, jolloin terveys-, rakenne- tai luonneongelmat saattaisivat päästä leviämään hallitsemattomasti. Jälkeläisrajoitus estää myös mahdollisen ”pentutehtailun” ja tähän mennessä rodun kasvatus on ollut pääosin vastuullista ja harkittua.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Kaikkiaan Suomeen on tuotu vuodesta 2002 61 koiraa (25 urosta, 36 narttua), joka on noin yhdeksän prosenttia kaikista rekisteröinneistä. Koiria on tuotu yhdeksästä eri maasta, huomattavimpina Ranska, Ruotsi, Puola ja Alankomaat (kuva 4). Viimeisen viiden vuoden aikana Ranskasta tuotujen koirien osuus on selvästi pienentynyt samalla kun Ruotsin ja Puolan tuonnit ovat lisääntyneet.

Tuontikoirista 34 (56 %) on käytetty jalostukseen Suomessa. Tuontikoirien lukumäärä on pysynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana melko tasaisena. Suomeen tuodaan keskimäärin 1,7 (1-6) barbetia vuosittain. Vaikka ulkomaiset koirat eivät välttämättä ole kovin kaukaista sukua suomalaisille koirille on tuontikoirien ja ulkomaisten astutusten merkitys jalostuksen kannalta huomattava pienestä populaatiosta johtuen. Viimeisen kymmenen vuoden aikana 43 prosentilla syntyneistä pentueista isänä oli tuonti- tai ulkomainen koira. Emänä tuontikoira oli 28 prosentilla pentueista.

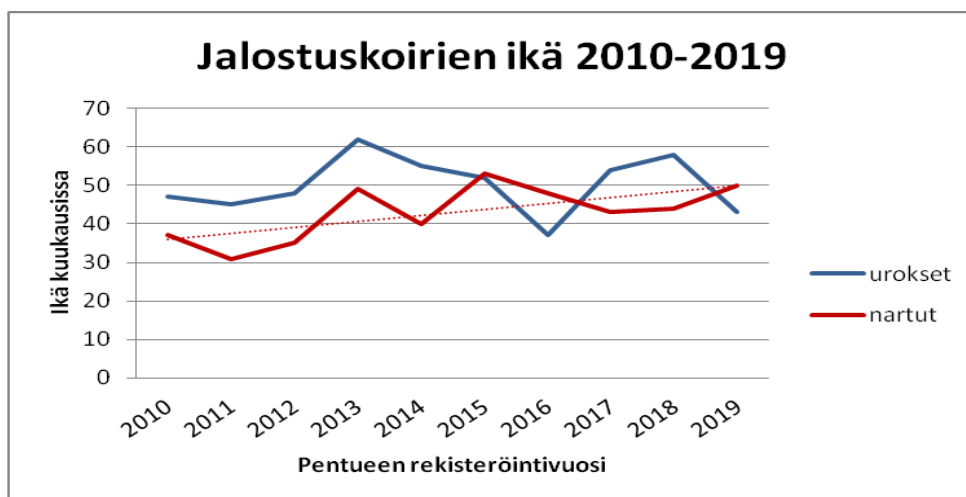

Kuva 4. Ulkomailta Suomeen vuosina 2002-2019 tuotujen koirien lähtömaa.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Jalostukseen käytettyjen koirien keski-ikä vuosina 2010-2019 oli uroksilla 4 vuotta 2 kuukautta ja nartuilla 3 vuotta 7 kuukautta. Urosten keski-ikä vaihtelee kolmen ja viiden vuoden välillä, mutta keskiarvo on pysynyt tasaisena viimeisen kymmenen vuoden aikana. Narttujen keski-ikä on noussut 10 kuukaudella viimeisen viiden vuoden aikana verrattuna edelliseen viiteen vuoteen, ja on nyt keskimäärin 4 vuotta. Jalostussuosituksena molemmilla sukupuolilla on vähintään kahden vuoden ikä, ja muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kaikki jalostuskoirat ovat täyttäneet tämän suosituksen. Nuorten koirien jalostuskäyttö saattaa olla riski etenkin terveyden suhteen, koska monet sairaudet voivat puhjeta vasta myöhemmällä iällä. Jälkeläisrajoitus, joka käytännössä merkitsee yleensä korkeintaan kahta pentuetta hillitsee hyvin nuorten koirien jalostuskäyttöä, koska koira ei tarvitse "ehtiiä" käyttämään useaan pentueeseen.

Kuva 5. Jalostuskoirien ikä (kk) vuosina 2010-2019. Trendiviiva kuvaa muutosta narttujen keskimääräisessä jalostuskäyttöiässä.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %.

Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleeleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Haitat alkavat näkyä kun sukusiitosaste ylittää 10 %

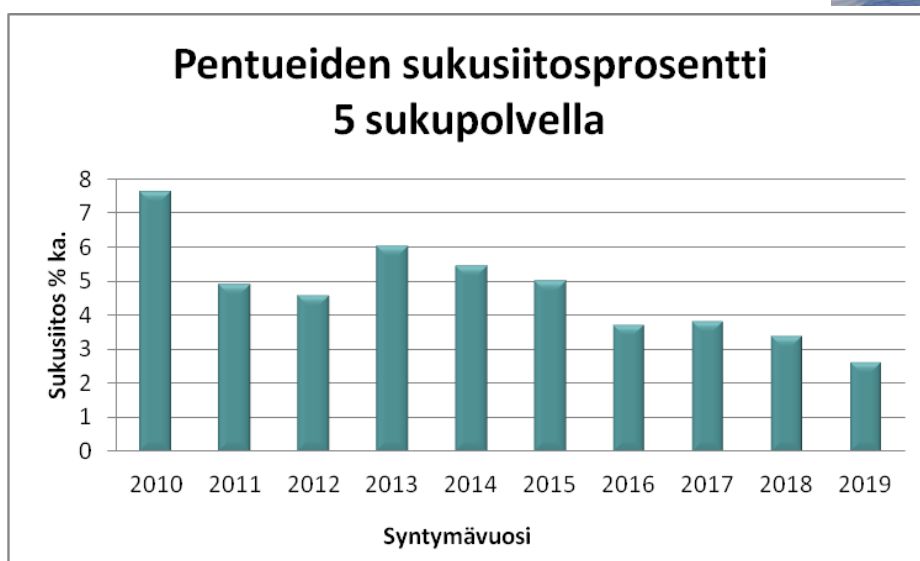
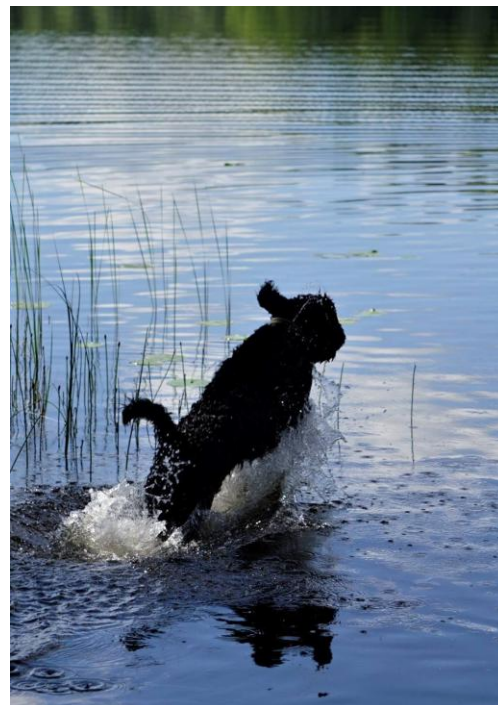
Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän-viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä sukusiitosprosentti lasketaan sillä sukupolvimäärällä, jonka kohdalla tunnettujen (tallennettujen) esivanhempien määrä ylittää vielä 50 %. Esimerkiksi kuudennessa sukupolvessa on sukutaulupaikkoja 64 esivanhemmalle. Jos esivanhemmista vähintään 33 kpl on tiedossa, sukusiitosaste lasketaan kuuden sukupolven mukaan. Jos taas vaikkapa emän puolella ei sukutaulutiedoissa ole esivanhempia tuossa kohtaa enää ollenkaan, on kuudennessa sukupolvessa tiedossa enintään 32 koiraa, jolloin sukusiitosaste lasketaan viiden sukupolven mukaan. [Lähde: MMT Katariina Mäki 5.8.2013 (päivitetty 13.1.2016)]

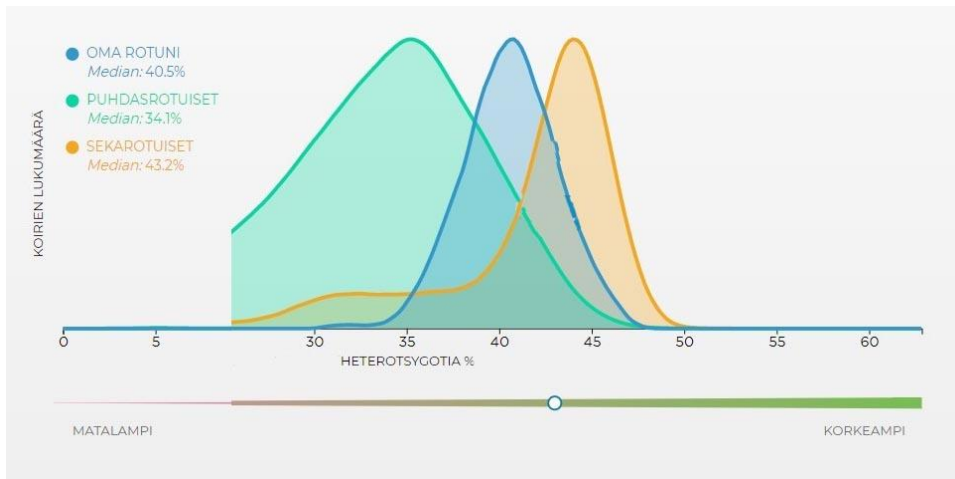
Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Barbetin laskennallinen sukusiitosprosentti on laskenut selvästi Suomessa viimeisen kymmenen vuoden aikana (kuva 6). Taulukossa 2 KoiraNetin laskema sukusiitosprosentti pysyy lähes samalla tasolla koko tarkastelujakson ajan ja on keskimäärin serkusparituksen (6,25 %) tasolla. Tämä johtuu kuitenkin laskennallisesta harhasta, jota on selitetty yllä olevassa tekstissä. Koska Suomen populaatio on vielä nuori, tarkastelujakson aikana laskentaan käytetyt sukupolvet ovat koko ajan lisääntyneet, joten vuosittaiset vertailut eivät anna oikeaa kuvaa sukusiitosprosentissa tapahtuneesta muutoksesta. Taulukossa on viimeisellä rivillä laskettu vertailukelpoiset luvut viidellä sukupolvella. Sukusiitosprosentti on viimeisen neljän vuoden aikana ollut alle neljä prosenttia ja laskenut vuonna 2019 jo alle kolmeen prosenttiin. On huomattava, että laskennalliset sukusiitosprosentit ovat aina aliarvioita johtuen puutteellisista sukupolvitiedoista.

Kuva 6. Keskimääräinen sukusiitosprosentti vuosina 2010-2019 syntyneillä pentueilla viidellä sukupolvella laskettuna.

Maailmanlaajuisesti pienestä populaatiosta huolimatta barbetin geneettinen monimuotoisuus on muihin koirarotuihin verrattuna melko korkea. MyDogDNA-tietokannan mukaan puhdasrotuisilla koiraroduilla se on keskimäärin 34,1 %, barbeteilla 40,5 % ja sekarotuisilla 43,5 % (kuva 7). Barbetin heterotsygotia-aste on siis lähempänä sekarotuisten kuin rotukoirien keskiarvoa. Tietokannan laskelma perustuu 322 eri maissa elävän barbetin DNA-näytteeseen. Pienen populaation odotettua suurempi heterotsygotia-aste on todennäköisesti seurausta aiemmista roturisteytyksistä 1980-1990 -luvulla Euroopassa. Suomessa rodun geneettistä monimuotoisuutta on pyritty laajentamaan kahdella roturisteytyksellä: vuonna 2011 pont-audemerinspanielin kanssa (Nuutuksen -kennel) ja vuonna 2014 espanjanvesikoiran kanssa (Nuts Over -kennel). Vuosina 2018 ja 2019 syntyivät ensimmäiset kaksi toisen polven risteyspentuetta, yhteensä 14 pentua. F2-jälkeläiset ovat vielä nuoria, mutta vuonna 2018 syntyneessä pentueessa kahdella on SPA1 tulos ja neljällä näyttelytulos, joista kolmella serti.

Kuva 7. Heterotsygotiaprosentit rotukoirilla (vihreä), barbetilla (sininen) ja sekarotuisilla (oranssi) (Lähde: MyDogDNA-tietokanta 28.1.2020)

4.1.2 Jalostuspohja

Monimuotoisuuden kannalta tulisi jalostukseen käyttää mahdollisimman monia terveitä jalostusominaisuudet täyttäviä yksilöitä tasaisesti, sekä uroksia, että narttuja. Yksittäisten yksilöiden liikkakäyttöä on vältettävä. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään puolet syntyvistä koirista, tai pentuekoko huomioiden se rodun osuus, joka saadaan jakamalla luku kaksi rodun keskimääräisellä pentuekoolla. Jos rodun pentuekoko on keskimäärin viisi, jalostukseen tulisi käyttää 40 % rodun koirista. (Mäki, Katariina. SKL 2015)

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Pentueet	42	32	28	26	24	25	21	20	20	19
Jalostukseen käytetyt eri urokset	33	28	25	24	23	21	16	16	15	14
Jalostukseen käytetyt eri nartut	34	28	22	21	20	23	20	18	17	15
Isät/emät	0,97	1,00	1,14	1,14	1,15	0,91	0,80	0,89	0,88	0,93
Tehollinen populaatio	45 (54%)	37 (58%)	31 (55%)	29 (56%)	28 (58%)	30 (60%)	25 (60%)	23 (57%)	22 (55%)	20 (53%)
Uroksista käytetty jalostukseen	3%	9%	18%	22%	22%	18%	17%	24%	24%	32%
Nartuista käytetty jalostukseen	3%	9%	21%	27%	29%	28%	25%	26%	30%	39%

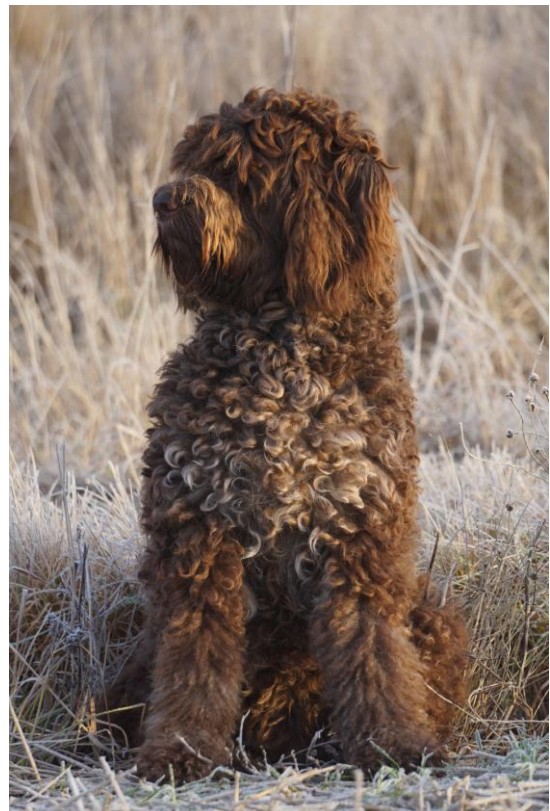
Taulukko 3. Jalostuspohja per sukupolvi (4 vuotta). (Lähde: KoiraNet 28.1.2020)

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Sekä urosten että narttujen kohdalla jalostukseen käytettyjen koirien osuus on laskenut tarkastelujaksolla. Sukupolvia on kuitenkin vaikea verrata. Jakson alkupäässä sekä populaatiokoko, että pentueiden määrä oli vielä hyvin alhainen, ja loppupäässä ikäluokat ovat vielä niin nuoria, että niiden prosenttiluvut kasvavat vielä. Barbetilla, jolla keskimääräinen pentuekoko on laskennallisesti seitsemän (ottaen huomioon pentukuolemat ennen rekisteröintiä) jalostukseen tulisi Mäen ohjeen (katso yllä) mukaan käyttää 29 prosenttia rodun koirista. Tarkastelujakson keskivaiheilla tähän osuuteen päästään narttujen osalta, urosten osalta suosituksesta jäädään hieman.

Isät/emät -luku

Sukupolvittain (4 vuotta) tarkasteltaessa sekä jalostukseen käytettyjen urosten että narttujen määrä on noussut melko tasaisesti populaation kasvaessa. Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen lukumäärien suhde on joka sukupolvessa melko korkea, joinakin vuosina jopa yli yksi. Koko tarkastelujakson keskiarvo on 0,98. Tämä tarkoittaa sitä, että urosten jalostuskäyttö on tasaista narttuihin verrattuna. Tähän on vaikuttanut jo vuodesta 2010 asti voimassa ollut PEVISA-ohje, jonka mukaan molemmilla sukupuolilla jälkeläisrajoitus on 15 jälkeläistä. Mitä tasaisemmin molempia sukupuolia käytetään jalostukseen, sitä tehokkaammin saadaan säilytettyä rodun perinnöllistä vaihtelua.

Tehollinen populaatiokoko

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Laskelmat tehdään sukupolvea kohden

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta.

Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuien urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät ja keskinäisen sukulaisuuden.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä

Eräs suositus jalostuseläinten minimimäärästä on 25 lisääntyvää urosta ja 50 narttua, jotka eivät ole keskenään läheistä sukua, eli joilla ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tämä vastaa tehollista kokoa 67. Nykytiedon mukaan tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä paljon tätä isompi, jopa tuhat yksilöä, jotta sukulaistumisesta johtuva sukusiitos ei rappeuttaisi sitä. Useimmilla koiraroduilla tähän pitkän aikavälin tavoitteeseen ei päästä, joten tulevaisuudessa tarvitaan ennen pitkää risteytyksiä. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta.

Paras tapa pitää tehollinen koko mahdollisimman suurena on käyttää rodun koiria ja sukulinjoja jalostukseen mahdollisimman laajasti ja huolehtia, että koirien jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahamme "uutta verta". Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan. (Lähde: MMT Katariina Mäki 31.10.2013, päivitetty 14.1.2016)

Jalostukseen vuosina 2010-2019 eniten käytetyt urokset ja nartut

#	Uros	Syntymä- vuosi	Tilastointiaikana ja yhteensä				Toisessa polvessa
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	
1	TULIMAAN VISA	2012	4	22	4,33 %	4 %	2 / 14
2	EVERGREEN VON SPRINGBELL	2015	2	18	3,54 %	8 %	0 / 0
3	CHICHI DE LA SERVE DE LA CHAPELLE D'ALEXANDRE	2007	3	16	3,15 %	11 %	2 / 16
4	URSUS DI BARBOCHOS REIAU DE PROUVENCO	2003	2	16	3,15 %	14 %	0 / 0
5	ULPUKAN BROWNBOY	2008	2	14	2,76 %	17 %	0 / 0
6	ULPUKAN ILOINEN SESSUKKA	2015	2	14	2,76 %	20 %	0 / 0
7	TOUBODON MIDNIGHT ROCKER	2014	2	14	2,76 %	22 %	0 / 0
8	TULIMAAN MAGNIFICENT STAR	2014	3	14	2,76 %	25 %	0 / 0
9	BARABASZ Z GORKI PODDUCHOWNEJ	2007	2	14	2,76 %	28 %	14 / 73
10	NELUM-HIMALIS DIMANCHE	2009	1	12	2,36 %	30 %	9 / 63
11	NELUM-HIMALIS DIAMANT	2009	1	12	2,36 %	33 %	1 / 4
12	ARAMIS GOLD BARBET'S	2013	2	12	2,36 %	35 %	1 / 7
13	KARVA'SAN TOMETOSUS	2007	2	11	2,17 %	37 %	3 / 13
14	NELUM-HIMALIS CANAILLE	2007	1	10	1,97 %	39 %	0 / 0
15	HIMLING'S GILDEROY LOCKHART	2015	1	9	1,77 %	41 %	0 / 0

Taulukko 4. Vuosina 2010-2019 jalostukseen eniten käytetyt 15 urosta. Lihavoidulla tuonti- ja ulkomaiset urokset.

#	Narttu	Syntymä- vuosi	Tilastointiaikana / yhteensä				Toisessa polvessa
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	
1	ULPUKAN EFIIRA	2011	3	19	3,74 %	4 %	3 / 21
2	TOUBODON BE MINE	2014	3	17	3,35 %	7 %	0 / 0
3	ISABELLE DU SOLEIL DU VENTOUX	2013	2	17	3,35 %	10 %	5 / 30
4	CRISTAL DE L'ESPRIT DE BONTÉ	2011	2	16	3,15 %	14 %	4 / 34
5	ZON	2009	2	15	2,95 %	17 %	10 / 54
6	TYYNELÄN JENTE'S MA CHASSERESSE	2013	2	15	2,95 %	19 %	1 / 9
7	ULPUKAN CELINE DION	2009	3	15	2,95 %	22 %	2 / 14
8	DELLIS DE L'ILE ROMANDE	2010	2	14	2,76 %	25 %	2 / 14
9	POPPENSÄLER'S CASSIS	2006	2 / 3	12 / 19	2,36 %	28 %	3 / 14
10	BLISS VON DER LEIBRÜCKE	2009	1	12	2,36 %	30 %	1 / 4
11	GLORIA G DE LA SERVE DE LA CHAPELLE D'ALEXANDRE	2011	1	12	2,36 %	32 %	9 / 63
12	LAULAVA LILO LYYDIA	2010	2	12	2,36 %	35 %	2 / 14
13	LAULAVA SOLO	2014	2	11	2,17 %	37 %	0 / 0
14	JOLANDAN DANSING QUEEN	2008	2	10	1,97 %	39 %	0 / 0
15	TYYNELÄN JENTE'S MA CHERIE	2013	2	10	1,97 %	41 %	0 / 0
16	NUUTUKSEN DIANA*	2015	2*	10	1,97 %	43 %	0 / 0
17	BOREALII ECHSE EMMI	2008	1	10	1,97 %	45 %	0 / 0

Taulukko 5. Vuosina 2010-2019 jalostukseen eniten käytetyt 17 narttua (*kaksoisastutus). Lihavoidulla tuontinartut.

Jalostuskoirien käyttömäärät

Jalostukseen käytettyjen narttujen ja urosten käyttö on rodussa maltillista PEVISA-ohjeen jälkeläisrajoituksen vuoksi; 10-vuoden tarkastelujakson aikana kaikkien jalostukseen käytettyjen koirien elämänaikainen jälkeläismäärä on 2-22 jälkeläistä. Tänä aikana jalostukseen käytettiin 61 eri urosta ja 59 eri narttua. Näistä 49 (80%) urosta ja 44 (75 %) käytettiin vain kerran. Neljää narttu ja kolmea urosta on käytetty jalostukseen enemmän kuin kaksi kertaa. Molempien sukupuolten osalta 21 eniten käytettyä koira, eli noin kolmasosa jalostukseen käytetyistä, tuotti 50 prosenttia tarkastelujakson pennuista. Eniten käytetyistä uroksista 6/15 ja nartuista 7/17 oli tuonti- tai ulkomaisia koiria.

Rodun monimuotoisuutta turvaava ohje yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa 2–3 pentuetta tai viisi prosenttia suhteessa rodun neljän vuoden rekisteröinteihin. Koska barbetien populaatio on ollut kasvussa tarkastelujakson aikana, myös viiden prosentin osuus sukupolven (4 vuotta) syntyneistä on muuttunut. Taulukossa 6 on laskettu nämä luvut vuosittain. Viimeisimmän neljän vuoden aikana 5 %-suositus tarkoittaa keskimäärin 11 pentua, aiemmin jalostukseen käytetyillä se oli selkeästi pienempi. Rodun keskimääräinen pentuekoko (7 pentua) huomioon ottaen ohjeen mukainen rajoitus olisi keskimäärin yksi-kaksi pentuetta/koira, tosin suurten pentueiden vuoksi viiden prosentin raja voi ylittyä jo ensimmäisen pentueen kohdalla. Tämän vuoksi on ymmärrettävää, että usea uros ja narttu ylittää viiden prosentin suosituksen rodussa, jossa populaatio on vielä pieni, ja pentueet usein suuria.

Vuosi	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Pentujen lukumäärä = 5 % sukupolven syntyneistä	13,95	10,5	9,95	9,05	7,55	8,25	6,9	6,3	6,3	5,6
2. polven jälkeläiset 10 % sukupolven syntyneistä	27,9	21	19,9	18,1	15,1	16,5	13,8	12,6	12	

Taulukko 6. Pentujen lukumäärä, joka vastaa viittä prosenttia sukupolven (4 vuotta) kokonaisjälkeläismäärästä, sekä toisen polven jälkeläismäärä (10 %). Sukupolvi laskettu annetusta vuodesta neljä vuotta taakse päin..

Koiran jälkeläisten käyttö jalostuksessa kertoo sen vaikutuksesta populaatioon enemmän kuin sen omien jälkeläisten määrä. Vaikka yksilöllä olisikin runsaasti jälkeläisiä, jää sen vaikutus kantaan pieneksi, jos jälkeläiset eivät lisäänty. Arvioitaessa toisen polven jälkeläismääriä, pienilukuisissa roduissa yksilöllä saisi olla niitä korkeintaan 10 % suhteessa neljän vuoden rekisteröinteihin. Tarkasteltuna ajanjaksona tämä tarkoittaa keskimäärin 16 (11 ajanjakson alussa – 28 ajanjakson lopussa) toisen polven jälkeläistä.

Muutama yksilö sekä eniten käytetyistä, että vain yhden pentueen saaneista uroksista ja nartuista ylittää suosituksen selvästi, mutta tarkkaa arviota jälkeläisistä sukupolvittain ei ole laskettu, koska toisen polven jälkeläiset eivät välttämättä ole syntyneet saman sukupolven (neljän vuoden) aikana.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Eniten käytettyjen urosten ja narttujen listalla on neljä koiraa, jonka isä tai emä löytyy myös listalta, sekä neljä koiraa, jonka sisarus on myös listalla. On huomioitava, että tarkastelussa on huomioitu vain vanhempi-jälkeläinen- ja sisarussuhteet, pienessä populaatiossa kaukaisempia sukulaissuhteita on jalostuskoirien välillä enemmän. Taulukossa 7 on esitetty ne suomalaiset pentueet, joissa kolmea tai useampaa sisarusta on käytetty jalostukseen, sekä näiden jälkeläisten jalostuskäyttö. Jotkin sukulinjat ovat yliedustettuja jälkeläismäärissä, varsinkin kun osa eniten käytetyistä pentueista ovat sukua toisilleen. Näin samat geenit leviävät populaatiossa, ja altistavat mahdollisesti perinnöllisten sairauksien leviämiseksi. Tästä varoittava esimerkki on epilepsian leviäminen Suomen barbetpopulaatiossa vuosina 2004-2010. Jalostusvalinnoissa tulisi ottaa paremmin huomioon myös jalostuskoirien sisarusten käyttö ja valita jalostuskoiria monipuolisemmin eri pentueista.

Sukulaisuus	Kasvattaja	Syntymä- vuosi	Tässä pentueessa			Toisessa polvessa	
			sisaruksia käytetty	pentueita yhteensä	pentuja yhteensä	sisaruksia käytetty	pentueita / pentuja
	NELUM-HIMALIS	2006	3	4	13	4	4 / 41
2 4	KARVA'SAN	2007	4	5	31	12	17 / 114
1	ULPUKAN	2009	4	6	35	3	6 / 40
3	LAULAVA	2010	5	8	39	3	6 / 40
2	TYYNELÄN JENTE'S	2013	5	7	45	9	12 / 79
3 4	LAULAVA	2014	4	5	35	2	2 / 16
	TOUBODON	2014	6	8	63	1	1 / 7
	NUUTUKSEN	2015	4	4	34		
	NUUTUKSEN	2016	4	5	30		

Taulukko 7. Suomessa syntyneet pentueet, joissa sisaruksista kolmea tai useampaa on käytetty jalostukseen. Mukana ovat vain Suomessa syntyneet pentueet ja jälkeläiset. Pentueiden sukulaisuus on merkitty ensimmäiseen sarakkeeseen niin, että samalla numerolla merkityillä on vanhempi-jälkeläissuhde (esim. Laulava 2014 pentueen vanhemmat ovat pentueista Karva'san 2007 ja Laulava 2010). Nuoremmissa ikäryhmissä ei toisen polven jälkeläisiä ole (vielä) käytetty jalostukseen.

4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Rodun alkuperämaassa Ranskassa barbetille perustettiin rotuyhdistys vuonna 1980. Myöhemmin barbetin kanssa samaan yhdistykseen liittyivät myös muut vesikojarodut. Yhdistyksen nimi muuttui useaan otteeseen vuosien saatossa. Club du Barbet, Lagotto et autres Chiens d'Eau lakkautettiin vuonna 2019. Ranskan Kennelliitto (La Société Centrale Canine) liitti barbetit sen jälkeen, vuoden 2019 syksyllä Le Club du Caniche de France –yhdistykseen. Barbeteilla ei ole yhdistyksessä omaa edustusta, vaan neljää vesikojarotua edustaa kaksi henkilöä.

Barbet on maailmanlaajuisesti harvinainen rotu. Vuosina 2015–2019 syntyi maailmassa noin 3130 barbetia, joista Suomessa noin kymmenesosa eli 316 (lähde: Pawpeds barbet database, KoiraNet). Syntyneiden pentujen määrä on ollut reilussa kasvussa niin Suomessa kuin ulkomaillakin (taulukko 8). Maailmanlaajuinen populaatio oli vuoden 2019 lopussa arviolta 4500-5000 koiraa (laskettuna keski-ikäillä 8 v - 10 v). Jalostukseen käytettävien koirien määrä on luonnollisesti huomattavasti pienempi kuin koko populaatio.

Suomen barbetkanta on viiden suurimman joukossa maailmassa ja edelleen noin 10 prosenttia vuosittain syntyneistä pennuista syntyy Suomessa (taulukot 8 ja 9).

Syntymävuosi	Syntyneitä maailmassa	Syntyneitä Suomessa	Suomessa syntyneiden osuus
2010	257	27	11 %
2011	293	51	17 %
2012	408	19	5 %
2013	398	41	10 %
2014	514	54	11 %
2015	522	37	7 %
2016	564	49	9 %
2017	708	59	8 %
2018	604	65	11 %
2019	732	106	14%

Taulukko 8. Maailmassa ja Suomessa syntyneet barbetit vuosina 2010-2019. (Lähde: Pawpeds barbet database ja KoiraNet 28.1.2020).

	Syntyneitä 2015-2019	Kasvattajia
Alankomaat	671	25
Kanada	540	22
Suomi	316	25
USA*	310	9
Sveitsi	279	13
Saksa	266	14
Ranska	260	12
Ruotsi	169	12
Puola	116	9
UK	47	6
Itävalta	33	2
Luxemburg	32	1
Italia	22	1
Norja	13	2
Belgia	11	1
Tsekki	10	1

Taulukko 9. Syntyneiden barbetien ja kasvattajien määrä maittain vuosina 2015-2019.

(Lähde: Pawpeds barbet database 29.1.2020) * American Kennel Club hyväksyi barbetin viralliseksi roduksi 1.1.2020 alkaen.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Pieneksi populaatioksi barbetin jalostuspohja on suhteellisen terveellä pohjalla, ja suunta on pääosin hyvä. Samojen koirien liiallinen jalostuskäyttö on voitu estää jälkeläisrajoituksella, ja tuonti- ja ulkomaisten koirien käyttö jalostuksessa on yleistä. Urosten ja narttujen jalostuskäyttö on keskenään tasaista, eli keskimäärin isä/emä suhde on hyvin lähellä yhtä. Keskimääräinen sukusiitosprosentti viidellä sukupolvella laskettuna on laskenut selvästi vuosien mittaan, ja oli vuonna 2019 jo alle kolme prosenttia. Geneettinen heterotsygotia-aste on selvästi suurempi kuin rotukoirilla keskimäärin, ja monimuotoisuutta on pyritty edistämään roturisteytyksien avulla.

On tärkeää, että hyvä tilanne ja kehityssuunta saadaan säilytettyä jalostuksen ohjauksella ja jalostusvalinnoilla. Varsinkin nyt, kun kasvattajien määrä on lisääntynyt, ja mahdollisesti lisääntymässä tulevana vuosina, on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että uudet kasvattajat olisivat mahdollisimman hyvin perehtyneitä koiran kasvatukseen yleensä ja ymmärtäisivät erityisesti rodun haavoittuvuuden, erityispiirteet ja haasteet.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Vaikka yksittäisten koirien jälkeläismäärät ovat kohtuullisia, jalostuskoirien sukulaisuus kaventaa jalostuspohjaa. Koska populaatio on maailmanlaajuisestikin vielä pieni, ja vasta muutama vuosikymmen sitten lähtöisin pienestä joukosta kantakoiria, myös ulkomaisten koirien potentiaali tuoda puhtaasti uutta jalostusmateriaalia on rajoitettu. Ulkomailla sekä urosten että narttujen usein toistuva jalostuskäyttö ja uusintayhdistelmät kaventavat maailmanlaajuisia jalostuspohjaa.

Laskennallinen tehollinen populaatio on noin 55-60 prosenttia maksimiarvosta. Osa pentueista ja jopa sukulinjoista jää (lähes) kokonaan jalostuksen ulkopuolelle. Tämä johtuu osin siitä, että niillä ei ole vaadittuja terveystutkimuksia, eikä niillä ole myöskään näyttely-, koe-, testi- tai katselmustuloksia.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Barbetien jälkeläismäärä on rajoitettu PEVISA-määräyksellä molemmilla sukupuolilla 15 pentuun (viimeinen pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan) vuoden 2010 alusta lähtien. Rajoitus koskee myös ulkomaisten urosten Suomessa syntyviä pentuja. Myös uusintayhdistelmät on kielletty vuodesta 2010 alkaen.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Rotumääritelmän (2006) mukaan rodun käyttötarkoitus on: *”Vesilintujen metsästyksessä käytettävä koira, joka vesikoirien tapaan noutamisen lisäksi etsii, paikallistaa ja ajaa ylös vesikasvillisuuden sekaan piiloutuneen riistan sekä noutaa ammutun saaliin. Se sietää hyvin kylmää ja menee veteen kaikenlaisessa säässä.”*

Käyttäytyminen/luonne määritellään seuraavasti: *”Tasapainoinen, omistajaansa erityisen kiintyvä ja hyvin sosiaalinen. Rakastaa vettä jopa kylmässä säässä.”*

Hylkäävänä virheenä mainitaan vihaisuus tai liiallinen arkuus.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Rodun populaatio ei ole nykyään jakautunut näyttely- ja käyttölinjoihin. Maailmanlaajuisesti pienessä populaatiossa on monimuotoisuuden kannalta tärkeää, että eri sukulinjoja yhdistetään toisiinsa. Erilaisten käyttöominaisuuksien vaaliminen mahdollisimman tasaisesti ja laajasti koko populaatiossa edesauttaa myös hyvän luonteen säilymistä.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Barbetien PEVISA-ohjelmassa ei ole määritelty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testausta.

Barbeteilta vaaditaan Suomen muotovalion arvon (FIN MVA) saavuttamiseksi näyttelytulosten lisäksi hyväksytysti suoritettu spanieleiden taipumuskoe (SPA) tai vähintään ALO3 tulos spanieleiden metsästyskokeesta (SPME tai SPME-V).

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Barbet soveltuu luonteensa puolesta käyttö-, harrastus- ja seurakoiraksi. Leppoisan, ystävällisen ja iloisen luonteensa vuoksi se on käyttökoiraominaisuuksiensa lisäksi mukava perhekoira, joka soveltuu yleensä myös lapsiperheille ja ensimmäiseksi koiraksi. Paitsi alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa metsästyskoirana, barbet sopii myös moneen muuhun koiraharrastuslajiin innokkuutensa, miellyttämishalunsa ja motivoitavuutensa vuoksi. Tasapainoisen, rauhallisen ja sosiaalisen luonteensa vuoksi rodun yksilöitä käytetään myös koira-avusteisessa toiminnassa mm. terapia-, koulu-, kaveri- ja opaskoirana.

Rodun luonnetta testataan luonnetestin, MH-luonnekuvauksen, rodun oman rotukatselmuksen (=jalostustarkastus) ja spanieleitten taipumuskokeen avulla, minkä lisäksi mm. koti- ja lisääntymiskäyttäytymisestä saadaan tietoa omistajakyselyillä. Palveluskoiraominaisuuksia rodulla ei ole.

Rotu ei ole jakaantunut näyttely- ja käyttölinjoihin, mutta kasvattajakohtaiset painotukset jalostusvalinnoissa voivat vaikuttaa esim. koiran soveltuvuuteen metsästyskäytössä. Rodun jakaantumista erilaisiin linjoihin tulee välttää, koska koira, joka soveltuu metsästykseseen, harrastukseen ja hyötykoirakäyttöön, on todennäköisemmin sekä luonteensa että rakenteensa puolesta terve, yhteiskuntakelpoinen, ja rotumääritelmän mukainen. Liian monien koirien jääminen pelkäksi seurakoiraksi tai linjojen kehittäminen tiettyjä harrastuslajeja varten voivat ohjata luonnetta ja/tai

rakennetta ei-toivottuun suuntaan. Esimerkiksi ylemmällä kilpailutasolla agilityssä koiralta vaaditaan usein ominaisuuksia (esim. kevyempi rakenne, pienempi koko, "räjähtävämpi" luonne) jotka eivät ole barbetille tyypillisiä. Harrastaminen on toivottavaa, mutta rodulle ei-tyypillisiä ominaisuuksia ei tule jalostuksellisesti lisätä. Sukupuolten väliset erot luonteessa eivät ole korostuneita.

Luonnekysely

Suomalaisille barbetinomistajille laadittiin vuonna 2017 kysely kokemuksista mm. rodun luonteen, ylläpidon ja koulutettavuuden osalta. Vastauksia saatiin 80 koirasta, joka vastaa noin 20 prosenttia rodun kotimaisesta populaatiosta. Alla olevassa luonteen tarkastelussa on mahdollisuuksien mukaan verrattu tuloksia vuonna 2011 tehdyn kyselyn tuloksiin. Kyselylomakkeet olivat kuitenkin huomattavan erilaiset, joten suoria vertauksia on vaikea tehdä.

Vastausten mukaan barbetit ovat pääosin rauhallisia, ystävällisiä, iloisia, sopeutuvaisia ja sosiaalisia sekä ihmisiä että toisia koiria kohtaan. Innokkuus tekemiseen, motivoitavuus ja miellyttämishalukkuus tekevät barbetista mukavan ja monipuolisen harrastuskoiran.

Käytöshäiriöitä barbeteilla on vähän. Haukkumista esiintyy lähinnä leikissä toisten koirien kanssa, sekä lyhytkestoisena ilmoittavana haukkuna (esim. ovikello). Resurssien puolustaminen, aggressiivisuus tai arvaamattomuus on hyvin harvinaista barbeteilla. Yksinolo-ongelmien ja ääniherkkyiden välttämiseksi sekä jalostusvalintoihin, että nuoren koiran kasvatukseen tulee kiinnittää huomiota, etteivät ne yleisty rodussa tai vaikuta yksilön hyvinvointiin.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Barbetin jalostuskäytön kannalta olennaisen tärkeitä luonnetta arvioivissa testeissä tarkasteltavia asioita ovat sosiaalisuus (MH)/luoksepäästävyys (LT), reagointi laukauksiin (MH)/laukauspelottomuus (LT) sekä aggressiivisuus (MH)/terävyys (LT). Barbetin tulee olla avoin ja ystävällinen ihmisiä kohtaan, se ei saa pelätä laukauksia eikä muitakaan ääniä, eikä se saa olla aggressiivinen tai hyökkäävä ihmistä kohtaan.

Luonnetesti (LT)

Luonnetestin tarkoitus on arvioida ja kirjata koiran käyttäytyminen tilanteissa, joissa sen hermosto joutuu rasitetuksi. Testitulosta voidaan hyödyntää koiran luonnekuvan määrittämiseen ja koulutuskelpoisuuden arviointiin. Luonnetestin osasuoritukset ovat: toimintakyky, terävyys, puolustushalu, taisteluhalu, hermorakenne, temperamentti, kovuus, luoksepäästävyys ja laukauspelottomuus. Testiin saavat osallistua yli kaksivuotiaat koirat.

Suomessa luonnetestiin on vuosina 2010–2019 osallistunut 29 barbetia. Vuosina 2010-2014 luonnetestiin osallistui 17 barbetia (9,2 % vuosina 2008-2012 rekisteröidyistä koirista) ja vuosina 2015-2019 yhteensä 12 barbetia (4,9 % vuosina 2013-2017 rekisteröidyistä koirista). Viimeisen viiden vuoden aikana testiin osallistuvien koirien määrä ja osuus on valitettavasti laskenut, vaikka rekisteröintimäärät ovat nousseet.

Kokonaispistemäärät testissä ovat vaihdelleet välillä +39 - +248 (testissä mahdolliset pistemäärät -300 - +300). Eri osa-alueiden tuloksia on verrattu rodulle laadittuun profiiliin ([Liite 1. Luonnetestin rotuprofiili](#)). Testissä käyneiden barbetien tulokset vastaavat hyvin rodulle laadittua ihanneprofiilia (taulukko 10).

Hermorakenteella tarkoitetaan koiran kykyä hallita jännitystiloja ilman luonnotonta uupumusta, hysteriaa tai muita merkkejä sisäisen tasapainon järkkymisestä. Luonnetestin arvostelu hermorakenteen osalta ei juuri kerro koirien eroista, sillä testissä ei käytännössä juuri koskaan käytetä koko skaalaa, ja valtaosa koirista saa tuloksen 1a tai 1b. Myös sanalliset kuvaukset ovat ehkä harhaanjohtavia, sillä nämä yleisimmät arviot ovat *hieman rauhaton* (1a) ja *hermostunein pyrkimyksin* (1b). Barbetien tuloksia on verrattu kuvassa 8 kaikkien rotujen tuloksiin vuoden 2019 viimeiseltä vuosineljännekseltä (299 testattua koiraa). Barbeteista yli 90 % sai tuloksen 1a tai 1b, kaikista koirista 87 %. Molemmassa ryhmässä 7 % sai tuloksen 2 *tasapainoinen*.

Luoksepäästävyys oli kaikilla testatuilla barbeteilla ihanteen mukainen, kaikki olivat luoksepäästäviä.

Terävyys mittaa koiran reagoitua aggressiivisesti kokemaansa uhkaan. Barbeteilla terävyys on yleensä pieni tai kohtalainen, vain yhdellä koiralla se oli suuri. Mikä tärkeintä, yhdelläkään barbetilla ei ilmennyt jäljelle jäävää hyökkäyshalua.

Toimintakyky kuvaa koiran rohkeutta ja kykyä toimia pelosta huolimatta. Yleisin tulos barbeteilla oli kohtuullinen tai kohtuullisen pieni, kahdeksalla koiralla se oli pieni.

Puolustushalu kuvaa koiran halua puolustaa itseään, reviiiriään ja laumaansa. Barbeteilla ei tyypillisesti ole voimakasta puolustushalua (*pieni* = 66 %), ja kohtuullisena ja suurenaakin se on hillitty (yhteensä 17 %). Osa (17 %) koirista oli haluttomia puolustamaan/puolustautumaan lainkaan.

Taisteluhalu voidaan kutsua tietynlaiseksi leikkihaluksi/leikiksi, jonka olennaisin osa on taistelu.

Taisteluhalu on koiralle liikkeelle paneva voima ja kuvaa tietynlaista sitkeyttä ja periksiantamattomuutta. Luonnetestissä sitä testataan vetoleluleikillä. Tässä osiossa barbeteilla oli vähiten toivottavia tuloksia (*kohtuullinen* 21 %, *kohtuullisen pieni* 24 %). Lähes puolella taisteluhalu oli pieni. Vähäinen taisteluhalu näin arvioituna voi osalla koirista johtua siitä, että koira ei ole tottunut tämänkaltaiseen leikkiin, ja omistajalleen nöyränä koirana barbet ei haasta leikittäjää. Varsinkin metsästyksen/noutoon koulutettu koira voi myös tarjota leikin sijasta esineen palauttamista testaajalle. Taisteluleikki on kuitenkin esim. koulutuksen kannalta hyvä motivoitikeino, ja sitkeyttä tarvitaan niin käyttö- kuin harrastuskoirilta. Tämän vuoksi liian pieni taisteluhalu ei ole toivottavaa.

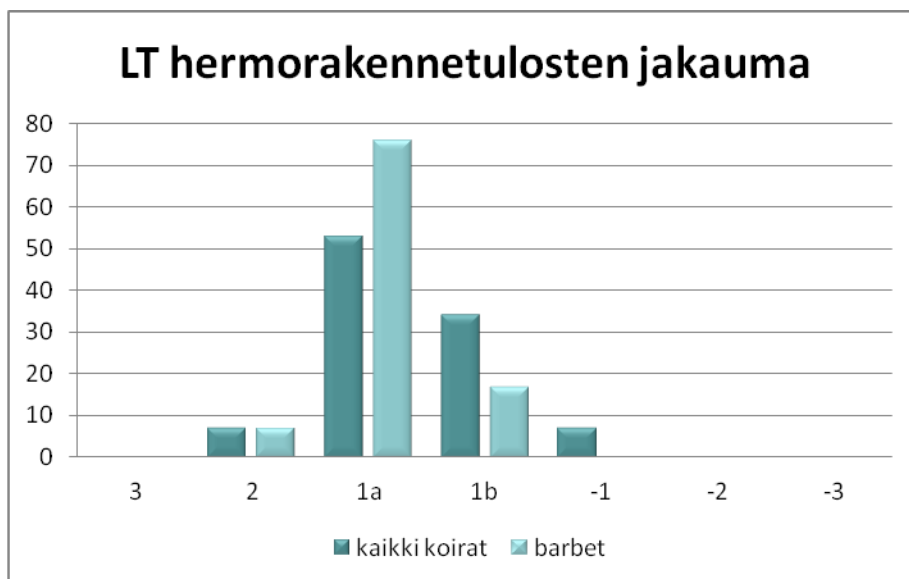
Temperamentilla tarkoitetaan käyttäytymisen vilkkautta, huomiokyvyn nopeutta (tarkkaavaisuutta) sekä kykyä sopeutua uusiin tilanteisiin ja ympäristöihin. Temperamentiltaan barbetit ovat yleensä vilkkaita (24 %) tai kohtuullisen vilkkaita (55 %). Erittäin vilkkaita oli neljä ja hieman välinpitämättömiä 2 kappaletta.

Kovuudella tarkoitetaan koiran taipumusta muistaa tai olla muistamatta epämiellyttäviä kokemuksia, sen palautumiskykyä epämiellyttävän kokemuksen jälkeen. Suurin osa barbeteista on kohtuullisen kovia (24 %) tai hieman pehmeitä (55 %). Kovia koiria oli 1 ja pehmeitä 5 kappaletta. Liiallinen pehmeys voi vaikuttaa koiran käyttöominaisuuksiin erilaisissa tehtävissä, kun taas liiallinen kovuus vaikeuttaa koiran kouluttamista.

Laukauspelottomuudessa ei yhtä koiraa lukuun ottamatta ilmennyt ongelmia

	toivottava	neutraali	ei-toivottava	Yleisin arvio
Toimintakyky	21 (72 %)	8 (28 %)	0 (0 %)	Kohtuullinen
Terävyys	28 (97 %)	1 (3 %)	0 (0 %)	Pieni*
Puolustushalu	23 (79 %)	6 (21 %)	0 (0 %)	Pieni
Taisteluhalu	13 (45 %)	14 (48 %)	2 (7 %)	Pieni
Hermorakenne	29 (100 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	Hieman rauhaton
Temperamentti	23 (79 %)	6 (21 %)	0 (0 %)	Kohtuullisen vilkas
Kovuus	23 (79 %)	6 (21 %)	0 (0 %)	Hieman pehmeä
Luoksepäästävyys	29 (100 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	Hyvätahtoinen, luoksepäästävä, avoin
Laukauspelottomuus	28 (97 %)	0 (0 %)	1 (3 %)	Laukausvarma
Yhteensä	217 (84 %)	41 (16 %)	3 (1 %)	

Taulukko 10. Barbetien luonnetestitulokset verrattuna rodun ihanneprofiiliin. * Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua.

Kuva 8. Luonnetestitulosten vertailu barbetin ja kaikkien rotujen välillä hermorakenne-osion osalta. Kaikki koirat = kaikki LT-tulokset vuoden 2019 viimeiseltä vuosineljännekseltä. 3 = tasapainoinen ja varma, 2 = tasapainoinen, 1a = hieman rauhaton, 1b = hermostunein pyrkimyksin, -1 = vähän hermostunut, -2 = hermostunut, -3 = erittäin hermostunut.

MH-luonnekuvaus

MH-luonnekuvaus on kaikille koiraroduille tarkoitettu koiran luonteen ja persoonallisuuden kuvaus. Koiran luonne ja persoonallisuus vaikuttavat siihen miten koira selviytyy arjessa ja sille mahdollisesti suunnitelluissa työtehtävissä. MH-luonnekuvaukseen saa osallistua yli 18 kk ikäiset puhdasrotuiset koirat.

MH-kuvauksessa on 31 kuvattavaa käyttäytymistä/reaktiota 10 testiosiossa, joista muodostetaan persoonallisuuspiirteet. Näitä ovat; sosiaalisuus, leikkisyys ja etäleikkisyys, uteliaisuus/pelottomuus, saalistushalukkuus (vieheellä), aggressiivisuus ja reagointi laukauksiin. Osa-alueet arvioidaan reaktion voimakkuuden mukaan asteikolla 1 (pienin reaktio) - 5 (suurin reaktio). MH-luonnekuvaus katsotaan suoritetuksi, kun arviointi on voitu suorittaa loppuun asti ilman keskeytyksiä.

Suomessa MH-luonnekuvaukseen on vuosina 2010–2019 osallistunut 21 barbetia. Ohjaaja on keskeyttänyt kuvauksen kahden koiran osalta. Vuosina 2010-2014 kuvaukseen osallistui 14 barbetia (8,1% vuosina 2008-2012 rekisteröidyistä koirista) ja vuosina 2015-2019 yhteensä 7 barbetia (2,9 % vuosina 2013-2017 rekisteröidyistä koirista). Viimeisen viiden vuoden aikana myös MH-luonnekuvaukseen osallistuvien koirien määrä on valitettavasti laskenut, vaikka rekisteröintimäärät ovat nousseet.

Yleisesti ottaen MH-tuloksiin liittyen on tärkeää tarkastella seuraavia asioita. Barbetin toivotaan olevan sosiaalinen (kontakti), sillä ei tule olla voimakkaita jäljellejääviä pelkoja eikä sen tule osoittaa aggressiivisuutta (uhkaeleitä). Lisäksi rodun käyttötarkoituksen kannalta on tärkeää, että barbet ei ole häiritsevän rauhaton. Leikkisyyttä, vähän jäljellejääviä pelkoja ja uteliaisuutta toivotaan mm. erilaisia harrastuslajeja, kuten tokoa, rally-tokoa ja agilyä ajatellen. Jäljelle jäävät pelot vaikuttavat myös koiran arkielämässä, jos koiralla on pelkoja tai se ei palaudu yllättävistä äänistä ja tilanteista. Nämä aiheuttavat sille ahdistusta ja stressiä ja alentavat hyvinvointia. Utelias koira on myös vähintään kohtuullisen rohkea ja sillä on yleensä kohtuullisen vähän jäljellejääviä pelkoja.

Ihanneprofiilia ([Liite 2. MH-luonnekuvauksen rotuprofiili](#)) tarkasteltaessa ei-toivottavaa käytöstä on havaittavissa seuraavissa kohdissa:

-1c. kontakti (käsittely), jossa 4 koiraa (21%) on väistänyt tai hakenut tukea ohjaajasta.

-6c. yllätys (uteliaisuus), jossa 4 koiraa (21%) menee haalarin luo kun se on laskettu maahan/ei mene ollenkaan. Jäljelle jäävää pelkoa ei koirilla esiintynyt vaan ne palautuivat yllätyksestä hyvin.

-8c. Aaveet (uteliaisuus), jossa 8 koiraa (42%) peruuttaa enemmän kuin taluttimen mitan tai lähtee paikalta/pakenee. Kuudella koirilla uteliaisuus kuitenkin ohjaajan avustuksella voittaa ja ne ottavat itse kontaktia avustajaan. Vain kaksi koiraa torjuu kontaktia/ei mene ajoissa.

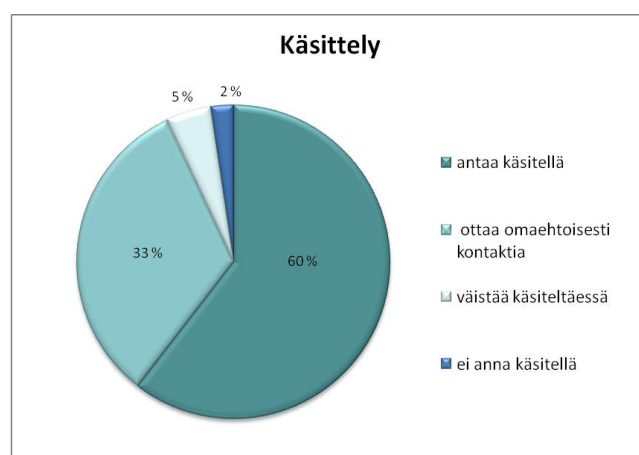
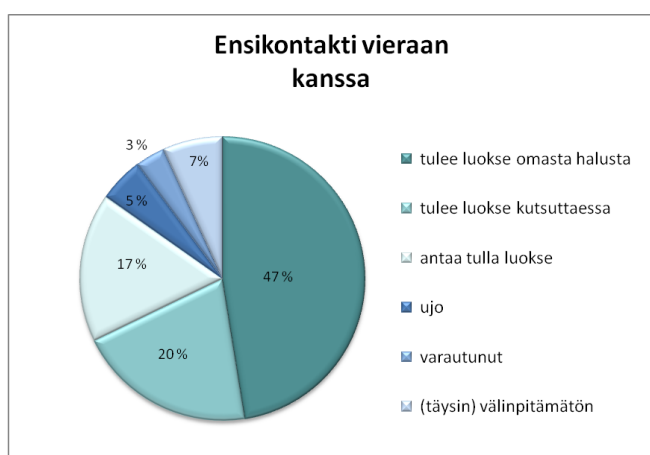
Kaikissa muissa osioissa testattujen koirien reaktiot sijoittuivat rotuprofiiliin "ihanne" tai "hyväksyttävä" kategoriaan. Ei-hyväksyttäviä tuloksia ei ollut lainkaan.

Jalostustarkastus

Rodun omassa jalostustarkastuksessa/rotukatselmuksessa on käynyt vuoden 2019 loppuun mennessä 47 koiraa, joka on noin 15 prosenttia katselmusiän saavuttaneista kaikista suomalaisista barbeteista. Rotukatselmuksen luonneosiossa arvioidaan mm. koiran luoksepäästävyyttä, sosiaalisuutta toisia koiria kohtaan, laukauspelottomuutta, nouto- ja uintihalukkuutta, suhtautumista riistaan sekä koiran häiriöherkkyyttä, kontaktihalukkuutta ja temperamenttia.

Rotukatselmuksen tulosten mukaan barbetit ovat pääsääntöisesti helposti luoksepäästäviä, ja suhtautuvat ystävällisen rauhallisesti, joskus jopa melko välinpitämättömästi vieraaseen ihmiseen (kuva 9a). Mielistelevän ystävällisiä koiria ei rotukatselmuksessa ollut. Ujoja tai varautuneita koiria oli yhteensä kahdeksan prosenttia, joista varautuneita oli kaksi. Nämä samat kaksi koiraa väistivät myös käsittelyä, kun taas kaikki muut suhtautuivat käsittelyyn hyvin (kuva 9b).

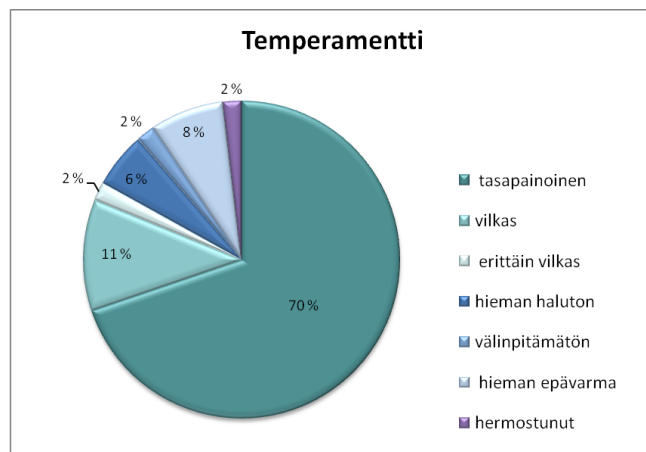
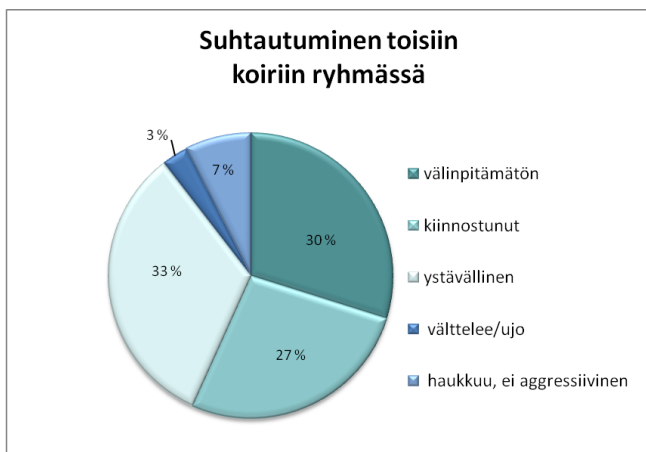

Kuvat 9a. ja 9b. Koiran suhtautuminen vieraaseen ihmiseen.

Vaikka barbet kuvataan rotumääritelmässä omistajaansa vahvasti kiintyvänä koirana, se pystyy toimimaan myös vieraan kanssa. Vetoleikissä vieraan ihmisen kanssa leikkiin lähti 57 prosenttia koirista ja 22 prosenttia leikki vain ohjaajansa kanssa. Välinpitämättömästi leikkiin suhtautui 22 prosenttia koirista.

Barbetit suhtautuivat vieraisiin koiriin ryhmätilanteessa pääosin ystävällisesti, välinpitämättömästi tai kiinnostuneesti (kuva 10a). Haukkumista ilman aggressiota tai uhkaa esiintyi seitsemällä prosentilla koirista. Kaksi koiraa suhtautui toisiin koiriin ujosti, joskin toinen oli myös ystävällisen välinpitämätön. Murinaa, arkuutta, uhkaavaa tai hyökkäävää käytöstä tai aggressiivisuutta ei esiintynyt yhdelläkään koiralla.

Koiran temperamenttia ja kontaktihalukkuutta arvioidaan koko testin ajan. Pääosin (70%) barbetit ovat katselmuksen mukaan tasapainoisia ja rauhallisia (kuva 10b). Vilkkaaksi arvioitiin seitsemän koiraa ja hieman haluttomaksi tai välinpitämättömäksi neljä koiraa. Jonkin asteista epävarmuutta tai hermostuneisuutta esiintyi viidellä koiralla. Kontaktihalukkuus lähinnä ohjaajaan, mutta myös jossain määrin vieraaseen ihmiseen tekee barbetista miellyttävän koulutettavan.

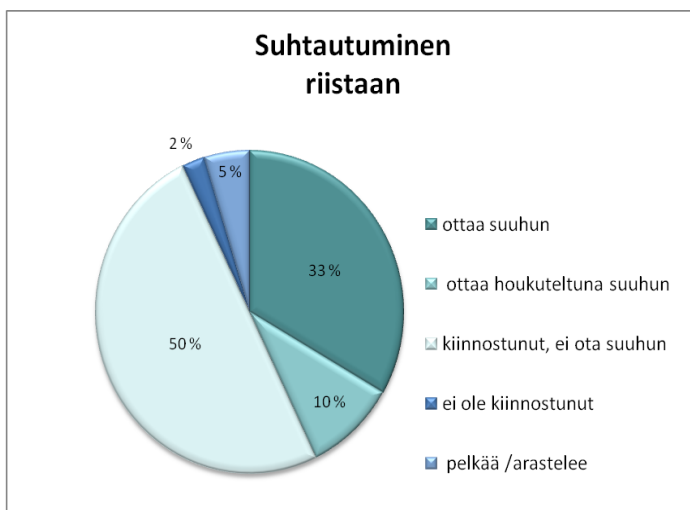
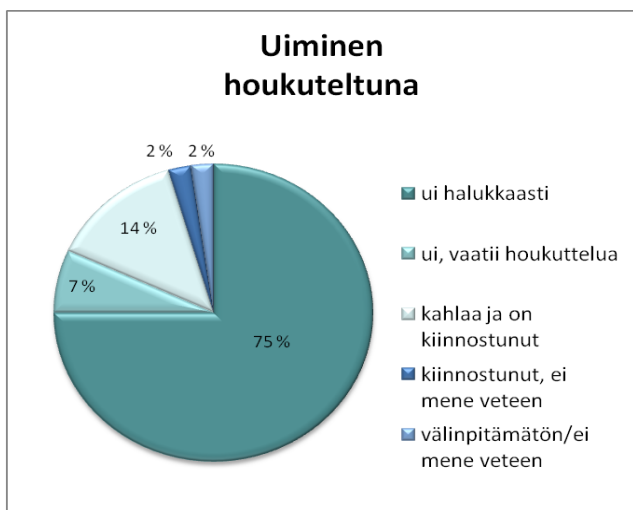
Kuvat 10a. ja 10b. Suhtautuminen toisiin koiriin, ja temperamentti.

Alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvää käyttäytymistä arvioidaan rotukatselmuksessa uimisen, noutamisen, riistaan suhtautumisen ja laukauspelottomuuden osalta.

Rotu on alun perin vesilintujen metsästyksessä käytetty koira, ja rotumääritelmässä mainitaan barbetin menevän veteen kaikenlaisessa säässä. Katselmuksen koirista 90 prosenttia ui. Tyypillisesti barbet menee uimaan jostakin syystä (esim. noutotilanne). Houkuttelematta suurin osa koirista jäi kahlaamaan rantaveteen. Kymmenen prosenttia koirista ei mennyt veteen lainkaan. Noutotilanteessa valtaosa koirista (82 %) meni uimaan ja 14 prosenttia jäi kahlaamaan ja neljä prosenttia ei mennyt veteen lainkaan (kuva 11a)

Barbet on alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan myös noutava koira. Lähes kolme neljäsosaa koirista lähti noutoon, ja näistä 90 prosenttia toi esineen ohjaajalle. Neljäsosa kävi katsomassa noutoesinettä ottamatta sitä kuitenkaan suuhunsa. Kaikki koirat kuitenkin kiinnostuivat noutoesineestä jonkin verran, välinpitämättömiä ei ollut yhtään. On huomattava, että noutokäyttäytymiseen vaikuttaa suuresti koiran koulutustaso.

Osalle katselmuksessa käyneistä koirista tilanne oli ensimmäinen kontakti riistaan (kuollut metsäkanalintu tai kani maastossa), joka heijastui selvänä tottumattomuutena. Riistasta oli kiinnostunut 93 prosenttia koirista, mutta yli puolet näistä ei rohjennut ottaa sitä suuhunsa. Yksi koira ei ollut riistasta lainkaan kiinnostunut, ja kaksi arasteli sitä (kuva 11b)

Kuvat 11a ja 11b. Uiminen houkuteltuna ja suhtautuminen riistaan

Laukauksen pelko ei katselmuksen tulosten mukaan vaikuta olevan yleinen ongelma barbeteilla. Yhteensä 95 prosenttia koirista pysyi rauhallisena tai kiinnostui laukauksesta. Yksi koira pyrki pois tilanteesta, muuten selvästi pelästyneitä tai pelkääviä ei ollut.

Näyttelyt

Vuosina 2013-2017 näyttelyissä barbeteille annettiin 741 arviota kohtaan "Koiran käyttäytymisen arvioiminen". Kahdella koiralla oli merkintä "väistää" ja yhdellä "pelokas", kaikilla muilla arviona oli "käsiteltävissä" tai "rodunomainen lähestyttäessä". Käyttäytymisongelmat näyttelyissä ovat hyvin harvinaisia barbeteilla, nuorilla tai tottumattomilla koirilla voi harvoin esiintyä pientä varautuneisuutta tai riehakkuutta kehässä.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Muiden maiden barbetpopulaatioista on luonteen osalta saatavilla vähän tietoa. Koska koirien vienti ja tuonti varsinkin Euroopan maiden välillä on melko yleistä, eri maiden populaatiot eivät ole eriytyneet voimakkaasti. Käyttöominaisuuksien säilymiseen vaikuttaa joissain maissa kielteisesti se, että barbetin kanssa ei voi metsästä, eikä käyttökokeita ole tarjolla. Tietävästi kaikissa maissa, joissa on varteenotettava barbetpopulaatio, ja joissa metsästys on mahdollista, osaa koirista käytetään metsästyksen.

Ruotsissa 2016 tehdyssä omistajakyselyssä (lähde: Resultat av Mentalitetsenkäten för barbeter i Sverige ja Breed specific Breeding Strategy 2016) tulokset olivat hyvin saman suuntaisia suomalaisten tulosten kanssa. Pääosin koirat koettiin sosiaalisiksi ihmisiä ja koiria kohtaan, sopeutuvaiseksi, omistajaan kiintyviksi ja ei-aggressiiviseksi.

Sukupuolten väliset erot

Barbeteilla sukupuolten välillä ei ole selkeitä käyttäytymiseroja omistajakyselyn, rotukatselmuksen, luonnetestin tai MH-kuvauksen mukaan. Omistajakyselyä lukuun ottamatta osallistuja määrät ovat niin pieniä, että vertailua on vaikea tehdä, sillä yksilölliset erot vaikuttavat helposti sukupuolta enemmän. Uroksilla on jonkin verran yleisempää se, että koira ei välttämättä tule toimeen kaikkien samaa sukupuolta olevien koirien kanssa, mutta kommenttien mukaan käytös tulee ilmi lähinnä toisen koiran aloitteesta ja ilmenee usein vain tiettyjä yksilöitä kohtaan.

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Barbet on rotumääritelmän mukaan vesilintujen metsästyksessä käytettävä vesikoira, joka tekee muutakin kuin noutaa. Se etsii ja ajaa ylös vesikasvillisuuden sekaan piiloutuneen riistan ja noutaa isäntänsä ampuman saaliin. Se ei pelkää kylmää, vaan menee veteen kaikenlaisessa säässä.

Barbetin alkuperäinen käyttötarkoitus oli lintumetsästys kosteikoilla. Barbet kuului aikaisemmin FCI ryhmään 7. Kanakoirat, mutta siirrettiin 1980-luvulla ryhmään 8, alaryhmään 8.3 Vesikoirat. Seisojan taipumukset ovat säilyneet monissa rodun yksilöissä. Monet barbetit seisovat luonnostaan riistaa tai seisautuvat ennen ylösajoa.

Kuva 12. Barbetteja Chasseur Français:n maalauksessa

Alla oleva kuvaus barbetien metsästyskäyttämistä on koostettu haastatteluista koskien metsästyksen koulutettuja ja/tai käytettyjä suomalaisia ja ulkomaisia barbeteja (10 koira), sekä käyttöominaisuuksia mittaavien kokeiden seuraamista maastossa (noin 30 koira) ja niiden tuloksista. Rodun metsästyskäyttämistä voidaan kuvailla seuraavalla tavalla: Barbetin haku on yleensä reipasta ravia tai rentoa laukkaa. Haku on usein luonnostaan itsenäistä, mutta helposti ohjaitavaa. Haku pysyy tyyppillisesti haulikon kantaman päässä peitteisessä maastossa, mutta laajenee peitteisyyden vähentyessä, jos välimatkaa ei ohjailla. Barbet kattaa hakualueen käyttäen hajuaistiaan, mutta turvautuu myös näköönsä sopivissa tilanteissa. Nouto-ominaisuudet ovat näillä käyttökoirilla yleensä hyvät ja luontaiset, vaikkakin noutohalukkuus vaihtelee selvästi eri yksilöiden välillä. Barbetilla on yleensä pehmeä riistaote ja halu noutaa ohjaajalle. Paksu turkki suojaa kylmältä vedeltä vesilintujen metsästyksessä.

Rotua käytetään maa- ja vesilintujen metsästyksen lisäksi haavoittuneiden hirvieläinten jäljestyksessä. Suomessa toimii 4-6 barbetia suurriistan virka-aputehtävissä. Yksittäisiä koiria käytetään myös pienpetojen pintapyyntissä.

Omistajakyselyn mukaan noin kolmasosa suomalaisista barbeteista toimii jonkinlaisissa metsästystehtävissä. Barbetit ovat saavuttaneet suosiota metsästyskoirana, joka on erinomainen perhekoira. Metsästyskäytössä olevien koirien kanssa harrastetaan menestyksekkäästi myös muita koiraharrastuslajeja.

Käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Rodun alkuperäisten käyttöominaisuuksien säilyttämiseksi kannustetaan kasvattajia ja koiranomistajia käyttämään barbeteja metsästyksessä ja/tai testaamaan ominaisuuksia taipumus- tai metsästyskokeissa tiedottamalla, järjestämällä kokeita ja ohjaamalla omistajia neuvoilla ja koulutuksilla. Muiden kuin suoraan riistaan ja sen käsittelyyn liittyvien käyttöominaisuuksien säilyttämistä tukee barbetien käyttö harrastuksissa, joissa vaaditaan hajutyöskentelyä, tottelevaisuutta tai vedestä noutoa.

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin

Barbeteja käytetään metsästyksessä Suomen lisäksi ainakin Ranskassa, Ruotsissa, Kanadassa, Norjassa, Puolassa ja Saksassa. Suomen ja Ruotsin lisäksi ei muissa maissa ole kattavaa kyselyä rodun harrastajille, joten tieto on hyvin vähäistä ja perustuu tietoon yksittäisten koirien käytöstä. Todennäköisesti näiden lisäksi on paljon yksilöitä, jotka eivät ole tiedossa oman maansa rotuyhdistykselläkään. Koemuodot vaihtelevat maittain suuresti: Ranskassa barbet saa osallistua metsästystaipumuksia kartoittavaan TAN-kokeeseen sekä seisojille tarkoitettuun BCE-kokeeseen vesilinnuilla, joka ei kuitenkaan vastaa oikeaa metsästystilannetta. Suomessa barbetit saavat osallistua 8.2 ja 8.3. ryhmien metsästystaipumuskokeeseen SPA ja ylösajavien koirien metsästyskokeisiin SPME ja SPME-V. Kanadassa ja Yhdysvalloissa barbetit voivat osallistua noutajien kokeisiin. Monissa maissa kuten Ruotsissa, Sveitsissä ja Englannissa barbeteilla ei ole osallistumisoikeutta metsästyskokeisiin.

Kokeet

Rodunomaiset kokeet

FCI:n rotumääritelmän mukaan barbeteilta vaaditaan käyttökoe kansainvälisen valioarvon saavuttamiseksi. FCI:n rotumääritelmiä noudattavat maat voivat kuitenkin itse päättää, vaaditaanko käyttökoetta kansalliseen valionarvoon. Ranskassa käyttökoe on nimellä TAN (Test d'Aptitude

Naturelle) ja se vaaditaan valionarvon saavuttamiseksi. Suomessa käyttökoevaatimus FI MVA-arvoon tuli voimaan 1.1.2012 rotuyhdistyksen ja -järjestön hakemuksesta. Suomessa vaaditaan hyväksytty tulos spanieleiden taipumuskokeesta SPA1 tai vähintään AVO3-tulos spanieleiden metsästyskokeista.

Spanielien taipumuskokeessa (SPA) on käynyt vuosina 2007-2019 yhteensä 103 koiraa. Kokeissa käyneistä 83 (81 %) on suorittanut kokeen hyväksytysti (SPA1). Näistä 10 on saanut ennen hyväksyttyä suoritusta ainakin yhden hylätty -tuloksen. Koko populaatiosta (691 koiraa) SPA1 koirien osuus on 15 prosenttia, koeikäisistä 18 prosenttia. Kokeissa käyneiden määrä nousi, mutta osuus laski jaksolla 2015-2019 edellisestä viisivuotiskajasta. Hyväksytyjen suoritusten osuus koekäyneistä nousi selvästi.

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
SPA1	8	4	13	8	9	11	3	8	3	6	5	1	4
SPA0	6		1	6	6	6	4	5	1	9	1	1	
SPA-													
YHTEENSÄ	14	4	14	14	15	17	7	13	4	15	6	2	4
YHT. 5 V. JAKSOLLA	61					56					12		(3 vuotta)
SPA1/ KOEKÄYNNIT	69%					55%					83%		

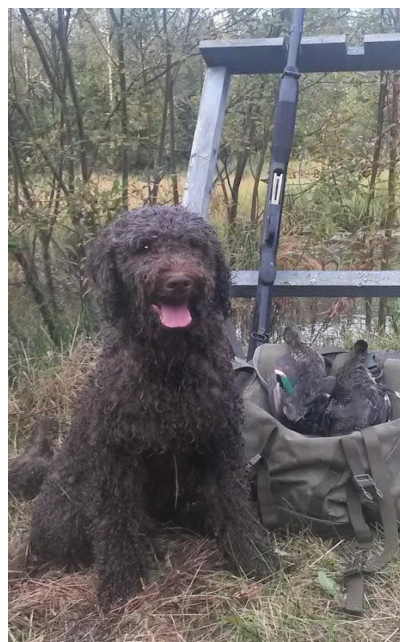
Taulukko 11. Barbetien taipumuskoesuoritukset vuosina 2007-2019.

Hylättyjä tuloksia on yhteensä 46. Näistä rotuyhdistys on saanut 18 tulospaperia ja lisäksi koirien omistajilta kymmenen koesuorituksen tiedot. Kokeen eri osa-alueissa hylättyjä suorituksia on näistä 28:stä seuraavasti:

- Sosiaalinen käyttäytyminen 1 kpl (väistää tuomaria)
- Haku ja laukaus 14 kpl (yleensä haku suppeaa, kolmella kestänyt myös palautua laukauksesta)
- Jäljestys 5 kpl (hidasta etenemistä, aika ylittyy)
- Vesityö 14 kpl (ei ui)
- Tottelevaisuus 1 kpl (karkaa riistapukin kanssa)

Joillain koirilla on useampia kuin yksi osa-alue hylätty kokeessa.

Spanielien metsästyskokeeseen (SPME ja SPME-V) on osallistunut vuosina 2008-2019 yhteensä neljä koiraa. Koekäyntejä on yhteensä 25 (SPME 19, SPME-V 6). Yksi koira kattaa näistä 77 prosenttia. Vuoden 2014 voimaan tulleen sääntömuutoksen jälkeen ei yksikään barbet ole osallistunut SPME-kokeeseen, koska muutokset eivät ota riittävästi huomioon rotukohtaisia eroavaisuuksia ja suosivat tiettyjen rotujen käyttölinjoja.

Koe- muoto	Tulos	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	Yht.
SPME-V	AVO1													
	AVO2											1		
	AVO3		1					1				1		
	AVO0													
	AVO-		1								1			
	Yht.	0	2	0	0	0	0	1	0	0	1	2	0	6
SPME	VOI2							1						
	AVO1							1	1	1				
	AVO2								2	3		2		
	AVO3									1	1	2	1	
	AVO0											1	2	
	AVO-													
	Yht.	0	0	0	0	0	0	2	3	5	1	5	3	19

Taulukko 12. Barbetien koekäynnit SPME ja SPMV-V kokeissa vuosina 2008-2019.

Barbeteista vain pieni osa käy rodunomaisissa kokeissa, jotka testaavat alkuperäisten käyttöominaisuuksien säilymistä rodussa. Nämä kokeet ovat Suomessa kehitetty spanieliroduille, joiden käyttäytyminen ja riistatyöskentely eroaa jonkin verran barbeteista. SPME-kokeissa mm. pudotetaan pisteitä, jos koira seisoo riistaa, kun taas se on toivottu ominaisuus barbeteilla. Suomi on ainoa maa, jossa barbetit osallistuvat ylösajavien kokeisiin, eikä muihin ole osallistumisoikeutta. Monissa muissa maissa, kuten Kanadassa, Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa barbetit osallistuvat noutajien kokeisiin, Ranskassa osallistumisoikeus on vesilintukokeisiin. Alkuperäisten käyttöominaisuuksien säilymisen kannalta olisi tärkeää, että rotu voisi osallistua nykyistä laajemmin metsästystaipumusta mittaaviin kokeisiin.

Muut kokeet

Seuraavassa on tarkasteltu osallistumisaktiivisuutta ja menestystä erikseen niissä virallisissa koe-, kilpailu- ja testilajeissa, joihin barbetit ovat Suomessa osallistuneet vuoden 2019 loppuun mennessä. Tarkempia tietoja eri lajeista ja niiden säännöistä löytyy mm. Kennelliiton sivuilta. Menestyminen eri lajeissa kuvaa osaltaan luonteen soveltuvuutta erilaisiin vaatimuksiin lajista riippuen. Vaikka vain osa lajeista testaa suoraan käyttöominaisuuksia, useat heijastavat mm. koiran koulutettavuutta, keskittymiskykyä ja sosiaalisuutta.

Metsästyskoirien jäljestämiskokeen (MEJÄ) tarkoituksena ja ensisijaisena tehtävänä on arvioida koiran kykyä haavoittuneen riistaeläimen jäljestyksessä. Kokeessa pyritään mahdollisimman tarkasti jäljittämään haavoittuneen riistaeläimen käytöstä ja koira-ohjaajaparin toimintaa mahdollisessa tosi tilanteessa. Suomessa metsästyskoirien jäljestämiskokeeseen on osallistunut kaikkiaan 34 eri koiraa vuodesta 2007 alkaen. Osallistujamäärät ovat nousseet kymmenen vuoden aikana: vuosina 2011–2014 osallistui seitsemän ja vuosina 2015–2019 22 barbetia. Yhteensä käyntejä näinä kausina on ollut 19 / 49 kpl, joista VOI1 3 / 2 kpl, VOI2 2 / 3 kpl, VOI3 1 / 2 kpl ja VOI0 tai VOI- 2 / 1 kpl sekä AVO1 8 / 9 kpl, AVO2 1 / 5 kpl, AVO3 0 / 5 kpl, AVO0 tai AVO- 3/14 kpl. Yhteensä kahdeksan koiraa on osallistunut voittajaluokkaan. Yksi barbet Suomessa on saavuttanut jälkivalion arvon.

Tottelevaisuuskokeessa (TOKO) testataan koiran ja ohjaajan välistä yhteistyötä sekä koiralle opetetun koulutuksen tasoa erilaisissa tehtävissä. Koeloukkia on neljä: alokas-, avoin-, voittaja- ja erikoisvoittajaluokat. Suomessa tottelevaisuuskokeisiin osallistui vuosina 2010–2014 viisi ja vuosina 2015-2019 kahdeksan barbetia. Eri luokkiin osallistui näinä ajanjaksoina barbeteja seuraavasti: EVL-luokkaan 2 / 1 kpl, VOI-luokkaan 1 / 2 kpl, AVO-luokkaan 2 / 2 kpl ja ALO-luokkaan 3 / 7 kpl. Kaksi barbetia on Suomessa osallistunut erikoisvoittajaluokkaan, joista yksi on saavuttanut tottelevaisuusvalion arvon.

Rally-toko (RT) on laji, joka yhdistää elementtejä tokosta, agilitystä ja koiratanssista. Rally-tokossa suoritetaan erilaisia liikkeitä (mm. istumista, seisomista, maahan menoa, seuraamista eri tempoilla ja erilaisin käännöksin) tehtäväkylttien määräämässä järjestyksessä, tuomarin suunnittelemana radalla. Rally-tokosta tuli Kennelliiton virallinen laji 1.5.2014, jolloin lajiin osallistui kuusi koiraa. Hyväksytyt tulokset sai alokasluokassa kolme koiraa, avoimessa luokassa yksi koira ja voittajaluokassa kaksi koiraa. Vuosina 2015-2019 barbeteja osallistui yhteensä kokeeseen yhteensä 14 koiraa. Kaikkiaan kokeeseen on osallistunut 18 koiraa (3 % populaatiosta). Valioita ei rodussa vielä ole. Osallistuvien koirien määrä ja käyntimäärät ovat viimeisen viiden vuoden aikana olleet selvässä nousussa (taulukko 13).

Tulos	2019	2018	2017	2016	2015	Yht.
MESHYV			14			14
MESO			1			1
MES-						0
VOIHYV	2				1	3
VOIO	1	1		2	3	7
VOI-				2	1	3
AVOHYV	9	3	3			15
AVOO	9	1	1		3	14
AVO-	2					2
ALOHYV	12	5	1	4	6	28
ALOO						0
ALO-	2					2
Yhteensä	37	10	20	8	14	89

Taulukko 13. Barbetien rally-toko osallistumismäärät vuosina 2015-2019.

Pelastuskoirakokeisiin (PEKO) vuosina 2015-2019 on osallistunut yksi barbet saavutuksilla PEHA A (1 kpl), PEHA B (3 kpl), PEKO A/B 0 (1 kpl).

Käyttäytymiskokeeseen (PAKK) on vuosina 2011–2014 osallistunut kaksi ja vuosina 2015-2019 kaksi barbetia. Kaikki koirat suorittivat kokeen hyväksytysti läpi. Barbeteilla ei ole oikeutta osallistua palveluskoirakokeisiin.

Koiratanssissa ohjaaja ja koira suorittavat tuomarin arvosteleman ohjelmakokonaisuuden musiikin tahdissa. Ohjelman tulee huomioida koiran erityisominaisuudet ja ilmentää koirakon positiivista yhteistyötä. Kilpailulajeja koiratanssissa ovat vapaatanssi (freestyle), seuraaminen musiikin tahdissa (heelwork to music) sekä erikoiskilpailut. Kilpailuluokkia on kolme: alokasluokka, avoin luokka ja voittajaluokka. Suomessa koiratanssin vapaatanssiin osallistui yksi barbet vuosina 2011–2014 saavuttaen alokasluokan tuloksen. Sama koira osallistui vuosina 2015-2019 viiteen kokeeseen saavuttaen kolme AVO H tulosta ja kaksi ALO-luokan tulosta.

Vesipelastuskoe (VEPE) koostuu erilaisista vedessä suoritettavista liikkeistä. Liikkeitä ovat mm. veneestä hyppy, veneen hinaus, esineen vienti ja hukkuvan pelastus. Liikkeet ja liikkeiden suoritustavat vaihtelevat tasoluokittain. Avoimeen kokeeseen saavat osallistua myös muut kuin landseer- ja newfoundlandin -rotuiset koirat, jotka ovat suorittaneet hyväksytysti soveltuvuuskokeen. Barbeteja on osallistunut vuosina 2015-2019 soveltuvuuskokeeseen kaksi, jotka kumpikin suorittivat sen hyväksytysti. Toinen on lisäksi saanut ALO2 -tuloksen.

Agility on koirien esteratakilpailu. Lajissa ihminen ohjaa koiran läpi tuomarin suunnitteleman radan virheettömästi ja mahdollisimman nopeasti koskematta koiraan ja esteisiin. Agilityssa menestyminen vaatii koiralta hyvää fyysistä kuntoa, yhteiskuntakelpoisuutta sekä toimintakykyä. Lisäksi ensiarvoisen tärkeässä asemassa on toimiva yhteistyö ohjaajan kanssa. Agilityssä kilpaillaan kansallisella tasolla viidessä kokoluokassa ja kolmessa tasoluokassa. Suomessa agilitykilpailuihin on vuosina 2015-2019 osallistunut seitsemän barbetia. Kokonsa puolesta barbetit kilpailevat agilityssä maxi-luokassa (säkäkorkeus 50 cm tai yli). Suomalaiset barbetit ovat kilpailleet kaikissa kolmessa tasoluokassa.

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Koirien käyttö erilaisissa avustus-, kuntoutus- ja koulutustehtävissä on lisääntynyt viime vuosina. Suomessa toimii yksi barbet opaskoiratehtävissä ja kaksi muuta on läpäissyt opaskoirakokeen. Myös muualla maailmalla, kuten Ranskassa, Belgiassa, Sveitsissä ja Yhdysvalloissa, barbeteja käytetään opaskoirina. Barbeteja on lisäksi koulutettu hypokoiriksi, kuntoutus- ja koulutuskoiriksi sekä avustajakoiriksi, mutta tarkkoja lukuja ei ole tiedossa. Vapaaehtoistyössä koirakaverina tai lukukoirana on noin viisi barbetia.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Rodun alkuperäiskäyttö metsästyksessä vaatii koiralta riistaviettisyyden lisäksi rohkeutta, toimintakykyä ja laukauksensietoa. Lisäksi ylösajavan tai seisovan koiran työskentely vaatii koiralta älykkyyttä, koulutettavuutta ja halukkuutta toimia yhteistyössä ohjaajan kanssa. Toimiakseen metsästyskoirana barbet tarvitsee työskentelyyn soveltuvan terveen rakenteen ja sen on oltava fyysisesti hyvässä kunnossa kyetäkseen olemaan väsymätön työskentelijä. Barbet on älykäs koira, joka ratkaisee ongelmia etsiessään riistaa. Se viihtyy vedessä ja sietää turkkinsa ansiosta kylmääkin vettä, mikä on korvaamaton apu sorsastuksessa. Barbet pitää ihmisistä ja työskentelee mielellään ohjaajansa lähellä.

Barbet tarvitsee työssään useita ominaisuuksia, kuten halukkuutta yhteistyöhön, sosiaalisuutta ihmisiä ja koiria kohtaan, hyvää hermorakennetta, rohkeutta ja intoa työskennellä. Nämä ominaisuudet tekevät siitä erinomaisen harrastuskoiran eri lajeihin sekä sopivan erilaisiin koira-avusteisiin tehtäviin. Koirien kykyä toimia alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan tulee vaalia ja säilyttää siihen soveltuvat luonteenpiirteet osana barbetin ominaisuuksia.

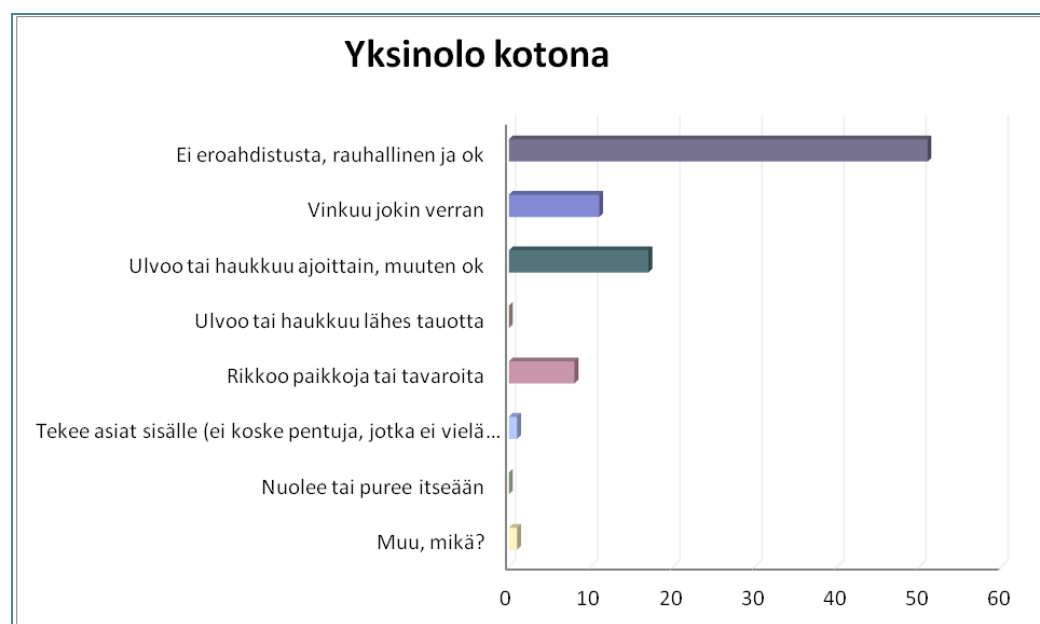
Barbet ei turhaudu, vaikka ei voisikaan toteuttaa alkuperäistä käyttötarkoitustaan. Sopeutuvana koirana se on tyytyväinen, kunhan sille tarjotaan riittävästi liikuntaa, koiralle sopivia harrastuslajeja ja älyä haastavaa aktiviteettia.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Seurallisena ja omistajaansa vahvasti kiintyvänä koirana barbeteilla saattaa ilmetä eroahdistusta tai yksinolo-ongelmia yksin jäädessään. Vuoden 2017 omistajakyselyn (katso kohta 4.2.4.) mukaan suurin osa koirista käyttäytyy rauhallisesti yksin jäädessään, mutta vajaa kolmasosa voi vinkua tai haukkua ajoittain – jatkuvampaa ulvomista tai haukkumista ei esiintynyt (kuva 13). Kommenttien mukaan ääntelyä esiintyi yleensä vähän sen jälkeen, kun koira oli jäänyt yksin, tai sen esim. nähdessä/kuullessa muita koiria ulkona. Kahdeksan koiran ilmoitettiin rikkovan tavaroita yksin ollessaan, näistä tosin kolme oli pentuja. Muuta ongelmakäyttäytymistä ei raportoitu. Vuoden 2010 kyselyssä eroahdistus/yksinolo-ongelmia raportoitiin seitsemällä koiralla (15 %).

Vaikka vakavia eroahdistusongelmia ei kyselyn mukaan ilmennyt, on erittäin tärkeää, että barbet opetetaan jo pentuna yksinoloon. Vaikeista eroahdistusoireista kärsivää koira ei tule käyttää jalostukseen.

Kuva 13. Barbetin käytös kotona ihmisten poissa ollessa. Luvut esittävät vastausten kappalemääriä (vastauksia 80 koiran osalta), vastaaja saattoi valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Barbetin lisääntymiskäyttäytymisessä ei ole ilmennyt merkittäviä ongelmia. Lisääntymis- ja terveystarkastuksissa lisääntymiseen liittyviin kysymyksiin on saatu vastaus 43 uroksen ja 73 nartun osalta, Astutuksia/astutusyrityksiä oli 39 kpl ja pentueita 30 (25 eri narttua). Tulosten mukaan narttujen juoksut ovat säännölliset (keskiarvo 7,1 kk), vaikka juoksuväli vaihtelee yksilöiden välillä 5,5 kuukaudesta 12 kuukauteen. Valeraskausoireita, jotka omistaja piti voimakkaina, esiintyi kahdella nartulla. Kaikki nartut imettivät ja hoitivat pentuja hyvin.

Astutus onnistui 34 tapauksessa (87 %), kolmessa tapauksessa uros ei astunut narttua, ja kahdessa narttu ei antanut uroksen astua. Urosten astumisongelmana saattoi olla libidon puute tai kokemattomuus/nuoruus, koska neljässä tapauksessa toinen uros astui nartun saman juoksun aikana onnistuneesti. Koska astumisajankohdasta suhteessa juoksun vaiheeseen ei ole tietoa, myös astutuksen väärä ajoitus voi olla syynä osaan epäonnistumisista. Keinosiemennyksiä tehtiin kolme, mutta yhdessäkään syynä ei ollut astumishaluttomuus tai -kyvyttömyys.

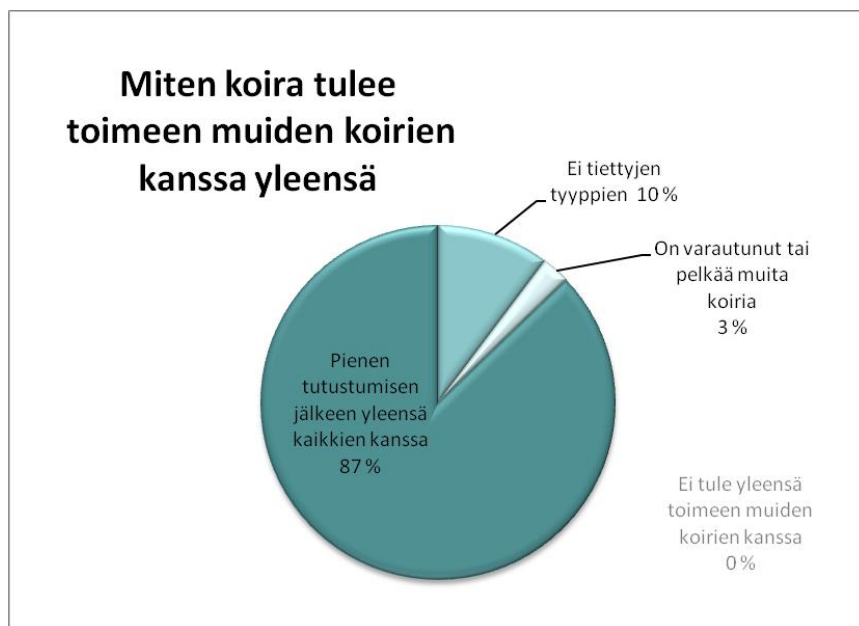
Rodun hyvien lisääntymisominaisuuksien turvaamiseksi selvästi sukupuolivietiltään heikkojen urosten ja narttujen jalostuskäyttöä tulisi välttää. Keinosiemennykseen ei tule turvautua astumishaluttomuuden tai -kyvyttömyyden vuoksi.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Barbet on pääosin sosiaalinen toisia koiria kohtaan, ja omistajakyselyn mukaan lähes 90 % koirista tulee hyvin toimeen vieraiden koirien kanssa pienen tutustumisen jälkeen (kuva 14). Kahdeksan koiran kohdalla ilmoitettiin, että koira ei tule aina toimeen tiettyjen tyyppien kanssa (esim. rotu, koko, väri, sukupuoli). Näistä neljän koiran ilmoitettiin rähisevän toisille koirille, jos toinen aloittaa, tai koira tuntee itsensä muuten uhatuksi. Kahden koiran mainittiin olevan usein aluksi varautunut muita koiria kohtaan. Yhdenkään koiran kohdalla ei ilmoitettu, että koira ei tule lainkaan muiden koirien kanssa toimeen. Kun sosiaalisuutta kysyttiin erikseen samaa ja eri sukupuolta olevia koiria kohtaan, urosten kohdalla kommentoitiin rähinää esiintyvän jonkin verran, mutta kahta poikkeusta lukuun ottamatta vain, jos toinen koira aloittaa tai pyrkii dominoimaan. Sosiaalisuus toisia koiria kohtaan on pysynyt samanlaisena verrattuna vuoden 2011 kyselyn tuloksiin.

Suurin osa (57 %) kyselyn barbeteista asui taloudessa, jossa oli useampi koira. Käyttäytymisongelmia koirien välillä ei raportoitu, joten yhteiselo toisten koirien kanssa vaikuttaa sujuvan hyvin.

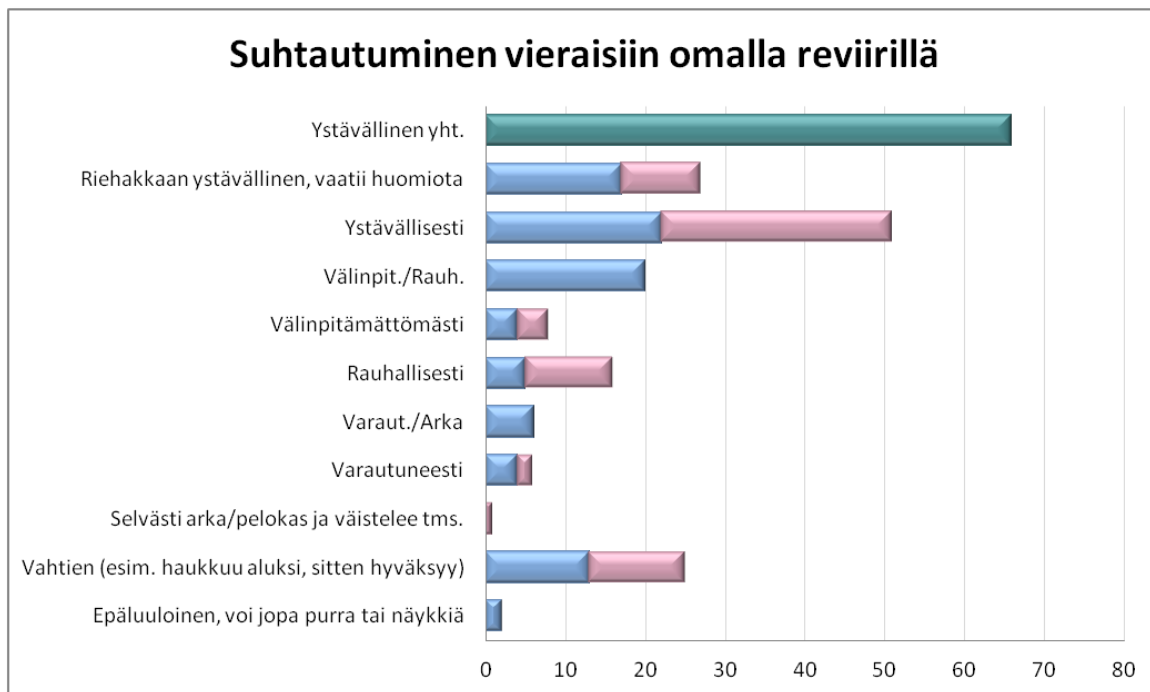

Kuva 14. Barbetin sosiaalisuus toisia koiria kohtaan.

Perheessä barbet kiintyy melko tasapuolisesti kaikkiin perheenjäseniin, noin neljännes oli leimautunut vahvasti yhteen ihmiseen. Barbetin sosiaalisuus tulee kotioloissa ilmi niin, että koira hakeutuu yleensä ihmisen lähelle, vaatimatta kuitenkaan erityisesti huomiota. Noin 15 prosentin koirista ilmoitettiin vaativan paljon huomiota ja vain yksi koira viihtyi pääasiassa omissa oloissaan.

Vieraita ihmisiä kohtaan barbet suhtautuu yleensä ystävällisesti ja/tai rauhallisesti (kuva 15). Urokset ovat hieman useammin riehakkaan ystävällisiä, nartut rauhallisia. Barbetin vahtivietti ei ole kovin korostunut, 32 prosenttia haukkuu reviirille tulijoille, mutta kommenttien mukaan ottaa sen jälkeen vieraat yleensä ystävällisesti vastaan. Varautuneita koiria oli 6 kpl, joista yksi oli merkitty myös araksi (tästä koirasta lisää alla). Kahden koiran kerrottiin olevan varautunut vain ensi tapaamisella, tai vain joitain ihmisiä kohtaan, yksi on varautunut yleensä vieraita ihmisiä kohtaan. Kahdelle koiralle oli merkitty vaihtoehto ”epäluuloinen, voi jopa purra tai näykkiä”. Toinen näistä koirista oli myös merkitty varautuneeksi ja araksi, ja omistaja kertoi sen olevan aikuisen kotia vaihtanut koira, jolla on yleisesti ongelmia sopeutua. Toinen koira on vasta pentu, ja sen käytös oli kuvattu näykkimiseksi, joten kyse todennäköisesti lähinnä pentumaisesta käytöksestä. Molempien kohdalla näykkiminen kohdistuu vain aikuisiin, ei lapsiin.

Suhtautuminen vieraisiin muualla kuin omalla reviirillä on yhtä ystävällistä, mutta jonkin verran hillitympää. Varautuneisuutta tai arkuutta vieraassa paikassa esiintyy hieman useammalla koiralla (10 kpl). Kolmen kohdalla varautuneisuuden kerrottiin liittyvän siihen, jos vieras lähestyy koira liian nopeasti/äkillisesti tai ”aktiivisesti”, muiden kohdalla käytöstä ei ollut kommentoitu. Kahta koira lukuun ottamatta kaikkien kohdalle oli merkitty varautuneisuuden lisäksi ystävällinen (7 kpl) ja/tai välinpitämätön (2 kpl). Ainoa koira, jolle oli tässä kohdassa merkitty kohta ”Epäluuloinen, saattaa jopa näykkiä tai purra” oli sama pentukoira, jolle kohta oli merkitty myös edellisessä kysymyksessä.

Kuva 15. Barbetin sosiaalisuus vieraita ihmisiä kohtaan. Luvut esittävät vastausten kappalemääriä, vastaaja saattoi valita useamman kuin yhden vaihtoehdon (vastauksia 80 koiran osalta). Sinisellä urokset, punaisella nartut.

Koska barbetin luonteen yksi arvostetuimpia piirteitä on juuri sen sosiaalisuus tulee jalostusvalinnoissa harkita vakavasti ihmisiä tai koiria kohtaan varautuneesti ja vähänkään arasti käyttäytyvien koirien käyttöä. Koska varautuneisuus tai arkuus voi olla tilannekohtaista, tulisi jalostukseen suunniteltuja koiria testata eri tilanteissa. Selvästi arkojen, hermostuneiden tai aggressiivisten koirien jalostuskäyttö on kielletty. Koska arkuus, varautuneisuus, hermostuneisuus ja aggressiivisuus ovat harvinaisia käyttäytymismuotoja tai luonteenpiirteitä barbeteilla, ei näiden koirien jättäminen jalostuksen ulkopuolelle kavenna merkittävästi jalostuskantaa.

Pelot ja ääniherkkyys

Lähes 90 prosenttia kyselyn barbeteista on jo pennusta lähtien suhtautunut uusiin ympäristöihin ja asioihin luontevasti. Kahdeksan koiran kerrottiin vaatineen erityisesti pentuajan sosiaalistamista arkuuden vuoksi. Kaksi näistä oli pentuesisaruksia, kolme ulkomaan tuonteja. Suurin osa barbeteista vaikuttaa sopeutuvan uuteen ympäristöön hyvin niin, että niiden kanssa on helppo kulkea ja niitä on mukava pitää mukana matkoilla. Neljällä koiralla ilmoitettiin esiintyvän jonkin verran arkuutta ympäristöä kohtaan. Niistä, joilla esiintyy jonkin asteista arkuutta tai hermostuneisuutta, lähes kaikki kuvattiin rauhallisesti käyttäytyväksi, vaikka uusi ympäristö hieman hermostuttaisikin. Yksikään kyselyn koirista ei ole pääsääntöisesti arka uudessa ympäristössä.

MH-kuvauksessa pelkoja ja ääniherkkyttä sekä niistä palautumista testataan kohdissa 6 (näköärsyke, "haalari"), 7 (kuuloärsyke, "räminälaite") ja 8 (näköärsyke, "aaveet"). Osioissa 6 ja 7 kaikki koirat suhtautuivat ärsykkeeseen rotuprofiilin mukaan ihanteellisesti tai hyväksyttävästi (rohkeasti), eikä jäljellejäävää pelkoa ollut yhdelläkään koiralla. Osiossa 8 42 prosenttia koirista ilmaisi halua poistua paikalta, joka on rotuprofiilin mukaan ei-toivottua käytöstä. Tässä osiossa myös palautuminen oli ei-toivotulla tasolla 11 prosentilla koirista.

Laukauspelottomuutta testataan sekä rotukatselmuksessa, taipumuskokeissa, luonnetestissä että MH-kuvauksessa. Laukausherkkiä (ei välttämättä arkoja) koiria on ollut rotukatselmuksessa yksi (2 %) ja taipumuskokeissa kolme (10 % tiedossa olevista). Luonnetestissä yksi koira (3,4 %) on ollut laukausarka ja MH-kuvauksessa yksi (5 %) ohjaaja kieltänyt ampumisen. Vuoden 2011 kyselyssä jonkinlaista ääniarkuutta ilmoitettiin esiintyvän 15 % koirista.

Koska hermostuneisuus ja arkuus ympäristöön on harvinaista rodussa, ja se voi siirtyä varsinkin nartulta jälkeläisille ei arkojen tai hermostuneiden koirien jalostuskäyttö ole perusteltua. Ääniarkuus on periytyvä ominaisuus, joten ääniarkaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Barbetilla ei ole tullut ilmi varsinaisia ikään liittyviä käytöshäiriöitä.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Barbetin rakenne on liioittelematon, eikä sen rodunomaiseen rakenteeseen liity syitä, jotka vaikuttaisivat koiran käyttäytymiseen.

Epilepsia ja sydänsairaudet eivät yleensä suoraan vaikuta koiran käyttäytymiseen (pois lukien epileptisen kohtauksen aikainen käyttäytyminen). Kivulias ja ärsyttävä korvatulehdus voi vaikuttaa koiran käyttäytymiseen, joten tulehdusten ennaltaehkäiseminen ja hoitaminen on tärkeää. Mikä tahansa sairaus, joka aiheuttaa koiralle kovaa kipua, voi muuttaa koiran käytöstä mm. ärtyneeksi, araksi tai jopa vihaiseksi.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista

Keskeisimmät ongelmakohdat

Käytös- ja luonneongelmat ovat melko harvinaisia barbeteilla. Lievää arkuutta/varautuneisuutta toisia koiria, ihmisiä tai ympäristötekijöitä kohtaan ilmenee yksittäisillä koirilla. Eroahdistusta, ääniarkuutta ja pelkoja esiintyy vähän, mutta koska niiden merkitys koiran elämänlaadun kannalta on huomattava, tulee niiden leviämistä yrittää estää jalostuspäätöksin.

Suuri ongelma on siinä, että vain harva koira testataan luonteen/käyttäytymisen osalta. Luonnetestissä ja MH-kuvauksessa käy vain muutama koira vuodessa, ja käyntien määrä on vähentynyt, vaikka populaation koko on kasvanut. Rotukatselmus on ollut suosittu (kaikki katselmuksot täynnä), ja omistajilla vaikuttaa olevan pienempi kynnys osallistua siihen. Myös SPA-kokeiden suosio on pysynyt melko hyvänä (noin kolmannes sukupolvesta testataan).

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Käytös- tai luonneongelmaisten (esim. arka tai hyvin varautunut, ääniarka, vakava eroahdistus, hermostunut, aggressiivinen) koirien jalostuskäyttö ei ole sallittua, varsinkin kun niitä on niin vähän rodussa. Käytös voi olla kuitenkin tilannekohtaista, joten yhden testin tai kokeen perusteella koirien rajaaminen jalostuksen ulkopuolelle ei ole perusteltua, ellei käytös ole hyvin voimakasta. Jotta rodun käyttäytymistä ja luonnetta pystytään seuraamaan, luonnekysely toistetaan säännöllisesti, vähintään ennen jokaista JTO-päivitystä. Rotukatselmuksia ja taipumuskokeita pyritään järjestämään vuosittain, ja omistajia kannustetaan käyttämään koiria myös luonnetesteissä ja MH-kuvauksissa.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

Sairauksien kuvaukset Kennelliiton nettisivuilta (1.2.2020) ellei toisin mainita.

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

PEVISA-ohjelman voimaantulo vuosi sekä ohjelman muutokset

Barbetin ensimmäinen PEVISA-ohje astui voimaan 1.1.2010.

Voimassaolo	Lonkat	Kyynärät	Silmät	Jälkeläisrajoitus	Uusintayhdistelmäkielto	Ulkomaiset Urokset
2010-2014						
	Vanhemmilla tulee olla lonkkakuvauslausunto, raja-arvo D	Vanhemmilla tulee olla kyynärkuvauslausunto	Vanhemmilla tulee olla silmätutkimuslausunto, max. 36 kk	15 jälkeläistä molemmilla sukupuolilla *	Samalle yhdistelmälle rekisteröidään vain yksi pentue	Eivät koske ulkomaisia uroksia
2015-2018						
	Vanhemmilla tulee olla lonkkakuvauslausunto, raja-arvo D	Vanhemmilla tulee olla kyynärkuvauslausunto	Vanhemmilla tulee olla silmätutkimuslausunto, max. 36 kk	15 jälkeläistä molemmilla sukupuolilla *	Samalle yhdistelmälle rekisteröidään vain yksi pentue	Eivät koske ulkomaisia uroksia
2016-2020						
	Vanhemmilla tulee olla lonkkakuvauslausunto, tuloksen C tai D saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa	Vanhemmilla tulee olla kyynärkuvauslausunto	Vanhemmilla tulee olla silmätutkimuslausunto max. 24 kk	15 jälkeläistä molemmilla sukupuolilla *	Samalle yhdistelmälle rekisteröidään vain yksi pentue	Ei vaadita kyynärnive- ja silmätarkastuslausuntoja. Lonkkani-velsäännöt, jälkeläisrajoitus ja uusintayhdistelmäkielto koskevat myös ulkomaisia uroksia
2021-2025						
	Vanhemmilla tulee olla lonkkakuvauslausunto, tuloksen C tai D saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa	Vanhemmilla tulee olla kyynärkuvauslausunto	Vanhemmilla tulee olla silmätutkimuslausunto max. 24 kk	15 jälkeläistä molemmilla sukupuolilla *	Samalle yhdistelmälle rekisteröidään vain yksi pentue	Ei vaadita kyynärnive- ja silmätarkastuslausuntoja. Lonkkani-velsäännöt, jälkeläisrajoitus ja uusintayhdistelmäkielto koskevat myös ulkomaisia uroksia

Taulukko 14. Barbetin PEVISA-ohjelman voimassaoloaika ja ohjelmaan tehdyt muutokset. Vuonna 2016 voimaan astui uusi PEVISA-ohjelma, kun rodun JTO ja PEVISA muutettiin samanaikaisesti voimassaoleviksi. Muutokset ohjelmaan on merkitty lihavoidulla. *rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan.

Silmäsairaudet

DISTICHIASIS tarkoittaa ylimääräisten ripsien kasvamista ulos luomen vapaasta reunasta. Oireet riippuvat karvan paksuudesta ja kasvusuunnasta. Ohuet, ulospäin suuntautuvat karvat aiheuttavat tuskin lainkaan oireita, paksimmat ja silmän pintaan osuvat karvat sitä vastoin voivat aiheuttaa eriasteisia ärsytysoireita: lievää vuotamista ja räpyttelyä tai voimakkaampia kipuoireita ja jopa sarveiskalvovaurioita. Ripsiä voi irrota ja kasvaa takaisin karvan vaihtumisen yhteydessä. Hoitona on tarvittaessa ripsien nyppiminen (ripsit kasvavat takaisin) tai karvatuppien tuhoaminen joko polttamalla tai jäädyttämällä (distichiasis). Ylimääräisten ripsien merkitys koiralle on usein melko vähäinen, jolloin koiria voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen, mutta mieluiten terveen kumppanin kanssa. Selkeistä distichian oireista kärsiviä koiria ei kuitenkaan pidä käyttää jalostukseen.

MAKROBLEPHARON eli liian suuret silmäaukot. Makroblepharon lausunnon saanut koira tulee parittaa vain kyseisen sairauden suhteen täysin terveen koiran kanssa, vakavia muotoja ei saa käyttää jalostukseen.

PERINNÖLLINEN HARMAAKAIHI eli hereditaarinen katarakta samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan.

Tunnettujen muotojen periytymismekanismi on yleensä autosomaalinen resessiivinen, mutta useimpien muotojen periytymismallia ei tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen kaihi on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos kaihisamentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole vaikutusta koiran näkökykyyn. Edennyt kaihi aiheuttaa silmän sisäistä suonikalvontulehdusta ja siten voi aiheuttaa kipua. Katarakta eli kaihi voi olla perinnöllinen tai ei-perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta ovat esimerkiksi vanhuuden kaihi ja PRA:han liittyvä toissijainen kaihi. Ns. nukleaariskleroosi (ei luokitella kaihiksi) on normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin tiivistyessään muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta näkökykyyn. Kaihi voidaan poistaa leikkauksella.

PPM (persistent pupillary membranes) ovat synnynnäisiä sikiöaikaisten verisuonten ja kalvojen jäänteitä iiriksessä eli värikalvossa. Vakavimmat asteet, joissa jäänteet kiinnittyvät linssin etupinnalle ja/tai sarveiskalvon sisäpinnalle, voivat vaikuttaa näkökykyyn. Epäillään perinnölliseksi, synnynnäiseksi muutokseksi joillakin roduilla. PPM lausunnon saanut koira tulee parittaa vain kyseisen sairauden suhteen täysin terveen koiran kanssa.

PHTVL/PHPV (persistent hyperplastic tunica vasculosa lentis/persistent hyperplastic primary vitreous) tarkoittaa linssiä ympäröivän verisuonituksen ja/tai alkulasiaisen liiallista kasvua sikiönkehityksen alussa ja vajavaista surkastumista syntymän aikoihin/sen jälkeen. Seurauksena on eriasteisia samentumia linssin takana sekä mahdollisesti myös linssin epämuotoisuutta. Muutokset on jaettu kuuteen vakavuusasteeseen, joista lievin (aste 1) on onneksi yleisin. Vakavammassa muodoissa (2-6) sidekudosplakki on laajempi (aste 2) ja siihen voi liittyä aktiivista verisuonitusta (aste 3) sekä linssin epämuotoisuutta (asteet 4-6). Vakavampiin asteisiin saattaa liittyä toissijaisia kaihimuutoksia ja nämä yhdessä voivat aiheuttaa merkittävää näköhaittaa ja silmän tulehdusta ja kipua. Koiria, joilla on 1. asteen muutoksia, voidaan käyttää jalostukseen, mutta kumppanilla ei pidä olla samaa diagnoosia. Vakavampia muotoja (aste 2-6) ei pidä käyttää jalostukseen.

RD (retinan dysplasia eli verkkokalvon synnynnäinen kehityshäiriö) jaetaan kolmeen muotoon, multifokaaliin (MRD), geografiseen (GRD) ja totaaliseen (TRD). MRD:ssa verkkokalvolla näkyy yksittäisiä poimuja, jotka syntyvät verkkokalvon paikallisen virhekehityksen seurauksena. MRD ei vaikuta näkökykyyn. MRD-muutokset eivät pahene iän myötä, vaan saattavat pikemminkin osittain hävitä näkyvistä vanhemmiten. Useilla roduilla RD:n on todettu periytyvän väistyvästi. Eri RD-muotojen välistä geneettistä yhteyttä ei tunneta. MRD lausunnon saanut koira tulee parittaa vain kyseisen sairauden suhteen täysin terveen koiran kanssa. Muita mahdollisia RD muotoja ei saa käyttää jalostukseen.

ENTROPION on tavallisimmin alaluomessa esiintyvä virheasento, jolloin luomi kiertyy sisäänpäin aiheuttaen silmän pinnan ärtymistä luomen karvojen / ihon osuessa silmän pintaan. Tyypillinen oire on silmän kyynelehtiminen roskan tunteen takia. Pahimmillaan kiertymä aiheuttaa silmän sarveiskalvon haavautumista ja siten voimakasta kipua.

Oireina ovat tällöin kyynelehtimisen lisäksi silmän punoitus ja siristely. Lievimmillään entropion ei aiheuta näkyviä oireita. Pidempään jatkuva sarveiskalvon ärsytystila johtaa sarveiskalvon nenänpuoleisen kulman pigmentoitumiseen (pigmentary keratitis). Entropion on perinnöllinen sairaus. Entropionia sairastavaa tai sairastanutta koira ei tule käyttää jalostukseen (Euroopan Neuvoston päätöslauselman mukaan).

PRA (progressiivinen retina atrofia) eli etenevä verkkokalvon surkastuma tuhoaa silmän valoa aistivia soluja.

Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia. PRA:ta on montaa tyyppiä, eri rotujen PRA:t ovat erilaisia ja jopa samassa rodussa voi olla useita eri muotoja. PRA voi esiintyä millä tahansa rodulla. Yleisin periytymismekanismi on autosomaalinen resessiivinen. Kliinisten oireiden ilmenemisikä ja eteneminen vaihtelevat liittyen PRA-muodon syntymekanismiin. Hyvin nuorella koiralla esiintyvä PRA:n muoto liittyy epänormaaliin näköhermosolujen kehitykseen. Myöhemmällä iällä alkavassa PRA:ssa sen sijaan näköhermosolut kehittyvät normaalisti, mutta alkavat rappeutua. Useimmissa PRA:n muodoissa koira muuttuu ensin hämärässä epävarmaksi ja pelokkaaksi. Tämä johtuu hämäränäössä tärkeiden verkkokalvon sauvasolujen surkastumisesta. Myöhemmin koira sokeutuu kokonaan verkkokalvon tappisolujenkin surkastuessa. Silmäterä on laaja ja silmänpohjan lisääntynyt heijaste näkyy erityisen selvästi valon kohdistuessa laajentuneeseen pupilliin. PRA:han ei ole hoitoa, mutta tutussa ympäristössä sokea koira voi pärjätä erittäin hyvin. Diagnoosi tehdään yleensä silmänpohjan tutkimuksessa. PRA-sairasta koira ei saa käyttää jalostukseen. Geenitestillä kantajaksi todettua koira voidaan käyttää jalostukseen geneettisesti terveen kumppanin kanssa.

ATRESIA PUNCTAE on synnynnäinen kehityshäiriö, jossa ala- ja / tai yläluomen kyynelkanavan aukko puuttuu tai on selvästi normaalia pienempi. Tyypillinen oire on normaalia runsaampi kyynelehtiminen. Hoitona on tarvittaessa aukon kirurginen avaus. Atresia punctae -diagnoosin saanutta koira voi perustellusta syystä käyttää jalostukseen terveen parituskumppanin kanssa.

Suomessa ei barbeteilla ole todettu merkityksellisiä perinnöllisiä kataraktatapauksia, jotka johtaisivat koiran sokeutumiseen tai estäisivät koiran jalostuskäytön. Yhdellä suomalaisella barbetilla on silmälausunnossa maininta: ”Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritetty, epäilyttävä.” Toivottavaa olisi, että koiralle tehtäisiin uusi silmätutkimus diagnoosin varmentamiseksi. Lisäksi Suomessa kaksi barbetia on saanut diagnoosin ”Muu vähämerkityksinen kaihi”. Ulkomailla on muutamilla barbeteilla todettu pistemäinen katarakta. Perinnöllinen kaihi -diagnoosin saanutta koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Poikkeuksena ovat perinnölliseksi todetut ja oletetut muut vähämerkitykselliset linssin kaihimuutokset (mm. pistemäiset kaihimuutokset), joita saa käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa.

Neljällä suomalaisella barbetilla on todettu entropion, joista ainakin kolmella vaivaa on jouduttu hoitamaan kirurgisesti. Tapauksia on myös ulkomailla

Barbeteilta on löydetty PRA/ crd4 ja prcd-PRA kantajia geenitesteillä. Niitä ei ole vielä validoitu barbeteille, mutta läheisillä sukulaisroduilla mm. espanjanvesikoiralla, testit ovat validoitu. Geenitesteillä todettuja prcd-PRA-kantajia on arviolta rodussa noin 16 prosenttia (lähde: Mybreeddata). Kantajaa voi käyttää jalostukseen PRA-vapaan puolison kanssa. Jalostukseen käytettävät koirat suositellaan DNA-testattavaksi niiden PRA:n muotojen osalta, jotka barbeteilta on todennäköisesti löydetty, jotta sairaiden yksilöiden syntymä voitaisiin ennalta ehkäistä.

Barbetien terveyskyselyyn vastasi 105 ihmistä, joista muutama kertoi koirallaan olleen silmien rähmimistä ja silmätulehduksia. Osalla tämä on johtunut silmään joutuneesta vierasesineestä tai karvojen aiheuttamasta ärsytyksestä silmissä. Vaivaa on hoidettu silmätipoilta tai antibioottisallalla.

Silmäsairaus	Tapauksia yhteensä kpl (% tutkituista)	2015-2019	2010-2014
Distichiasis *	32 (14 %)	12	20
Makroblepharon **	3 (1 %)	1	1
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritetty, epäilyttävä vähämerkityksellinen(a)* tai varmistamaton(b)	3 (1 %)	2 (a)	1 (b)
PPM (persistent pupillary membranes *)	1 (<1 %)	0	0
PHTVL/PHPV (sairauden aste 1) *	1 (<1 %)	1	0
PHTVL/PHPV (sairauden aste 2-6) #	1 (<1 %)	1	0
RD (retinan dysplasia) MRD *	2 (1 %)	0	1
Entropion #	4 (2 %)	2	1
PRA #	1 (<1 %)	1	0
Atresia Punctae *	3 (1 %)	3	0
Ei todettu silmäsairauksia	180 (79 %)	126 (80 %)	88 (85 %)

Taulukko 15. Barbeteilla tavatut silmäsairaudet Suomessa. * = koiraa voi käyttää jalostukseen sairauden osalta terveen puolison kanssa, # = koiraa ei saa käyttää jalostukseen, ** = lieviä tapauksia voi käyttää terveen kanssa, vakavia ei saa käyttää jalostukseen.

Barbetien silmätilanne muissa maissa

Barbetien silmiä on tutkittu ulkomailla vähän. Ruotsissa ajanjaksolla 2006-2018 barbeteille on tehty silmätutkimuksia yhteensä 71 kpl ja näistä on ollut terveitä 68 kpl (96%).

Kanadassa ja Yhdysvalloissa on silmätutkittu vuoden 2019 loppuun mennessä 190 barbetia ja näistä terveitä on 99,5%. Muualla barbeteille ei pääsääntöisesti ole tehty silmäpeilauksia tai niistä ei ole luotettavaa tilastoitua tietoa saatavilla.

Lonkkaniveldysplasia

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö, joka voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla.

Oireina lonkkanivelen kasvuhäiriössä voi nuoremmilla koirilla olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaiveudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja nakshteleva ääni kävellessä.

Vanhemmilla koirilla tyypillisiä nivelrikon oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

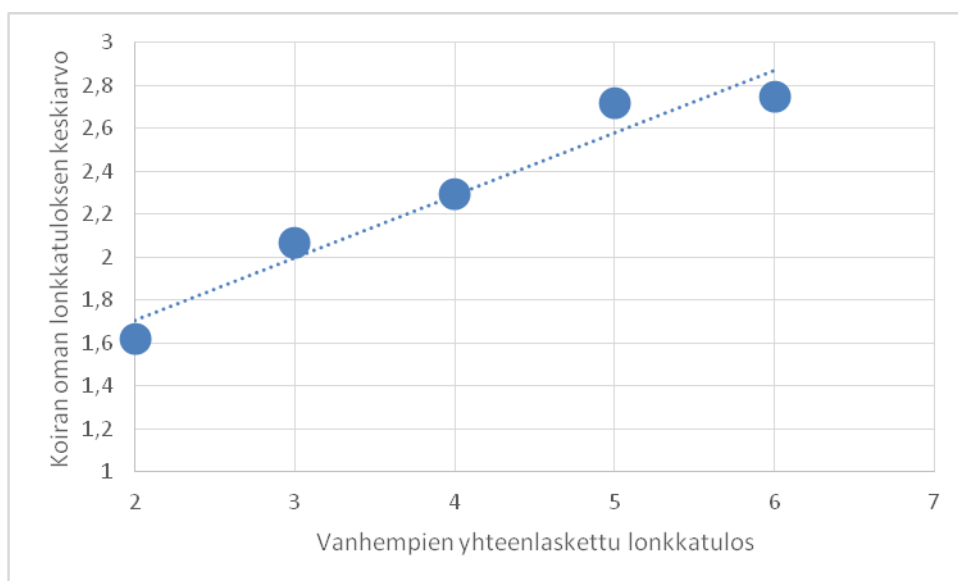
Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja, kuten esimerkiksi lantion häpyluun lämpöluudutus, on myös olemassa. Kirurgisesti hoidettua koiraa ei saa käyttää jalostukseen ja se tulisi siirtää EJ-rekisteriin. Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuva jalostusvalinta johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. Barbeteilla ei ole toistaiseksi käytössä BLUP-indeksijä.

Lonkkakuvattuja barbeteja oli vuoden 2019 loppuun mennessä Suomessa yhteensä 268 kpl eli 39 prosenttia kannasta. A- ja B-lonkkaisia näistä oli yhteensä 74 kpl (55 %) ja C-, D- ja E-lonkkaisia yhteensä 60 kpl (45 %). Barbetien terveystarkastuksessa muutama vastaaja kertoi, että koiralla on todettu nivelrikko. Vaivaa on hoidettu kipulääkityksellä. Yhdellä barbetilla on todettu toispuoleinen lonkkaletkaatio, joka on vaatinut leikkaushoitoa.

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	A	B	C	D	E
2002	2	2 (100 %)	1	1	0	0	0
2003	3	3 (100 %)	3	0	0	0	0
2004	7	5 (71 %)	0	4	1	0	0
2005	7	5 (71 %)	1	3	0	1	0
2006	30	15 (50 %)	5	4	3	3	0
2007	41	26 (63 %)	9	4	9	4	0
2008	23	14 (61 %)	1	3	3	7	0
2009	34	14 (63 %)	6	4	3	1	0
2010	33	21 (64 %)	4	4	7	5	1
2011	53	15 (28 %)	6	2	4	3	0
2012	23	16 (70 %)	8	4	2	2	0
2013	46	23 (49 %)	11	3	5	3	1
2014	58	34 (59 %)	8	14	6	6	0
2015	40	18 (45 %)	3	5	5	4	1
2016	51	23 (45 %)	5	13	3	2	0
2017	63	26 (41 %)	8	7	8	3	0
2018	68	8 (13 %)	2	2	3	1	0
2019	108	0 (0 %)	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ	688	268	81	77	62	36	3
		39%	30%	29 %	23 %	17%	1%

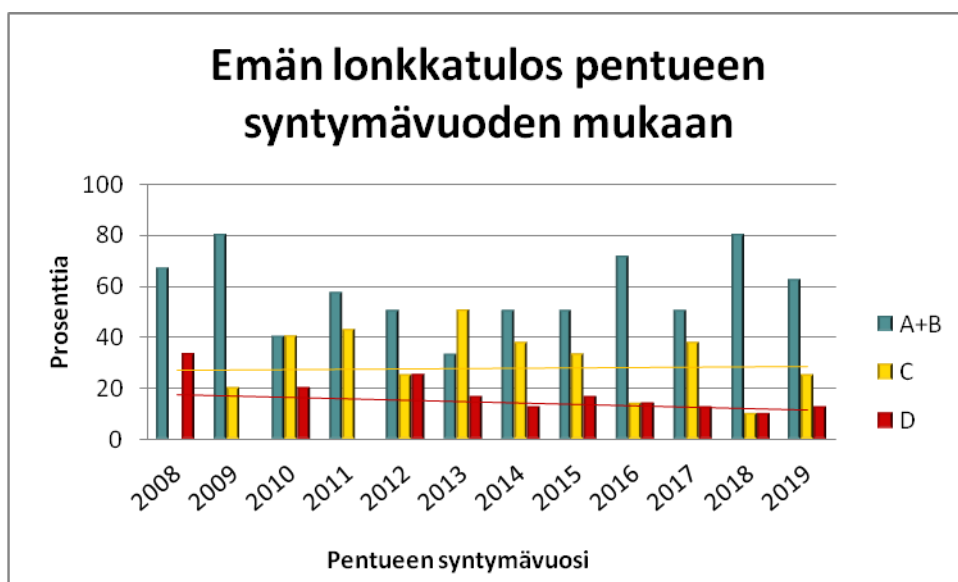
Taulukko 16. Lonkkaniveldysplasia barbeteilla syntymävuoden mukaan.

Barbeteilla ei ole toistaiseksi käytössä jalostusarvoindeksijä (BLUP-indeksi) lonkka- tai kyynärnivelille. Vertaamalla vanhempien yhteenlaskettua lonkka-arvoa jälkeläisten keskimääräiseen lonkkatulokseen, selkeä yhteys on kuitenkin nähtävissä (kuva 16).

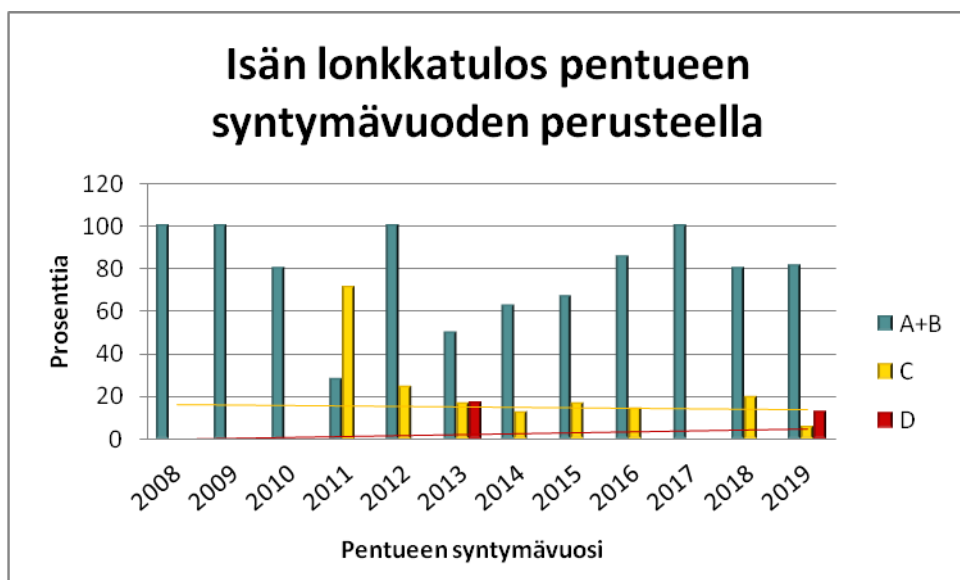

Kuva 16. Jälkeläisten lonkkatulokses verrattuna vanhempien yhteenlaskettuun lonkka-arvoon. Lonkkalausannon kirjainsymbolit on muutettu numeroiksi seuraavasti: A=1, B=2, C=3, D=4, E=5 ja vanhempien yhteenlaskettu arvo näiden summana (esim. isä B, emä C: 2+3=5).

Jalostukseen käytettyjen narttujen lonkkatulokset ovat olleet viimeisen kymmenen vuoden aikana keskimäärin huonompia kuin urosten. Molemmilla sukupuolilla tilanne on kuitenkin parantunut viimeisen 5-vuotiskauden aikana verrattuna edelliseen 5-vuotiskauteen (kuvat 17 ja 18). Vuosina 2010-2014 jalostukseen käytetyistä nartuista 46 % oli A- tai B-lonkat, vuosina 2015-2019 näiden osuus oli 63 %. Uroksilla vastaavat luvut olivat 2010-2014 64 % ja 2015-2019 83 %.

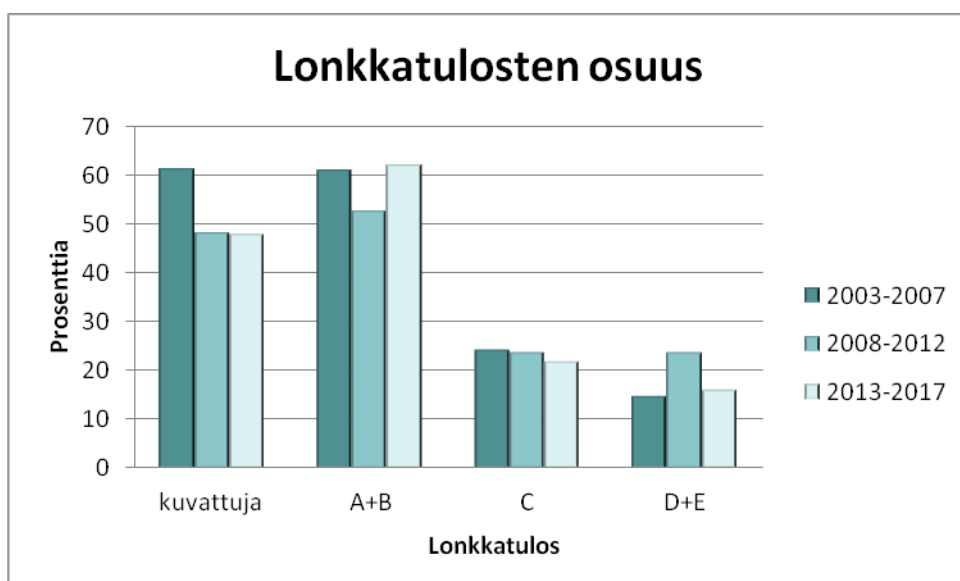

Kuva 17. Jalostukseen käytettyjen narttujen lonkkatulokset pentueen syntymävuoden mukaan.

Kuva 18. Jalostukseen käytettyjen urosten lonkkatulokset pentueen syntymävuoden mukaan. Vuosina, joina yhteen laskettu prosenttiosuus on alle 100 %, isinä on ollut ulkomaisia uroksia, joilla ei ollut lonkkatulosta.

Tarkasteltaessa lonkkatulosten kehitystä viisivuotisjaksoina syntymävuoden mukaan (vähintään 2-vuotiaat koirat mukana), voidaan havaita, että A- ja B-lonkkaisten osuus oli vuosina 2008-2012 selvästi alhaisempi, ja D- ja E-lonkkien vastaavasti korkeampi verrattuna sitä edeltäneeseen ja seuranneeseen 5-vuotisjaksoon (kuva 19). A- ja B-lonkkaisten koirien osuus kuvatuista on vähän yli 60 prosenttia. Huolestuttavaa on lonkkakuvattujen osuus syntyneistä, joka on ollut koko ajan laskussa, ja on alle 50 prosenttia. Jotta koiria voitaisiin käyttää jalostukseen tasaisemmin, olisi tärkeää, että kaikissa sukulinjoissa ja pentueissa olisi merkittävä osuus kuvattuja koiria. Yksittäisen koiran jalostusarvoa on vaikea arvioida pelkästään sen oman lonkkatuloksen perusteella, jos lähisukulaisista ei ole mitään tietoa (vrt. BLUP-indeksi). Vuoden 2016 PEVISA muutoksen vaikutus ei vielä näy näissä tuloksissa, koska tarkastelujakso loppuu vuoteen 2017, joka on viimeisin ikäluokka, joilla lonkkakuvauksia on tehty.

Kuva 19. Barbetien lonkkatulokset syntymävuoden mukaan. Kuvatut on lonkkakuvattujen osuus tarkastelujakson syntyneistä. Lonkkaniveldysplasian arvosteluasteikko: A = ei muutoksia, B= lähes normaali/rajatapaus, C = lievä, D = kohtalainen (keskivaikea), E = vaikea.

Barbetien lonkkatilanne muissa maissa

Useissa maissa, joissa on barbetteja, ainakin jalostukseen käytettyjen koirien lonkat kuvataan. Julkisesti saatavilla olevia tilastotietoja on kuitenkin saatavilla vain muutamasta maasta. Maissa, joissa jalostuskoirille asetetaan ehtoja/suosituksia, lonkkatuloksen A ja B saaneet koirat hyväksytään, ja lonkkatuloksen C saaneet yleensä vain A- tai B-lonkkaisen kanssa. Huonompi lonkkaisten jalostuskäyttöä ei sallita/suosittelulla.

	vuodet	tutkittuja	A	B	C	D	E
Ruotsi	2005-2018	68%	33 %	29 %	27 %	9 %	2 %
Sveitsi	1998-2016	51 %	40 %	35 %	16 %	8 %	1 %
Kanada/USA	-2019	222 kpl	86 %		14 %		

Taulukko 17. Barbetien lonkkatulokset muissa maissa. (Lähteet: SKK Avelsdata 6.2.2020, OFA disease database 6.2.2020).

Kyynärniveldysplasia

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleinen etenkin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja.

Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsitöksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnystä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4 – 7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpäähän uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kyynärnivelen kasvuhäiriötä voidaan hoitaa leikkaushoidolla. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koira yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikin hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteen koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisä.

Suomessa kyynärnivelen arviointi perustuu pääasiassa nivelrikin merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. Suomessa käytetään FCI:n suosittamaa asteikkoa, joka jakaa kyynärät neljään luokkaan: 0, 1, 2 ja 3. Luokituksessa kiinnitetään huomiota kyynärnivelen muodostukseen ja artroosimuutoksiin. Aste 0 normaalit kyynärnivelet, 1 lievät muutokset, 2 kohtalaiset muutokset ja/tai lievää epämuodostusta, 3 voimakas nivelen epämuodostus.

Barbetin PEVISA-ohjelmassa on jalostukseen käytettävien koirien kuvauspakko. Vanhempien tulos ei vaikuta pentujen rekisteröintiin. Jalostussuosituksien lisäksi PEVISA:n lisäksi: Kyynärniveldysplasian asteet 0 - 1 hyväksytään, mutta mikäli koiralla on asteen 1-kyynärät, tulee parituskumppanilla olla molemmat kyynärät astetta 0.

Barbetien kyynärnivelttilanne on lievästi heikentynyt viimeisen viiden vuoden aikana. Tilanne on kuitenkin edelleen varsin hyvä, sillä edelleen lähes 90 prosentilla koirista on 0-kyynärät. Jalostukseen käytetyistä koirista 1-asteen kyynärät olivat vuosina 2010-2014 neljällä (7 %), ja vuosina 2015-2019 kymmenellä (12 %) koiralla (ulkomaisia uroksia, joilta kyynärtulos puuttuu ei ole huomioitu). Jalostusvalinnoissa tulisi 1-tuloksen saanut parittaa vain 0-kyynäräisen kanssa. Kyynärnivelen kehitystä on syytä seurata seuraavan viiden vuoden aikana erityisesti kyynärniveldysplasian periytyksen osalta.

Terveyskyselyssä kaksi vastaajaa 105:stä ilmoitti koirallaan olleen kyynärnivelen nivelrikkoa.

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	0	1	2	3
2002	2	2	2	0	0	0
2003	3	3	3	0	0	0
2004	7	5	5	0	0	0
2005	7	5	5	0	0	0
2006	30	12	12	0	0	0
2007	41	26	25	1	0	0
2008	23	13	13	0	0	0
2009	34	14	13	1	0	0
2010	33	21	19	2	0	0
2011	53	14	12	2	0	0
2012	23	16	14	1	0	1
2013	46	23	20	2	0	1
2014	58	34	27	6	0	1
2015	40	18	18	0	0	0
2016	51	23	20	3	0	0
2017	63	26	25	1	0	0
2018	68	8	8	0	0	0
2019	108	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ	688	263	241	19	0	3
		38 %	92 %	7%	0 %	1%

Taulukko 18. Kynnärniveldysplasia barbeteilla Suomessa syntymävuoden mukaan.

Barbetien kynnärniveltilanne muissa maissa

Kynnärniveliä ei barbeteilla kuvata rutiininomaisesti (tai lainkaan) kuin muutamassa maassa. Kuten Suomessa, myös Ruotsissa, Sveitsissä ja Pohjois-Amerikassa, missä kuvattuja koiria on, valtaosalla on 0-kynnärät.

Ruotsissa tutkituista 266:sta koirasta 247:llä on 0-kynnärät (93%), yhdellätoista 1-kynnärät (4%), seitsemällä 2-kynnärät (<1 %) ja yhdellä 3-kynnärät (<1 %). Kanadassa ja Yhdysvalloissa on kynnärkuvattu yhteensä 188 koiraa, joista 96 prosentilla on 0-kynnärät.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Epilepsia

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä, niin kauan kun rodulle ei ole olemassa geenitestiä, jonka avulla sairauden kantajuus voidaan todeta.

Ensimmäinen epilepsiakohtaus tulee useimmiten nuorena, 1–5 -vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan. (Menna, Nina. SKL)

Barbeteilla saattaa olla kahdentyyppistä epilepsiaa, sekä aikuisiän että pentuiän epilepsiaa. Pentuiän epilepsiassa kohtaukset ovat useimmiten alkaneet jo pikkupentuna (3–5 kk) ja kohtaukset ovat olleet rajuja. Aikuisiällä alkanut epilepsia on useissa tapauksissa ollut lievempi. Osalla sairastuneista koirista sairaus on niin lievä, että ne eivät tarvitse lääkitystä, osa pärjää lääkityksellä. Kahdeksan koira on saanut vain 1-3 kohtausta elämänsä aikana. Muutamissa tapauksissa sekä pentu- että aikuisiällä sairastuneita on jouduttu lopettamaan rajujen kohtausten vuoksi.

Sairauden periytymismalli ja epilepsialle altistava(t) geeni(t) ei(vät) ole vielä ole selvillä. Hannes Lohen johtama tutkimusryhmä on analysoinut barbetien geeninäytteitä, mutta analyysiin valittu näytemäärä ei ole synnyttänyt tilastollisesti merkittäviä tuloksia.

Epileptisiä oireita barbeteilla on sekä Suomessa että ulkomailla. Suomessa epileptistyyppisiä kohtauksia on kaikkiaan saanut noin viisi prosenttia kannasta. Sairastuneista koirista 77 prosenttia on vain viidestä eri uros-narttuyhdistelmästä, ja tuontikoiria lukuun ottamatta kaikki Suomessa sairastuneet koirat ovat yhden nartun suoraan alenevassa polvessa olevia 1.-4. polven jälkeläisiä. Epilepsiatapaukset ovat selkeästi vähentyneet viimeisen viiden ja kymmenen vuoden aikana (taulukko 19). Vaikka epilepsiatapaukset ovat selvästi vähentyneet, tulee jalostusvalinnoissa kiinnittää erityistä huomiota yksilöihin, joiden lähisuvussa on epilepsiaa sairastavia koiria. Mikäli jalostuskäyttöön päädytään, tulisi valita puoliso, jonka lähisuvussa sairautta ei esiinny. Pelkkien epileptistyyppisten oireiden perusteella ei lähisukulaisia voida rajata tiukasti jalostuksen ulkopuolelle johtuen diagnoosin vaikeudesta.

syntymävuosi	sairastuneet	pentueet	tuontikoirat
2005-2009	22	6	2
2010-2014	11	4	
2015-2019	2	2	

Taulukko 19. Epilepsiaan sairastuneet koirat syntymävuoden perusteella, ja pentueiden lukumäärä, joissa sairastuneita on esiintynyt.

Sydänsairaudet, dilatoiva kardiomyopatia

Dilatoiva kardiomyopatia (DCM) on sydänlihaksen rappeutumissairaus, joka johtaa sydämen laajenemiseen ja supistumiskyvyn laskuun. Koska sairaustapaukset esiintyvät pääsääntöisesti suvuihin ja taudinkuva on kullekin rodulle tyypillinen, on dilatoivalla kardiomyopatialla geneettinen tausta. Jalostukseen käytettävien koirien säännöllisillä tutkimuksilla DCM -tapaukset voitaisiin löytää aikaisemmassa vaiheessa ja jättää pois jalostuksesta. Kardiomyopatiaa ei välttämättä voida todeta tavallisessa sydänkuuntelussa. Dilatoivassa kardiomyopatiassa voidaan hyvällä onnella kuulla rytmihäiriöitä ja/tai nopea lyöntitiheys, joita ei aina alkavassa sairaudessa kuulla. DCM potevaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Ennen mahdollista jalostuskäyttöä sairastuneiden lähisukulaisille suositellaan sydämen laajaa tutkimusta esim. ultraäänikuvauksella. Tutkimus olisi hyvä suorittaa uudelleen vuosittain. Dilatoivan kardiomyopatian oireet näyttävät ilmaantuvan yhtäkkiä, mutta todellisuudessa sairaus kehittyy pitkään, jopa vuosia piilevänä ilman, että koirasta näkyy mitään ulospäin. Vasta, kun elimistön korjaavat mekanismit eivät enää pysty peittämään sydämen heikkenemisestä johtuvia ongelmia, alkavat oireet näkyä. Koira laihtuu ja sen ruokahalu laskee. Se alkaa yskiä ja rasituksen sietokyky sekä liikkumishalu vähenevät. Joskus ensimmäinen oire on elimistön hetkellisestä hapenpuutteesta johtuva yhtäkkinen pyörtyminen tai äkillisen sydämen rytmihäiriön aiheuttama kuolema, joka usein liittyy voimakkaaseen rasitukseen. Dilatoivasta kardiomyopatiasta kärsivää koira ei voida parantaa eikä sairauden kehittymistä pysäyttää, mutta laadukasta elinaikaa voidaan pidentää lääkityksen avulla. Hoitona käytetään nesteenoisotolääkitystä, verisuonia laajentavaa lääkitystä sekä sydänlihaksen supistumisvoimaa lisäävää lääkitystä. Joissakin tapauksissa tarvitaan myös sydämen lyöntiryhtiin vaikuttavaa lääkitystä. Rajua liikuntaa on syytä rajoittaa ja koiran ruokintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. (Menna, Nina. SKL)

Tietävästi kaikkiaan kymmenen suomalaista barbetia on menehtynyt sydänsairauksien johdosta. Kolmelle vuonna 2006 syntyneelle koiralle (kaikki kahdesta toisilleen lähisukua olevasta pentueesta, yksi sisarus myös ulkomailla) diagnosoiksi on merkitty dilatoiva kardiomyopatia (DCM). Seitsemällä vuosina 2010-2016 syntyneellä koiralla (7 % syntyneistä, neljä eri pentuetta) diagnosi on äkillinen sydämen pysähdys. Sydänsairauksiin kuolleet koirat ovat kuolleet pääosin nuorena: kuusi koira alle 2-vuotiaana, kaksi 3-vuotiaana, yksi 5-vuotiaana ja yksi 7-vuotiaana. Myös ulkomailla on tiedossa joitakin tapauksia.

Terveyskyselyssä kahdella yli 10-vuotiaalla koiralla ilmoitettiin olevan läppävika, yhdellä oireeton kammiorappeuma, yhdellä tarkentamaton sydänsairaus ja yhdellä rytmihäiriö. Kammiorappeumatapausta lukuun ottamatta koiria hoidetaan lääkityksellä.

Atopia/allergia ja korvatulehdukset

Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva allerginen ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet. Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa. Ruoka-aineallergia on koiralla atopiaa huomattavasti harvinaisempaa. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, jolloin koiralla on yleensä myös ruuansulatuskanavan oireita (ilmavaivat, ripuli). Atooppista tai allergista koira ei saa käyttää jalostukseen. Koira reagoi ihollaan ja atopia onkin koiran yleisin ihosairaus. Atopiaan liittyvien toistuvien ihon bakteeri- ja hiivatulehdusten esiintymisestä on päätelty, että atooppikkokoirilla olisi puutteellisesti toimiva soluvälitteinen immuunivaste. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittaisesti ainakin sairauden alkuvaiheessa. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, voidaan hyvällä syyllä epäillä ruoka-aineallergiaa aiheuttajaksi. Atooppinen iho kutisee, minkä seurauksena koira raapii ihonsa rikki. Joillakin koirilla jatkuva kutina aiheuttaa myös käyttäytymisen muutoksia, esim. ärtyisyyttä. Toistuvat korvatulehdukset ovat eräs tavallisimmista atooppikon iho-oireista. (Menna, Nina. SKL)

Terveyskyselyn (105 vastausta) tulosten mukaan barbeteilla muut kuin korviin liittyvät allergiset/atopiaoireet ovat harvinaisia.

Barbetin korvalehden riippuva rakenne ja runsas korvan sisäinen karvoitus, sekä joillain yksilöillä ahdas korvakäytävä saattavat altistaa toistuville korvatulehduksille, jos koiralla on esim. yliherkkyyssairaus. Terveyskyselyn tulosten mukaan 37 (35 %) koiralla on ollut ainakin yksi korvatulehdus. Kyselyssä ei suoraan käy ilmi korvatulehdusten määrä tai kroonisuus, mutta noin puolet vastaajista ilmoitti tulehdusten olleen satunnaisia (vain yksi tai muutama koiran elinaikana). Viidellä koiralla tulehduksen ilmoitettiin johtuvan allergiasta/ruoka-aineallergiasta. Yleensä tulehdukset on saatu hoidettua lääkekuurilla, korvakarvojen säännöllisellä nypimisellä ja korvan ilmanvaihdosta huolehtimalla. On huomattava, että liian raju korvakarvojen nypminen kerralla ja liiallinen korvalääkkeiden/-puhdisteiden käyttö voi ärsyttää korvaa ja johtaa tulehdukseen. Koira, jolla on ollut toistuvia korvatulehduksia tai krooninen korvatulehdus, ei tule käyttää jalostukseen.

Syöpä ja muut kasvainsairaudet

Terveyskyselyssä 13 koiralla ilmoitettiin olleen syöpä tai muu pahanlaatuinen kasvain. Kasvainsairaudet ovat tyypillisesti vanhempien koirien sairauksia. Yhtä tapausta lukuun ottamatta kaikki koirat olivat syntyneet vuosina 2005-2009, ja viisi näistä koirista oli saman uroksen jälkeläisiä. Ainoastaan nisäkasvaimet olivat usealla yksilöllä esiintyvä kasvainlaatu (5 tapausta), ja samalla sellainen, jota oli leikkauksin hoidettu. Muut kasvaimet esiintyivät eri elimissä, ja olivat pääsääntöisesti koiran kuolemaan johtavia. Pahanlaatuisten kasvainten lisäksi kyselyssä ilmoitettiin muutamalla koiralla esiintyvän hyvänlaatuisia rasvapatteja. Pahanlaatuiset kasvaimet ovat barbeteilla melko tyypillinen yli 8-vuotiaiden koirien kuolinsyy.

Hampaat ja purenta

Barbeteilla on vähän purentaongelmia pysyvässä hampaissa, mutta maitohammasvaiheessa alaleuan kapeus suhteessa yläleukaan saattaa aiheuttaa alakulmahampaiden osumisen kitalakeen. Terveys- ja lisääntymiskyselyn tulosten mukaan vajaalla 10 prosentilla pennuista oli jonkinasteista alaleuan kapeutta. Muutamassa tapauksessa maitokulmahampaita on poistettu, mutta muilla purenta on korjaantunut luonnostaan hampaiden vaihduttua pysyviin. Purentaan vaikuttavaa kapeaa alaleukaa ei raportoitu aikuisilla koirilla.

Hammaspuutoksia ilmoitettiin terveystieteessä olevan 13 koiralla. Yhdeltä koiralta puuttui etuhammas, kaikilta muilta 1-4 kpl välihampaita. Muita suu-, hammas- tai purentavikoja ei terveystieteessä ilmoitettu esiintyvän.

Purenta (pysyvät hampaat)	kpl
leikkaava purenta	84
tasapurenta	11
alapurenta	1
yläpurenta	0
en osaa sanoa	9

Taulukko 20. Barbetien purenta omistajien ilmoituksen mukaan (omistajakysely). Rotumääritelmän mukaan barbetilla tulee olla leikkaava purenta.

Selkäsairaudet

Välimuotoinen lanne-ristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismia ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristinikaman piirteitä. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen. Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4 -tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa.

Selkärangan nikamien epämuodostumia (vertebral anomaly, VA) esiintyy useilla koiraroduilla.

Nikamaepämuodostumat periytyvät resessiivisesti, ja niitä pidetään usein kliinisesti merkityksettöminä, mutta monista voi olla seurauksena vakaviakin ongelmia. Kun epämuotoiset nikamat ovat epävakaita, voi selkään kehittyä herkemmin spondyloosia tukemaan normaalista poikkeavaa rakennetta.

Spondyloosis deformans eli spondyloosi (SP) on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai -siltoja. Selkärangan muodostuneet luupiikit ja silloittumat voivat aiheuttaa koiralle vaihtelevanasteisia oireita kuten jäykkyyttä, ontumista, epämääräisiä selkäkipuja ja hyppäämishaluttomuutta. Spondyloosia kehittyy usein normaalistakin ikääntymisen myötä. Spondyloosin periytymismekanismia ei tarkkaan tiedetä, joten voidaan noudattaa yleistä vastaavanlaisten sairauksien jalostuksesta annettua suositusta: käytettäessä spondyloosia sairastavaa koiraa pyritään etsimään sille partneri, joka on spondyloosivapaa (SP0) tai jolla on vain lieviä muutoksia. Nuoren, keskivaikeaa (SP3) spondyloosia sairastavan koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan ja vaikeaa (SP4) spondyloosia sairastavat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuksesta.

Vuoden 2019 loppuun mennessä Suomessa on selkäkuvattu 50 barbetia. Selkäkuvattujen määrä on kasvanut hitaasti vuodesta 2013, jolloin ensimmäiset barbetit kuvattiin virallisesti. Kun koirat kuvataan pääsääntöisesti noin 2-vuotiaana, voidaan laskennallisesti arvioida, että 2-vuotiaista koirista kuvattiin vuosina 2014-2016 noin 10 prosenttia, vuosina 2017-2018 noin 20 prosenttia ja vuonna 2019 jo lähes 30 prosenttia. Sama suuntaus on nähtävissä myös jalostukseen käytettyjen koirien suhteen. Vasta

vuonna 2019 huomattava osuus jalostukseen käytetyistä nartuista (44 %) ja uroksista (40 %) oli selkäkuvattuja (taulukko 21).

Selkäkuvausvuosi / pentueen syntymävuosi	Kuvattujen määrä/vuosi	Emät kuvattu /pentueita yhteensä	Isät kuvattu /pentueita yhteensä
2013	2	0/6	0/5
2014	2	2/8	0/7
2015	6	1/6	0/4
2016	6	2/7	1/6
2017	8	3/8	1/3
2018	9	2/10	1/8
2019	17	7/16	6/15
Yhteensä	50	17/61	9/48

Taulukko 21. Selkäkuvatut barbetit kuvausvuoden mukaan, sekä jalostukseen käytettyjen selkäkuvattujen narttujen ja urosten määrä pentueen syntymävuoden mukaan. Pentueiden isissä huomioituvain kotimaiset koirat, koska ulkomailla barbetien selkiä kuvataan hyvin harvoin.

Kuvattujen koirien perusteella barbetien selkätilanne vaikuttaa melko hyvältä, mutta kuvatut koirat ovat suurelta osin muutamasta sukulinjasta, ja useista sukulinjoista ei ole kuvattu yhtään koiraan. Kuvausten yleistyminen olisi toivottavaa, koska sekä välimuotoisia lanne-ristinikamia, että nikamien epämuodostumia on löydetty useita tapauksia (taulukko 22). Vaikka koiria, joilla on selkämuutos voi käyttää jalostukseen, tulisi puolison olla selältään terve. Mikäli jalostuskoiria ei kuvata, on vaarana, että selkäongelmat yleistyvät ”huomaamatta”.

Terveyskyselyyn vastattiin 20 selkäkuvatun barbetin osalta, joista seitsemällä oli jokin selkämuutos. Yksikään näistä koirista ei ole oireillut selkäänsä. Kyselyssä yhdellätoista muulla koiralla (10 %) oli selkäoireita. Osalla oireet yhdistettiin esim. hermosärkyyn, autoimmuunisairauteen tai huonoihin lonkkiin, osalla selkäkipujen syytä ei tiedetty.

	Kuvattu	Puhdas	Selkämuutos
välimuotoinen lanne-ristinikama (LTV)	50	37 (74 %)	LTV1 4 kpl LTV2 5 kpl LTV3 1 kpl LTV4 3 kpl
nikamien epämuotoisuus (VA)	43	37 (86%)	VA1 5 kpl VA2 1 kpl VA3 0 kpl VA4 0 kpl
spondyloosi (SP)	25	24 (96%)	SP1 1 kpl SP2 0 kpl SP3 0 kpl SP4 0 kpl

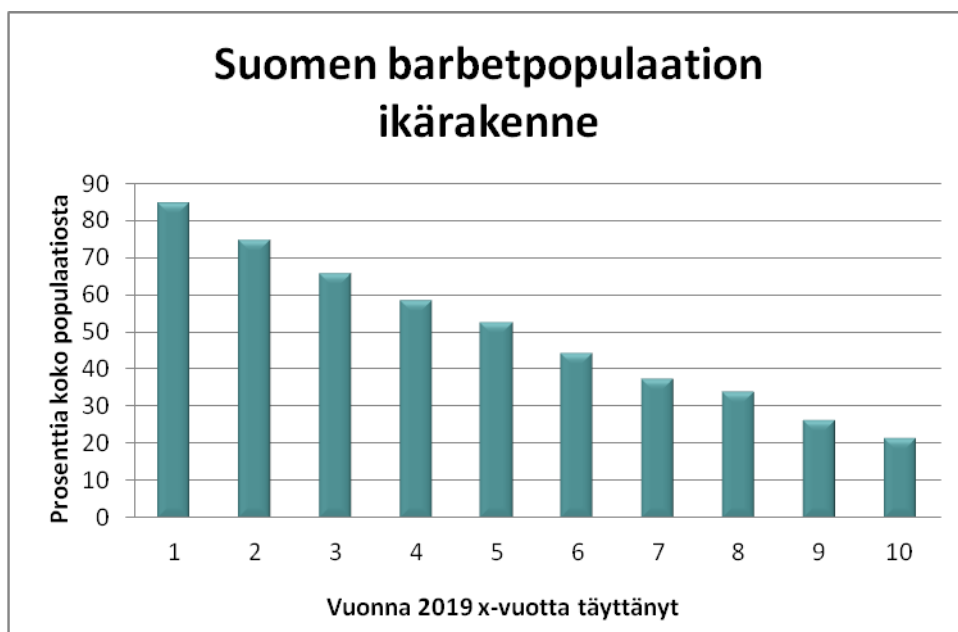
Taulukko 22. Suomessa selkäkuvattujen barbetien kuvaustulokset.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Suomessa tavallisimmat barbetien kuolinsyyt ovat hermostolliset, kasvain- ja sydänsairaudet. Hermostolliset ja sydänsairaudet ovat tyypillisesti nuorten koirien kuolinsyitä, kasvainsairaudet vanhempien. Huomattavaa on, että yhtään barbetia ei ole kuolinsyytilaston mukaan lopetettu käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi. Keskimääräinen kuolinikä on hyvin alhainen, vain viisi ja puoli vuotta, mutta merkittävänä syynä tähän on populaation nuoruus, vain 21 % koirista on voinut syntymävuoden perusteella saavuttaa 10-vuoden, ja noin puolet 5-vuoden iän vuoden 2019 loppuun mennessä (kuva 20).

Kuolinsyy	Keskimääräinen elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	4 vuotta 0 kuukautta	18
Epilepsia	3 vuotta 7 kuukautta	14
Muu hermostollinen sairaus	5 vuotta 7 kuukautta	3
Immunologinen sairaus	5 vuotta 0 kuukautta	1
Muu immunologinen sairaus	5 vuotta 0 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	9 vuotta 10 kuukautta	11
Ihon tai ihonalaiskudoksen kasvain	12 vuotta 0 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	13 vuotta 2 kuukautta	1
Lymfoma, imusolmuke-syöpä	8 vuotta 4 kuukautta	1
Maksan, munuaisten tai suoliston kasvain	10 vuotta 6 kuukautta	2
Muu kasvainsairaus	7 vuotta 1 kuukautta	3
Pernan, sydämen tai verisuonijärjestelmän kasvain	11 vuotta 8 kuukautta	1
Utarekasvain, nisäkasvain	10 vuotta 4 kuukautta	2
Luusto- ja nivelsairaus	4 vuotta 4 kuukautta	2
Lonkkaniveldysplasia ja sen seurauksena kehittyvä nivelrikko	8 vuotta 6 kuukautta	1
Muu luuston tai nivelten kasvuhäiriö	0 vuotta 2 kuukautta	1
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	2 vuotta 0 kuukautta	1
Ruokatorven laajentuma, megaesofagus	2 vuotta 0 kuukautta	1
Selkäsairaus	0 vuotta 4 kuukautta	1
Synnyynnäinen nikamien epämuodostuma	0 vuotta 4 kuukautta	1
Silmäsairaus	6 vuotta 6 kuukautta	1
Muu silmäsairaus	6 vuotta 6 kuukautta	1
Sydänsairaus	2 vuotta 10 kuukautta	7
Muu sydämen sairaus tai vajaatoiminta	2 vuotta 7 kuukautta	7
Sydänlihassairaus, kardiomyopatia	3 vuotta 3 kuukautta	3
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	0 vuotta 6 kuukautta	1
Muu virtsatie- tai lisääntymiselinten sairaus	0 vuotta 6 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 4 kuukautta	3
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 10 kuukautta	1
Muu sairaus, jota ei ole listalla	6 vuotta 11 kuukautta	8
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	7 vuotta 1 kuukautta	4
Kaikki yhteensä	5 vuotta 6 kuukautta	61

Taulukko 23. Barbetin kuolinsyytilasto (Lähde: KoiraNet 2.2.2020).

Kuva 20. Suomen barbetpopulaation ikärakenne. Palkit kuvaavat siitä osuutta koirista, joka on syntymävuotensa perusteella voinut saavuttaa kyseisen iän. Kuvasta käy selkeästi ilmi vanhempien ikäluokkien pieni osuus.

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Rekisteröintien perusteella laskettuna barbetin keskimääräinen pentuekoko on 6,4. Todellinen luku on kuitenkin hieman tätä suurempi johtuen mahdollisista pentukuolemista ennen rekisteröinti-ikää (tässä JTO:ssa keskimääräisenä pentuekokona käytetään 7 pentua). Viisivuotiskausittain tarkasteltaessa keskimääräinen pentuekoko on kasvanut jonkin verran: 2005-2009 ka. 5,9, 2010-2014 ka. 6,2 ja 2015-2019 ka. 6,7.

Barbeteilla suuret pentueet (9 pentua tai enemmän) eivät ole kovin harvinaisia. Suuri pentuekoko voi aiheuttaa polttoheikkoutta tai pitkittyneen synnytyksen, jolloin osa pennuista voi menehtyä hapenpuutteeseen. Lisääntymiskyselyn 30 pentueesta yhdeksässä (30 %) syntyi yhdeksän pentua tai enemmän. Näistä vain kolmessa pentueessa kaikki pennut syntyivät ja säilyivät hengissä ensimmäiset vuorokaudet.

Astumisvaikeudet

Astumisvaikeudet on käsitelty kohdassa 4.2.6. Lisääntymiskäyttäytyminen

Tiinehtymisvaikeudet

Barbetilla ei esiinny merkittävässä määrin tiinehtymisvaikeuksia lisääntymiskyselyn tulosten perusteella. Onnistuneista astutuksista 30 (94 %) johti pentueen syntymään ja kahdessa tapauksessa (6 %) narttu jäi tyhjäksi. Toinen näistä nartuista synnytti myöhemmin pentueen, toista ei yritetty astuttaa uudelleen.

Suurin osa kasvattajista tekee jalostustoimikunnalle jalostustiedustelun, jonka perusteella pystytään seuraamaan toteutuneita yhdistelmiä. Vuosittain osa pentuesuunnitelmista jää toteutumatta, mutta syitä suunnitelmien toteutumatta jäämiseen ei tiedetä, osa voi johtua astutus- tai tiinehtymisvaikeuksista, osa muista syistä.

Synnytysongelmat

Lisääntymiskyselyn vastausten 30 pentueesta 24 (80 %) syntyi vaikeuksista, ja kuudessa tapauksessa tarvittiin eläinlääkärin apua. Kolmelle nartulle annettiin oksitosiinia synnytysspolttujen voimistamiseen (yhdeksi viimeisen, kohtuun jääneen pennun kohdalla), ja kolmelle suoritettiin sektio. Yhden sektion syy oli virheasentoinen pentu, yhden ahdas synnytyskanava ja yhdessä tapauksessa eläinlääkäri päätyi sektioon erittäin suuren pentueen kohdalla sen jälkeen, kun osa pennuista oli syntynyt alateitse. Ahdas synnytyskanava (nartulla vaikeuksia ponnistaa ensimmäinen pentu ulos) mainittiin myös yhden luonnollisen synnytyksen kohdalla, ja kahdella nartulla repesi kohtu synnytyksen yhteydessä (toinen sektioitiin) – mahdollisesti osittain ahtaan synnytyskanavan vuoksi. Nämä kolme narttu olivat lähisukulaisia keskenään.

Erittäin suuret pentueet voivat pitkittää synnytystä, aiheuttaa nartun väsymystä ja polttoheikkoutta sekä johtaa jopa pentukuolemiin (katso kohta Keskimääräinen pentuekoko). Varsinkin jos nartulle on odotettavissa suuri pentue, kannattaa mahdollisiin synnytysvaikeuksiin varautua ajoissa.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Barbetnartut hoitavat ja imettävät pentujaan hyvin lisääntymiskyselyn tulosten mukaan, eikä tähän liittyviä ongelmia raportoitu lainkaan.

Pentukuolleisuus

Barbeteilla melko yleiset suuret pentueet (yhdeksän pentua tai enemmän) vaikuttavat olevan yleisin pentukuolemien syy. Kun lisääntymiskyselyn mukaan 33 prosentissa (6/9) suurten pentueiden pennuista osa syntyi kuolleena tai menehtyi ensimmäisinä päivinä, pienemmissä pentueissa pentukuolemia oli vain viidessä prosentissa (1/21). Pentujen kuolinsyitä ei yleensä selvitetty, kasvattajien kommenttien mukaan todennäköinen syy oli pitkittyneen synnytyksen aiheuttama hapenpuute.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Lisääntymiskyselyn 30 pentueesta kolmessa ilmeni vakava kehityshäiriö (yksi pentu/pentue), joka johti pennun lopettamiseen: yksi kitalakihalkio, yksi ruoansulatuselimistön kehityshäiriö ja yksi silmät avoimna syntyneen pennun silmätulehdus ja silmän puhkeaminen.

Synnynnäinen vika	Kpl	Huom
napatyträ	3	Yksi vaatinut leikkausta
piilokiveksisyys (kives/kivekset eivät laskeutuneet lainkaan)	4	Useampia uroksia, joilla kivekset laskeutuneet vasta luovutusiän jälkeen
purenta- tai hammasongelma maitohampaissa	24	Korjaantunut yleensä itsestään pysyvien hampaiden puhjettua. Katso tarkemmin kohta 4.3.2.

Taulukko 24. Lievemmat synnynnäiset viat barbeteilla lisääntymis- (30 pentuetta, joissa yhteensä 212 pentua) ja terveyskyselyn (105 yksittäistä koira) mukaan.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmiin

Rotumääritelmän mukaan barbet on keskikokoinen ja normaalirakenteinen.

Rodun erityispiirre on paksu ja villava karvapeite, joka hoitamattomana saattaa altistaa ihotulehduksille. Barbetin rotumääritelmän mukaan korvan tulisi ulottua suupieleen, joten korvalehti ei sinänsä ole erityisen suuri. Rungas ja pitkä karvoitus korvalehdessä ja korvan alla voi kuitenkin tehdä korvasta raskaan ja estää korvan ilmanvaihtoa ja kuivumista, ja siten altistaa korvatulehduksille.

Trimmattavana rotuna barbetin turkin voi pitää sopivan pituisena niin, että mahdolliset turkista aiheutuvat ongelmat voidaan estää. Rotumääritelmässä mainitaan, että "Barbetin karvapeitettä voidaan muotoilla rodunomaisella tavalla leikkaamalla, jotta koiran työskentely ja karvapeitteen hoito helpottuisivat." Liioiteltua turkin pituutta ei tule suosia rotumääritelmää tulkittaessa.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Vaikka barbetien silmäsairaus tilanne on melko hyvä, tulee jalostuksessa huolehtia jatkossakin siitä, että jalostukseen ei käytetä vakavaa silmäsairautta sairastavia koiria. Myös lievempiä silmäsairauksia sairastavien koirien jalostuskäyttöä tulee harkita tarkoin ja parittaa ne vain sairauden osalta terveen kumppanin kanssa. Geenitestien yleistyessä olisi suositeltavaa ottaa geenitestit jalostuksen apuvälineeksi esimerkiksi PRA:n osalta.

Lonkkatilanne on pikkuhiljaa paranemassa ja jalostuksessa tulisikin edelleen tehdä tätä suuntausta tukevia valintoja. D-lonkkaisten jalostuskäyttöä tulee harkita tarkoin ja käyttää D-lonkkaista koiraa jalostukseen vain perustellusta syystä. Myös lähisukulaisten lonkkatulokset tulee ottaa huomioon jalostusvalintoja tehdessä. D-lonkkaisen nartun jalostuskäyttö heikentää monesti nartun hyvinvointia erityisesti kantoaikana.

Kynnärtilanne barbeteilla on lievästi heikentynyt ja suuntaus tulisi saada muutettua. 1-kynnäräinen koira tulisi parittaa vain terveen puolison kanssa ja myös kynnärien kohdalla myös lähisukulaisten tulokset tulisi huomioida. 2-kynnäräisiä koiria ei tulisi käyttää jalostukseen lainkaan.

Kasvattajien tulisikin kannustaa kasvatinomistajiaan tutkituttamaan koiransa virallisesti ainakin silmien, lonkkien ja kynnärien osalta, vaikka koiraa ei koskaan käytettäisikään jalostukseen. Näin ollen saatavilla olisi tietoa kattavammin koko populaatiosta sekä jalostuskoirien lähisukulaisista.

Vaikka epilepsiatapausten määrä on vähentynyt rajusti viimeisten kymmenen ja viiden vuoden aikana, tulee epilepsiatapauksiin ja -epäilyihin suhtautua vakavasti. Sairastuneita koiria ei saa käyttää jalostukseen, mutta liian tiukkaa jalostuskieltoa lähisukulaisten suhteen ei ole perusteltua asettaa. Epilepsian diagnosointi on joissain tapauksissa vaikeaa, eikä pienessä populaatiossa voi yhden epäilyn perusteella rajata suurta määrää koiria jalostuksen ulkopuolelle. Kuitenkin, jos suvussa esiintyy useita tapauksia, tulee näiden lähisukulaisten jalostuskäyttöä harkita vakavasti. Jatkuva kannustus avoimuuteen epilepsiatapausten suhteen on ensiarvoisen tärkeää, jotta kasvattajat voivat perustaa jalostuspäätöksensä tietoon ja oikealla tiedolla voidaan myös ohjata jalostuspäätöksiä.

Lukuun ottamatta vanhempien koirien läppävikoja, barbeteilla esiintyneet sydänsairaudet ovat olleet pääosin vakavia, usein kuolemaan johtaneita. Kaikki vuonna 2006 syntyneet sydänsairauteen kuolleet olivat lähisukulaisia, samoin 4/6 vuosina 2011-2016 syntyneistä, mikä viittaa mahdolliseen sairauden geneettiseen taustaan. Ennen mahdollista jalostuskäyttöä sairastuneiden lähisukulaisille suositellaan sydämen laajaa tutkimusta esim. ultraäänikuvauksella.

Melko yleinen alttius korvatulehduksille (35 % kyselyn koirista ollut vähintään yksi korvatulehdus) tulee huomioida sekä koirien hoidossa, trimmauksessa että vakavissa tapauksissa jalostusvalinnoissa. Usein toistuvat tai kroonistunut korvatulehdus voi olla merkki atopiasta tai allergiasta. Usein toistuvia tai kroonista korvatulehdusta sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen.

Barbetien keskimääräinen pentuekoko on noin 7, ja se on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana 0,8 pennulla. Tämä ja ilmoitettujen epämuodostumien vähäinen määrä voivat olla merkkejä populaation hyvästä lisääntymis- ja elinvoimaisuudesta. Suurissa (9 tai useampia pentuja) pentueissa pentukuolleisuus on kuitenkin melko huomattavaa, ja kyselyn tulosten mukaan johtuu todennäköisesti pääosin pitkittyneestä synnytyksestä. Varsinkin jos pentueen odotetaan olevan suuri, tulisi kasvattajan varautua mahdollisiin ongelmiin. Pentukuolemien syyt olisi tärkeä saada selville, ja kasvattajia kehoitetaan toimittamaan kuolleet pennut tutkimuksiin, jos kuoleman syy on epäilyttävä.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Alkuperämaa: Ranska

FCI:n numero: 105 **Hyväksytyt:** FCI 9.5.2006 SKL-FKK 11.9.2007

KÄYTTÖTARKOITUS: Vesilintujen metsästykseen käytettävä koira, joka vesikoirien tapaan noutamisen lisäksi etsii, paikallistaa ja ajaa ylös vesikasvillisuuden sekaan piiloutuneen riistan sekä noutaa ammutun saaliin. Se sietää hyvin kylmää ja menee veteen kaikenlaisessa säässä.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 8 noutajat, ylösajavat koirat ja vesikoirat. Alaryhmä 3 vesikoirat. Käyttökoetulos vaaditaan.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Ranskanvesikoira on ikivanha, kaikkialla Ranskassa tunnettu rotu, jota käytetään vesilintujen metsästykseen. Rodusta on useita kuvauksia ja mainintoja kirjallisuudessa 1500-luvulta lähtien.

YLEISVAIKUTELMA: Keskipäinen ja normaalityyppinen. Rodun erityispiirre on paksu ja villava karvapeite, joka suojaa tehokkaasti kylmältä ja kosteudelta. Karva muodostaa leukaparran (ransk. barbe), jonka mukaan rotu on saanut nimensä.

TÄRKEITÄ MITTASUHITEITA:

- Kuono on hieman kalloa lyhyempi.
- Rungon pituus mitattuna olkanivelestä istuinluun kärkeen on hieman säkäkorkeutta suurempi.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Tasapainoinen, omistajaansa erityisen kiintynyt ja hyvin sosiaalinen. Rakastaa vettä, jopa kylmässä säässä.

PÄÄ: Kallon karvapeite ulottuu kuononselkään. Parta on pitkä ja tuuhea, viikset peittävät koko kuonon. Pää on kauttaaltaan tuuheakarvainen.

KALLO-OSA: Pyöristynyt ja leveä.

OTSAPENGER: Selvä.

KIRSU: Suuri ja musta tai ruskea karvapeitteen väristä riippuen. Sieraimet ovat hyvin avoimet.

KUONO-OSA: Melko neliömäinen. Kuononselkä on leveä. **HUULET:** Paksut, hyvin pigmentoituneet ja kauttaaltaan pitkän karvan peittämät. Huulten reunat ovat mustat tai ruskeat.

LEUAT / HAMPAAT / PARENTA: Leuat ovat keskenään yhtä pitkät. Leikkaava parenta, vahvat hampaat. Etuhampaat ovat hyvin kehittyneet ja suorassa rivissä.

SILMÄT: Pyöreät ja mieluiten tummanruskeat.

Silmäluomien reunat ovat mustat tai ruskeat.

KORVAT: Alas, joko silmän korkeudelle tai hieman alemmaksi kiinnittyneet, pitkät, litteät, leveät ja pitkän, nyörimäisen karvan peittämät. Kun korvat vedetään yhteen kirsun edessä, korvakarvat ulottuvat ainakin 5 cm sen yli; korvalehti ulottuu suupielen yli.

KAULA: Lyhyt ja vahva.

RUNKO

SELKÄ: Kiinteä; selkälinja on vakaa.

LANNE: Kaareutuva, lyhyt ja vahva.

LANTIO: Sivusta katsottuna pyöristynyt, tasapainoisesti lannelinjaa jatkava.

RINTAKEHÄ: Leveä, hyvin kehittynyt ja syvä, kyynärpäihin ulottuva. Kyljet ovat kaarevat, eivät tynnyrimäiset.

HÄNTÄ: Alas kiinnittynyt; asenoltaan hieman koholla, mutta koiran työskennellessä vaakatasoa ylempänä. Hännän pää kaartuu loivasti.

RAAJAT

ETURAAJAT

LAVAT: Viistot, lavan ja olkavarren välinen kulmaus on 110 - 115°.

OLKAVARRET: Vahvat ja lihaksikkaat.

KYYNÄRVARRET: Suorat, vahvaluustoiset, pystyt ja kauttaaltaan pitkäkarvaiset.

KÄPÄLÄT: Pyöreät, leveät ja karvaiset.

TAKARAAJAT

REIDET: Hieman viistot, lihaksikkaat.

KINTEREET: Matalat ja hyvin kulmautuneet.

VÄLIJALAT: Pystysuorat.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Vaivattomat; raajat liikkuvat rungon suuntaisesti. Eturaajan askel on keskipitkä ja takaraajalla hyvä työntö.

NAHKA: Melko paksu.

KARVAPEITE

KARVA: Pitkää, villavaa ja kiharaa, voi muodostaa nyörejä.

Karva on tuuhea ja peittää luonnontilaisena koiran kauttaaltaan. Karvapeite on rodun tärkeä erityispiirre. Ranskanvesikoiran karvapeitettä voidaan muotoilla rodunomaisella tavalla leikkaamalla, jotta koiran työskentely ja karvapeitteen hoito helpottuisivat.

VÄRI: Yksivärinen musta, harmaa, ruskea, kellanruskea, hiekanruskea, valkoinen tai kirjava. Kaikki kellanruskean ja hiekanruskean sävyt ovat sallittuja. Värisävyn tulisi mieluiten olla sama koko rungossa.

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Urokset 58 – 65 cm

nartut 53 – 61 cm

sallittu poikkeama \pm 1 cm.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

• kevyt ja pitkä pää, kevyt ja liian pitkä kuono, ohuet huulet

• ylä- tai alapurenta, vinot leuat

• vaaleat silmät

• ylös, silmien tasoa korkeammalle kiinnittyneet, ohuet, lyhyet tai kapeat korvat

• ohut kaula

• painunut selkälinja

• pitkä ja heikko lanne

• kapea lantio

• kapea rintakehä

• ylöskiinnittynyt, selän päälle kaartunut tai kiertynyt, lantiota tai lannetta vasten painunut häntä;

hännättömyys tai liian lyhyt häntä

• lähekkäin olevat lapojen kärjet

• lihaksettomat olkavarret

• kevytluustoiset kyynärvarret; eturaajojen hapsutus

• takaraajat: litteät reidet,

niukasti kulmautuneet kinterreet, hapsutus, takaraajojen kannukset; kapeat, hennot ja karvattomat käpälät

• ohut nahka

• lyhyt, karhea, muu kuin villava tai kihara karvapeite

• muut rotumääritelmässä mainitsemattomat värit.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

• aggressiivisuus ja pelokkuus.

Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat hylkääviä virheitä.

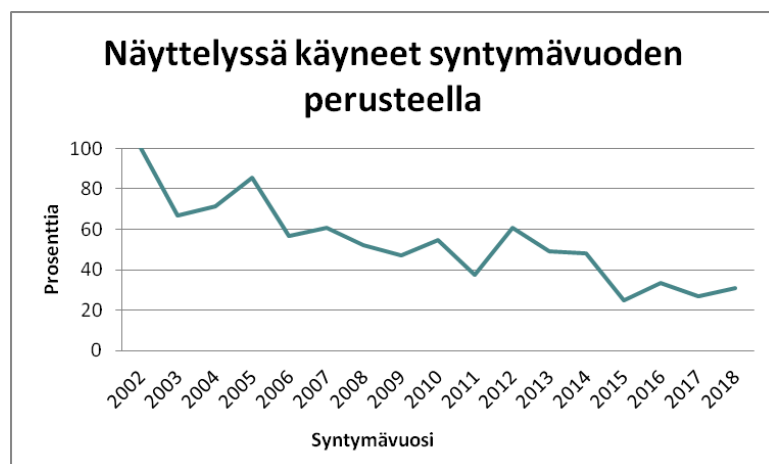
HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Rodun koirien näyttelykäynnit

Näyttelyissä käyminen on suosituin harrastus barbetin omistajien keskuudessa käyntimäärien perusteella. Näyttelykäyntien kokonaismäärä on viimeisen kymmenen vuoden aikana pysynyt melko tasaisena, keksimäärin 140 käyntiä vuodessa. Näyttelykäyntien määrä on vähentynyt nuoremmissa ikäluokissa, vaikka vuosittain syntyneiden määrä on näinä vuosina hiljalleen kasvanut (kuva 21).

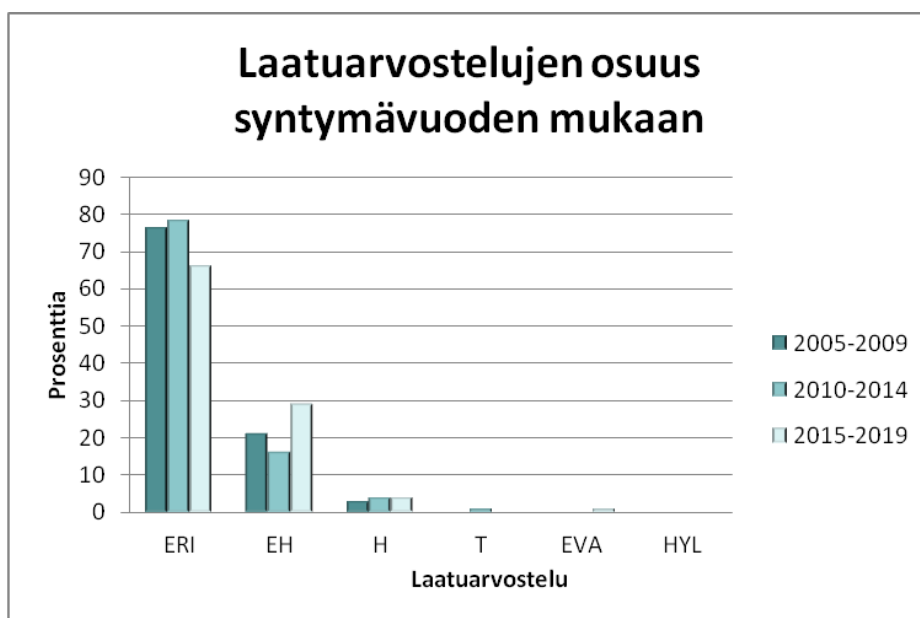
Vuosina 2009-2013 syntyneistä 50 prosenttia on käynyt näyttelyssä, ja vuosina 2014-2018 syntyneistä ainoastaan 33 %. Tässä on kuitenkin huomattava, että nuorempien koirien näyttelyura ei todennäköisesti ole vielä ohi, joten näyttelykäyntien määrä näiden osalta vielä lisääntyy.

Kuva 21. Näyttelyssä käyneiden koirien osuus vuosittain syntyneistä koirista. Vuosi 2019 on jätetty pois koirien nuoren iän ja täten myös näyttelykäyntien vähäisyyden vuoksi.

Spanieleidentaipumusko- tai metsästyskoetus on ollut edellytyksenä Suomen muotovalion arvon (FI MVA) saavuttamiseksi 1.1.2012 alkaen. Tällä pyritään edistämään rodun käyttöominaisuuksien säilymistä ja noudattamaan rodun kotimaan Ranskan muotovalioitumisen ja FCI:n kansainvälisen muotovalioitumisen (C.I.B.) käyttökoevaatimuksen esimerkkiä.

Suomen barbetkanta on ulkomuodoltaan vaihteleva, mutta näyttelytulosten perusteella erittäin korkeatasoinen ja rotumääritelmän mukainen. Barbetin rotumääritelmä on muuttunut useita kertoja viime vuosikymmenten aikana. Säkäkorkeuden alaraja on noussut uroksilla 50 senttimetristä 58 senttimetriin ja nartuilla 45 senttimetristä 53 senttimetriin. Sekä Suomessa, että maailman laajuisesti populaatiokeskiarvot ovat rotumääritelmän säkäkorkeuden alapäässä, ja useat yksilöt ovat rotumääritelmää pienempiä.

Kuva 22. Laatuarvostelujen osuus (%) syntymävuoden mukaan. Näyttelykäynnit yhteensä ryhmittäin: 2005-2009 637 käyntiä, 2010-2014 739 käyntiä, 2015-2019 285 käyntiä.

syntymä- vuosi	syntyneitä	CIB/ CIE	FIMVA	CACIB/ VACACIB	SA/SERT VASERT	ERI	EH	H	Näyttelyssä käyneet (% syntyneistä)
2002	2		1	1					2
2003	3		1		1				2
2004	7		1	4					5
2005	7	2(33 %)	4 (67 %)						6
2006	30	3 (18 %)	4 (24 %)	2 (18 %)	3 (18 %)		3 (18 %)	1	17 (57%)
2007	41	4(16 %)	6 (24 %)	3 (12 %)	6 (24%)	1 (4%)	3 (12 %)		25 (61%)
2008	23		3 (25 %)	2(17 %)	4 (33 %)	1 (8 %)	1 (8 %)		12 (52%)
2009	34	2 (13 %)	5 (31 %)	2 (13 %)	4 (25 %)		3(19 %)		16 (47%)
2010	33	1 (6 %)	4 (22 %)	4 (22 %)	7 (39 %)	1 (6 %)			18 (55%)
2011	53	1 (5 %)	1 (5 %)	5 (25 %)	7 (35 %)	2 (10 %)	2 (10 %)	1 (5 %)	20 (38%)
2012	23	3 (21 %)		5 (36 %)	2 (14 %)	2 (14 %)	2 (14 %)		14 (61%)
2013	47	5 (22 %)	4 (17 %)	2 (9 %)	6 (26 %)	3 (13 %)	1 (4 %)		23 (49%)
2014	58	1 (4 %)	5 (18 %)	2 (7 %)	12 (43 %)	5 (18 %)	5 (18 %)	1 (4 %)	28 (48%)
2015	40	2 (20 %)		1 (10 %)	3(30 %)	4 (40 %)	2 (20 %)		10 (25%)
2016	51		6 (35 %)		10(59 %)	1 (6 %)	2 (12 %)		17 (33%)
2017	63		1 (6 %)	1 (6 %)	7 (41 %)	2 (12 %)	5 (33 %)	1 (6 %)	17 (27 %)
2018	68			2 (10 %)	14 (67 %)	1 (% %)	4 (19 %)		21 (31 %)
2019	108				1 (50 %)		1 (50 %)		2 (2 %)

Taulukko 25. Näyttelyssä käyneiden koirien paras näyttelytulos syntymävuoden mukaan. Suluissa prosenttiosuus näyttelyssä käyneistä.

Rodun koirien jalostustarkastukset

(tekstissä *kursiivilla* otteita rotumääritelmästä)

Barbetin rotukatselmuksessa on käynyt 47 koiraa, 20 urosta ja 27 narttua. Koirien yleisvaikutelma ja – rakenne oli paria poikkeusta lukuun ottamatta normaali/tasapainoinen/sopusuhtainen ja rungon mittasuhteet rotumääritelmän mukaiset (*pituus hieman säkäkorkeutta suurempi*). Sekä uroksissa että nartuissa lähes puolet koirista oli alle rotumääritelmän alarajan (nartut 53 cm – 1 cm, urokset 58 cm – 1 cm), mikä heijastaa pienten koirien yleisyyttä barbet populaatiossa maailmanlaajuisesti. Seisoma-asento oli yhtä koiraa lukuun ottamatta sopusuhtainen, ja luusto sekä raajaluusto sopusuhtainen ja/tai vahva.

Pään mittasuhteet olivat oikeat (*kuono hieman kalloa lyhyempi*) 83 % koirista, kahdeksalla yksilöllä kuono oli ihannetta lyhyempi. Kuonoissa (*melko neliömäinen, kuononselkä leveä*) oli myös kiilamaisuutta, kapeutta tai keveyttä 40 % koirista. Muuten päässä, kallossa, silmissä korvissa ei ilmennyt merkittäviä ongelmia.

Eturinta on erikseen arvioitu vain 14 koiralla, ja niistä jopa puolella oli heikko tai kapea eturinta. Myös rintakehissä ilmenee kapeutta ja lyhyttä: 26 % koirista rintakehä oli kapeahko tai puutteellinen ja 13 % lyhyehkö. Kapea ja heikko etuosa voi johtaa myös eturaajojen kapea-asentoisuuteen sekä kapeisiin liikkeisiin. Selässä, ylä- ja alalinjassa, lantiossa sekä hännässä ja sen kannossa on vähän ongelmia, 6 % koirista oli luisu lantio.

Eturaajoissa esiintyy jonkin verran lyhyitä /pystyjä olkavarsia (30 %). Muuten eturaajoissa ei ilmene merkittäviä ongelmia, ja etukulmaukset olivat hyvät tai riittävät kaikilla koirilla. Takaraajoissa 26 % koirista oli korkeat kintereet (*matalat ja hyvin kulmautuneet*), mutta muuten takaraajoissa ei ilmennyt

ongelmia. Myös takakulmaukset olivat kaikilla koirilla hyvät tai riittävät. Tasapainoisesti ja hyvin kulmautunut koira pystyy liikkumaan rotumääritelmän vaatimalla tavalla.

Liikkeissä oli ahtautta/kapeutta jonkin verran sekä edessä (19 %) että etenkin takana (45 %). Muuten liikkeet olivat pääsääntöisesti suorat, vaivattomat ja vahvat.

4.4.3 Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Metsästyskoiran tulee olla terverakenteinen ja kestävä. Erityisesti vedessä liikkumiseen koira tarvitsee voimaa, mutta liian raskas rakenne ei salli kestävää ja pitkäaikaista liikkumista maalla. Barbetilla tulee olla monikäyttöisenä metsästyskoirana keskivahva rakenne.

4.4.4 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

Suomalaiset barbetit vastaavat rotumääritelmää hyvin, eikä niillä tavata yleisesti sellaisia vakavia rotumääritelmästä poikkeavia rakenneominaisuuksia, jotka suoranaisesti haittaisivat terveyttä. Kapeat etuosat ja liikkeet vaikuttavat kuitenkin koiran oikeaan askellukseen ja kestävytyteen, ja voivat pahimmillaan aiheuttaa lihas- ja nivelkipuja. Ongelmat tulevat helpommin esiin etenkin rankemmassa rasituksessa ja vanhemmalla iällä.

Kuonon leveyteen, vahvuuteen ja oikeaan malliin tulee kiinnittää huomiota jalostuksessa, koska se heijastuu helposti myös purentaan ja hampaistoon. Kuonon ja leukojen tulee olla myös tarpeeksi vahvat ja kehittyneet, jotta koira voi kantaa suurenkin riistalinnun. Kasvuiässä eriaikaan kehittyvät leuat voivat aiheuttaa purenta-ongelmia.

Jalostuspäätöksissä tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että ei yhdistetä koiria, joilla on samankaltaisia puutteita tai vikoja rakenteessa.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun jalostuksen tavoiteohjelmien voimassaolokaudet

Rodun ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma 2009–2013. Toinen jalostuksen tavoiteohjelma 2014–2018. Päivitetty jalostuksen tavoiteohjelma 2016–2020.

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

#	Uros	Pennut			Jälkeläisten lonkat					
		Synt. vuosi	Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1	TULIMAAN VISA	2012	4	22	0	14	5	2	23%	40%
2	EVERGREEN VON SPRINGBELL	2015	2	18	9	0	2	2	11%	100%
3	ULPUKAN ILOINEN SESSUKKA	2015	2	14	14	0	0	0	0%	*
4	TOUBODON MIDNIGHT ROCKER	2014	2	14	0	0	1	1	7%	*
5	TULIMAAN MAGNIFICENT STAR	2014	3	14	8	0	1	0	7%	*
6	NELUM-HIMALIS DIAMANT	2009	1	12	0	4	5	1	42%	20%
7	NELUM-HIMALIS DIMANCHE	2009	1	12	0	63	9	5	75%	56%
8	POPPENSPÄLER'S FARO	2010	3	12	0	21	4	2	33%	50%
9	ARAMIS GOLD BARBET'S	2013	2	12	0	7	2	0	17%	0%
10	NETIS HAZZAH	2012	2	10	0	39	9	1	90%	11%

Taulukko 26. Vuosina 2009–2018 syntyneiden 10 käytetyimmän jalostusuroksen jälkeläistilasto (lonkat) (Koiranet 24.1.2020).

Uros	Pennut Pentueet / pennut	Jälkeläisten kyynärnivelet				Jälkeläisten silmät			
		Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
TULIMAAN VISA	4 / 22	5	0	23%	0%	3	0	14%	0%
EVERGREEN VON SPRINGBELL	2 / 18	2	0	11%	0%	1	0	6%	*
ULPUKAN ILOINEN SESSUKKA	2 / 14	0	0	0%	*	0	0	0%	*
TOUBODON MIDNIGHT ROCKER	2 / 14	1	0	7%	*	0	0	0%	*
TULIMAAN MAGNIFICENT STAR	3 / 14	1	0	7%	*	1	0	7%	*
NELUM-HIMALIS DIAMANT	1 / 12	5	1	42%	20%	4	1	33%	25%
NELUM-HIMALIS DIMANCHE	1 / 12	9	5	75%	56%	7	4	58%	57%
POPPENSPÄLER'S FARO	3 / 12	4	0	33%	0%	3	0	25%	0%
ARAMIS GOLD BARBET'S	2 / 12	2	0	17%	0%	2	0	17%	0%
NETIS HAZZAH	2 / 10	9	2	90%	22%	10	0	100%	0%

Taulukko 27. Vuosina 2009–2018 syntyneiden 10 käytetyimmän jalostusuroksen jälkeläistilasto (kyynärät ja silmät) (Koiranet 24.1.2020).

#	Narttu	Synt. vuosi	Pennut			Jälkeläisten lonkat				
			Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %
1	ULPUKAN EFIIRA	2011	3	19	0	21	4	0	21%	0%
2	ISABELLE DU SOLEIL DU VENTOUX	2013	2	17	8	30	9	1	53%	11%
3	TOUBODON BE MINE	2014	3	17	7	0	2	1	12%	50%
4	CRISTAL DE L'ESPRIT DE BONTÉ	2011	2	16	0	34	12	8	75%	67%
5	ZON	2009	2	15	0	54	7	0	47%	0%
6	TYYNELÄN JENTE'S MA CHASSERESSE	2013	2	15	7	9	5	2	33%	40%
7	ULPUKAN CELINE DION	2009	3	15	0	14	2	0	13%	0%
8	DELLIS DE L'ILE ROMANDE	2010	2	14	0	14	10	5	71%	50%
9	GLORIA G DE LA SERVE DE LA CHAPELLE D'ALEXANDRE	2011	1	12	0	63	9	5	75%	56%
10	LAULAVA LILO LYYDIA	2010	2	12	0	14	7	3	58%	43%

Taulukko 28. Vuosina 2009–2018 syntyneiden 10 käytetyimmän jalostusnartun jälkeläistilasto (lonkat) (Koiranet 24.1.2020).

Narttu	Pennut	Jälkeläisten kyynärnivelet				Jälkeläisten silmät			
		Pentueet /pennut	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %
ULPUKAN EFIIRA	3 / 19	4	0	21%	0%	4	0	21%	0%
ISABELLE DU SOLEIL DU VENTOUX	2 / 17	9	2	53%	22%	9	0	53%	0%
TOUBODON BE MINE	3 / 17	2	0	12%	0%	1	0	6%	*
CRISTAL DE L'ESPRIT DE BONTÉ	2 / 16	12	0	75%	0%	8	1	50%	12%
ZON	2 / 15	7	1	47%	14%	7	3	47%	43%
TYYNELÄN JENTE'S MA CHASSERESSE	2 / 15	5	1	33%	20%	2	0	13%	0%
ULPUKAN CELINE DION	3 / 15	2	0	13%	0%	2	0	13%	0%
DELLIS DE L'ILE ROMANDE	2 / 14	10	1	71%	10%	7	3	50%	43%
GLORIA G DE LA SERVE DE LA CHAPELLE D'ALEXANDRE	1 / 12	9	5	75%	56%	7	4	58%	57%
LAULAVA LILO LYYDIA	2 / 12	7	0	58%	0%	6	0	50%	0%
LITTLE FROST'S ARROGANT ICE QUEEN	1 / 9	0	0	0%	*	0	0	0%	*

Taulukko 29. Vuosina 2009–2018 syntyneiden 10 käytetyimmän jalostusnartun jälkeläistilasto (kyynärät ja silmät) (Koiranet 24.1.2020).

Eniten käytettyjen urosten ja narttujen jälkeläisten terveystilastoista on vaikea ennustaa tarkemmin rodun terveystilanteen tulevaisuutta (vertaa kohta 4.3.1.), koska jälkeläismäärät ovat pääosin pieniä ja eri yksilöiden välillä tasaisia. Taulukoista käy hyvin ilmi, että joidenkin jalostuskoirien jälkeläisissä tutkittujen osuus on todella pieni, mikä ennestään vaikeuttaa tulosten tulkintaa. Osasyynä tutkimustulosten vähäisyyteen on pentueiden nuori ikä, ne kaikki eivät ole vielä saavuttaneet tutkimusikä.

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Populaation kokonaistila ja rakenne		
• Maltillinen populaation kasvu • Yksilön jälkeläismäärä pysyy pienenä suhteessa koko populaatioon • Mahdollisimman monia jalostukseen soveltuvia yksilöitä käytetään jalostukseen • Geneettisen monimuotoisuuden säilyttäminen	• PEVISA-ohjelmassa 15 jälkeläisen raja ja uusintayhdistelmien kielto vuodesta 2010 • Yhdistys ylläpitänyt jalostusuroslistaa • Koirien vientiä ja tuontia kannustetaan • Roturisteytyspenteiden suunnittelu • Kannustaminen koirien geenitestaukseen	• Populaation kasvu: syntyneiden määrä kasvanut noin 65 % viisi vuosittain • Tuontikoirista 56 % käytetty jalostukseen • Sukusiitosprosentti laskenut 5,69 %:sta (2010-14) 3,68 %:iin (2015-19) • Syntyneiden pentueiden vanhemmista 79 % eri uroksia, 77 % eri narttuja • Kaksi F2 -pentuetta syntynyt roturisteytyksistä • Maailmanlaajuinen geneettinen heterotsygotia-aste 40,5 % (rotukoirilla keskimäärin 34,1 %)
Luonne ja käyttöominaisuudet		
• Rodun luonne säilyy, arkuus ja aggressiivisuus ei yleisty • Metsästys- ja muut käyttöominaisuudet säilyvät • Barbetin tunnettuus käyttökoirana lisääntyy	• Jalostussuosituksien luonteen osalta • Kasvattajien ja omistajien tiedottaminen luonteen testaamisen tärkeydestä • Kannustaminen metsästyksessä, kokeisiin ja harrastuksiin • Rodunomaisten kokeiden/rotukatselmusten järjestäminen • Luonne- ym. Kyselyt • FI MVA käyttökoetulosvaatimus lisää koirien taipumuskokeissa käyntiä	• Omistajakyselyn, rotukatselmusten, LT- ja MH-testien mukaan barbetin luonteessa ei ole yleistynyt ei-toivotut piirteet • Rotukatselmuksissa ja taipumuskokeissa käynnit pysyneet toivotulla tasolla • Barbetit ovat yleistyneet ammattimaisessa ja vapaaehtoisessa koira-avusteisessa toiminnassa • Metsästyksessä olevien barbetien osuus on noussut • Ei ole toteutunut: kokeissa, luonnetestissä ja MH-kuvauksessa käyneiden koirien määrä on vähentynyt
Terveys		
• Rakenteellisen terveyden säilyttäminen • Perinnöllisten sairauksien vähentäminen	• PEVISA-ohjeen tiukennus 2016 lonkkien ja ulkomaisten urosten suhteen • Jalostussuosituksien • Kannustus avoimuuteen sairauksien suhteen • Yhteistyö tutkimusryhmien kanssa.	• Epilepsiatapausten määrä radikaalisti vähentynyt viimeisen 10 ja 5 vuoden aikana • Lonkkatilanne mennyt hieman parempaan suuntaan (PEVISA tiukennus ei vielä näy tuloksissa) • Geenitestattujen koirien määrä on lisääntynyt

Ulkomuoto

• Rotumääritelmän mukaisuus• Metsästyksen sopivuus• Liioittelun ehkäiseminen	• Rodun oman virallisen rotukatselmuksen luominen ja niiden järjestäminen• Ulkomuototuomarikoulutuksessa rodun saaminen näyttökoevaatimuksen piiriin• Omistajille ja kasvattajille suunnattu tiedottaminen ja luennot koiran rakenteesta	• Rotukatselmuksien toteutuneet; järjestetty vuosina 2013, 2015, 2017 ja 2019.• Luennot koiran oikeasta rakenteesta• Näyttelyssä käyneistä yli 60 % (2015-19 syntyneistä) on saanut ERI laatuarvostelun. Osuus on 10 prosenttiyksikköä alempi kuin edellisen 5-vuotisjakson aikana (huomioitava koirien nuoruus)

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Suomeen rekisteröidyistä, viimeistään vuonna 2016 syntyneistä uroksista 50 yksilöä eli 23 prosenttia on käytetty jalostukseen. Nartuilla vastaava luku on 73 yksilöä eli 31 prosenttia. Urosten määrä on selvästi pienempi, osittain siksi, että ulkomaisia uroksia on käytetty 18 yhdistelmässä. Näissä vain yhtä urosta on käytetty kaksi kertaa.

Jalostuksen ulkopuolelle on siten jäänyt 77 prosenttia uroksista ja 69 prosenttia nartuista. Tämä on sinänsä sopiva määrä. Vuosina 2013-2016 syntyneistä pentueista 52 prosenttia on käytetty jalostuksessa vuoden 2019 loppuun mennessä. Osa pentueista on kasvattajan suosituksesta jätetty pois jalostuksesta, koska vanhemmissa tai pentueessa on ilmennyt perinnöllisiä sairauksia.

PEVISA-rajoitusten vuoksi koiria ei suoraan jää jalostuksen ulkopuolelle, koska lonkkatulokset A-D sallitaan, ja kyynärien ja silmien suhteen on vain tutkimusvaatimus. Lonkkien suhteen C- ja D-lonkkaiset tulee kuitenkin parittaa A- tai B-lonkkaisen puolison kanssa. Vakavaa perinnöllistä sairautta sairastavat ja terveystuloksissa (lonkka, kyynär, polvi, spondyloosi) huonoimman tuloksen saaneet jätetään jalostuksen ulkopuolelle yleisten (esim. SKL) suositusten pohjalta. Rodun jalostussuositusten perusteella koirat eivät jää välttämättä jalostuksen ulkopuolelle, vaikka eivät suosituksia täytäkään. PEVISA-ohjetta ei haluta tässä vaiheessa vielä tiukentaa. Rodun populaatio on edelleen niin pieni, että yksilöiden liiallinen ja yksipuolinen jalostuskäyttö (jälkeläisrajoituksen puitteissa) ja sen myötä jalostuspohjan kapeneminen nähdään uhkana, mikäli liian moni potentiaalinen koira jätetään jalostuspopulaation ulkopuolelle. Vuoden 2016 PEVISA-muutokset lonkkien suhteen eivät vielä näy lonkkatilastoissa.

Jalostussuositusten ja PEVISA:n ajantasaisuuden arviointi

PEVISA-ohjelmaan ei esitetä muutoksia (viimeisin muutos 2016).

Jalostussuosituksia tarkistetaan kahden vuoden välein (viimeisin muutos 2016).

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Barbetien jalostuspohja on kehittynyt suotuisaan suuntaan. Tavoitteena on ylläpitää geneettistä monimuotoisuutta rajoittamalla jälkeläismäärää kuten edellisellä JTO-jaksolla (15 jälkeläistä molemmilla sukupuolilla). Tällä rajoituksella suositeltiin viiden prosentin jälkeläismäärään sukupolvessa päästään lähivuosina, mikäli populaation kasvu jatkuu ennallaan. Jalostusvalinnoissa tulisi suosia eri sukulinjaisia, jalostussuosituksia täyttäviä koiria. Ongelmana on, että useita pentueita jää lähes kokonaan tarkastamatta terveyden, luonteen ja ulkomuodon osalta. Jotta koiria voidaan harkita jalostukseen, tarvitaan nykyistä useammilta **PEVISA-terveystulokset**. Tavoitteena on, että lonkka- ja kyynärkuvausten osuus populaatiossa nousee **55 prosenttiin**.

Tuontikoirien ja ulkomaisten astutusten merkitys jalostukseen pienessä populaatiossa on merkittävä ja niiden osuus **pyritään pitämään vähintään nykyisellä tasolla**.

Uusien sukupolvien myötä taustalla olevien harvalukuisten kantavanhempien merkitys pienenee, ja tavoitteena on **sukusiitoksen laskeminen alle 3 prosenttiin** viidellä sukupolvella laskettuna.

Käyttäytyminen ja luonne

Objektiivista tietoa rodun luonteesta on tällä hetkellä saatavilla aivan liian vähän rodun populaatioon nähden. Sekä luonnetestissä, että MH-kuvauksessa käyneiden koirien määrä on laskenut viimeisen viiden vuoden aikana. Rodun oma rotukatselmus on suosittu käyttäytymistä arvioiva testi, ja sillä pystytään testaamaan vuosittain 15-20 prosenttia testausiän saavuttaneista koirista. **Tämä osuus pyritään säilyttämään.**

Pyritään siihen, että jalostukseen käytettävistä kotimaisista koirista **50 % olisi käynyt joko luonnetestissä, MH-kuvauksessa tai rotukatselmuksessa, ja 50 % olisi käynyt taipumuskokeessa.**

Jäsenille suunnatun kyselyn mukaan rodun luonne on suurelta osin rotumääritelmän mukainen; tasapainoinen, omistajaansa erityisen kiintyvä ja hyvin sosiaalinen. Jotta tilanne ei huonontuisi ja asian tärkeys ymmärrettäisiin, kasvattajien tietoisuutta luonteen testaamisen tärkeydestä tulee lisätä. Vakavammista käyttäytymisongelmista (esim. arkuus, hermostuneisuus, eroahdistus, ääniarkuus) kärsiviä koiria ei tule jalostukseen. Koska käyttäytymisongelmat ovat harvinaisia, tulee myös **lievemmistä käytösongelmista kärsivän koiran jalostuskäyttöä harkita vakavasti**, jotta ongelmat eivät lisäänty populaatiossa. Kasvattajien tiedotustoimintaan ja yhteistyöhön kiinnitetään siksi erityistä huomiota. Tavoitetta ei voida mitata JTO:n jaksolla, vaan tulokset näkyvät tulevaisuuden sukupolvissa omistajakyselyiden sekä testi- ja koetulosten pohjalta.

Käyttöominaisuudet

Käyttöominaisuuksien säilyminen ja niiden nykyistä vahvempi esiintulo on tärkeä jalostuksen tavoite. Tavoitteena on, että alkuperäisiä käyttöominaisuuksia, ja käyttöä palvelevia luonneominaisuuksia testaavien lajien (esim. metsästys, vepe, palveluskoira- ja maastolajit) **kokeissa käyneiden barbetien osuus nousee 15 prosenttiin** 2-10 vuotiaista koirista. Taipumuskokeissa käyneiden koirien osuutta pyritään nostamaan nykyisestä 18 prosentista (koeiän saavuttaneista) **yli 25 prosenttiin**.

Barbetien **käyttö metsästyskoirana säilyy** vähintään 30 prosentissa rodun populaatiosta (2-10-vuotiaat koirat) ja käyttö ammattimaisessa ja vapaaehtoisessa **koira-avusteisessa toiminnassa** lisääntyy vähintään 10 prosenttiin populaatiosta.

Terveys ja lisääntyminen

Barbetin tulee pystyä käyttötarkoituksensa mukaiseen toimintaan myös terveytensä puolesta. Barbeteilla pyritään pitämään yllä hyvää rakenteellista terveyttä ja vähentämään perinnöllisten sairauksien todennäköisyyttä.

Aktiivisella tiedotuksella ja terveysturvan turvin perinnöllisten sairauksien tutkimusta pyritään edistämään. Jalostusta koskevissa ohjeistuksissa ja jalostuspäätöksissä otetaan sairaudet huomioon. Vältetään kuitenkin liiallisia rajoituksia pienen populaatiokoon takia. PEVISA:n ja jalostussuositusten avulla pyritään ennaltaehkäisemään koiran elinkykyä tai elämänlaatua alentavien perinnöllisten vikojen tai sairauksien leviämistä rotuun. Jalostuskoirat tutkitaan silmien sekä lonkka- ja kyynärniveliön osalta ennen jalostuskäyttöä. Vakavia perinnöllisiä sairauksia potevia ja tunnettuja periyttäjiä ei käytetä jalostukseen. Koiria pyritään käyttämään tasaisesti ja varotaan yhdistämästä koiria, joiden perimässä on riski samaan sairauteen. Jos koira on terve, mutta sillä on sairaita lähisukulaisia, tai mikäli sillä on jokin lievä sairaus tai vika, tulee jalostuksessa puolisona suosia saman sairauden osalta terveyskuista ja tervettä koiraa. Tavoitteena on, että lonkka- ja kyynärkuvausten osuus populaatiossa nousee **55 prosenttiin**. Selkien kuvaamista tiedotetaan kasvattajia ja koirien omistajia ja tavoitteena on, että **jalostuskoirista 30 prosenttia on selkävakuu** LVT:n ja VA:n varalta. Kun geenitestejä validoidaan rotuun, **jalostuskoirista puolet on geenitestattu** näiden sairauksien tai vikojen osalta.

Ulkomuoto

Pyritään alkuperäiseen käyttötarkoitukseen soveltuvaan tyyppiin ja säilyttämään rotu rakenteellisesti ja turkiltaan metsästykselle soveltuvana. Säilytetään rotutyyppi samalla kun ulkomuodollinen monimuotoisuus sen puitteissa sallitaan. Ulkomuoto pysyy rotumääritelmän mukaisena, ja kaikenlaista liioittelua pyritään ehkäisemään. Rakenteessa yleisimmin ilmeneviä puutteita (kapeat kuonot, leuat, etupää ja liikkeet) pyritään parantamaan kasvattajia tiedottamalla ja jalostuspäätöksiä näin ohjaamalla. Ulkomuodon ja rakenteen mahdollisia muutoksia populaatiossa seurataan, jotta ylilyönnit voidaan ennaltaehkäistä. Ulkomuodolliset piirteet, jotka eivät vaikuta koiran hyvinvointiin, eivät saa liikaa vaikutusta jalostusvalintoihin. Ulkomuototuomarikoulutuksessa kiinnitetään huomiota alkuperäiseen käyttötarkoitukseen soveltuvaan tyyppiin, rakenteeseen ja ulkonäköön, eikä ulkomuototuomari suosi liioiteltuja piirteitä, joista on mahdollisesti haittaa koiran hyvinvoinnille.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

PEVISA-ohjelma 1.1.2016 – 31.12.2020 ja 1.1.2021-31.12.2025

- Pentujen vanhemmista tulee astutushetkellä olla lonkkakuvauslausunto, kyynärkuvauslausunto ja voimassa oleva silmätarkastuslausunto.
- Rekisteröinnin raja-arvo on lonkkaniveldysplasian aste D. Lonkkakuvaustuloksen C tai D saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa.
- Silmätarkastuslausunto ei astutushetkellä saa olla 24 kk vanhempi.
- Yksittäiselle koiralle rekisteröidään korkeintaan 15 jälkeläistä. Viimeinen, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.
- Samalle yhdistelmälle rekisteröidään vain yksi pentue.

Ulkomaisia uroksia koskeva koirarekisteriohjeen kohdan 9 mukainen pysyvä poikkeuslupa: Ei vaadita kyynärnivel- eikä silmätarkastuslausuntoa. Lonkkaniveldysplasiaan liittyvät vaatimukset, jälkeläisrajoitus ja uusintayhdistelmien kieltö koskevat ulkomaista urosta.

Jalostuksen toimintaohje

Jalostuksen toimintaohjetta on viimeksi muutettu 28.2.2016. Toimintaohje tarkistetaan kahden vuoden välein. Kasvattaja voi halutessaan toimittaa jalostussuunnitelman jalostustoimikunnalle tarkistettavaksi. Pentueilmoitukseen yhdistyksen nettisivuille ja SKL:n pentuvälitykseen tulee merkintä siitä, täyttääkö yhdistelmä jalostussuosituksia. Ainoastaan yhdistelmät, joista on tehty jalostustiedustelu hyväksytään yhdistyksen pentuvälitykseen.

- Kasvattaja on allekirjoittanut Suomen Kennelliiton 1.1.2011 voimaan astuneen kasvattajasitoumuksen. Kasvattajalla tulee olla kennelnimi, ja/tai SKL:n kasvattajakurssi hyväksyttävästi suoritettu.
- Jalostukseen käytettävän nartun tulee olla ensikertaa astutettaessa vähintään 24 kuukauden ikäinen ja alle kuuden vuoden ikäinen. Jalostusuroksen tulee olla vähintään 24 kuukauden ikäinen astutushetkellä. Nartun edellisen pentueen syntymästä seuraavaan astutukseen tulee olla vähintään 10 kk.
- Nivelrikkoista koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Kyynärniveldysplasian asteet 0-1 hyväksytään. Mikäli koiralla on asteen 1 kyynärä, puolisolalla tulee olla molemmat kyynärät astetta 0.
- Jos koiralla on todettu jokin vakava perinnöllinen sairaus (esim. allergia, epilepsia, kardiomyopatia, harmaakaihi, GRD, TRD, entropium), koiraa ei saa käyttää jalostukseen.
- Jos jalostuksessa käytettävällä koiralla on todettu jokin lievä perinnöllinen vika tai sairaus (esim. lievät silmäsairaudet, napatyry, vähäiset hammaspuutokset, lievä purentavika), on puolison oltava tältä osin terve.
- Jalostukseen ei saa käyttää koiraa, joka on 18 kk täytettyään saanut kaksi kertaa näyttely- tai koearviostelussa arvosanan hylättyä tai aggressiivisen käytöksen vuoksi.
- Jalostukseen käytettävällä koiralla tulee olla hyväksytty näyttelytulos (ei HYL tai EVA) tai suoritettu jalostuskatselmus.

Terveysvaatimukset koskevat ulkomaisia uroksia siltä osin kuin niiden terveystulokset ovat tiedossa.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

PEVISA-ohjeen mukaan korkeintaan 15 jälkeläistä molemmilla sukupuolilla, rajan ylittävä pentue rekisteröidään kokonaisuudessaan. Uusintayhdistelmät ei sallita.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotuyhdistyksen toimenpiteet jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi on käsitelty kohdissa 6.4 Varautuminen ongelmiin, sekä kohdassa 6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Jalostuspohja

Uhat: Jalostuspohja kapenee, sukusiitosprosentti kasvaa, rodusta erottuu "kotikoiralinja" (ei terveys-, koe-, näyttely- ym. tuloksia eikä harrastuksia/käyttöä)

Ongelmat: Pieni kannan koko, tuontikoirista vain rajallisesti uutta verta, jalostuksen ulkopuolelle jäävät sukulinjat ja "kotikoirat"

Mahdollisuudet: Jälkeläisrajoitus estää matadorijalostuksen, aktiivinen tuonti- ja ulkomaisten koirien jalostuskäyttö, roturisteytykset ja niiden jälkeläisten hallittu jalostuskäyttö, tulevaisuuden jalostusmuodot kuten indeksijalostus, suhteellisen korkea geneettinen heterotsygotia-aste

Varautuminen ongelmiin: Jälkeläisrajoitusta ja uusintayhdistelmäkieltoa jatketaan vaikka populaatio kasvaa, kaikkia kasvattajia ja omistajia valistetaan laajan jalostuspohjan merkityksestä sekä kannustetaan testaamaan ja tutkituttamaan myös "kotikoiria"

Käyttäytyminen ja luonne

Uhat: Ei-toivottujen luonteenpiirteiden yleistyminen, luonteen suhteen kyseenalaisten yksilöiden jalostuskäyttö pentujen suuren kysynnän vuoksi, rotu muuttuu vain näyttely- ja seurakoiraksi

Ongelmat: Hyvin harvat koirat käytetään luonnetestissä ja MH-kuvauksessa, edes kaikista jalostuskoirista ei ole virallista käyttäytymisen arviota, kaikki kasvattajat eivät suosi aktiivisia, harrastavia koteja kasvateille

Mahdollisuudet: Ei-toivotut luonteenpiirteet ovat vielä harvinaisia rodussa, rotu on monipuolinen harrastus- ja käyttökoira, rotukatselmuksen suosio ja soveltuvuus luonteen arvioimiseen, kasvattajien ja omistajien valistaminen

Varautuminen ongelmiin: Ylläpidetään ja vahvistetaan rodun mainetta monipuolisena ja aktiivisena käyttö- ja harrastuskoirana, rotukatselmusten järjestäminen, kannustaminen luonnetta arvioiviin testeihin, tarvittaessa jalostussuosituksissa vaatimus johonkin viralliseen käyttäytymisen arvioimiseen, luonnekyselyiden tekeminen sekä niiden tulosten julkaiseminen

Käyttöominaisuudet

Uhat: Alkuperäisten käyttöominaisuuksien häviäminen, ulkomuotopainotteinen jalostaminen

Ongelmat: Rodunomainen käyttökoe (SPME) ei sovellu hyvin rodulle, kynnys ja mahdollisuudet käyttökokeeseen osallistumiseen on korkea, kaikki kasvattajat eivät jalostusvalinnoissa huomioi käyttöominaisuuksia lainkaan

Mahdollisuudet: Spanieleiden taipumuskoe soveltuu hyvin rodulle, FI MVA käyttökoevaatimus lisää taipumuskokeissa käyntiä ja estää rodun jakautumista eri linjoihin, rotu saanut lisää mainetta metsästyskoirana ja metsästyskäyttö on lisääntynyt

Varautuminen ongelmiin: Taipumuskokeiden ja niiden harjoitusten järjestäminen ja niihin osallistumiseen kannustaminen, lisää rodun mainetta metsästyskoirana ja saadaan enemmän koiria metsästäville omistajille

Terveys ja lisääntyminen

Uhat: Perinnöllisten sairauksien lisääntyminen rodussa, terveyden suhteen kyseenalaisten koirien käyttö jalostuksessa pentujen suuren kysynnän vuoksi, resessiivisten sekä usean geenin ja ympäristötekijöiden yhteisvaikutuksesta johtuvien sairauksien todellinen laajuus

Ongelmat: Suurelle osalle koirista ei tehdä terveystutkimuksia, huono tiedonsaanti rodun kotimaasta ja muista maista koskien sairauksia ja vikoja, monien sairauksien periytymismalleja ei tunneta

Mahdollisuudet: Sairauksista avoimesti tiedottaminen ja keskustelu rodun piirissä, geenitutkimus ja geenitestit,

Varautuminen ongelmiin: PEVISA- ja muu jalostuksen ohjaus, selkätutkimusten ja rodulle soveltuvien geenitestien käytön yleistyminen etenkin jalostuskoirien osalta, terveystutkimusten tekeminen ja terveystilastojen julkaisu sekä kasvattajien ja omistajien valistaminen

Ulkomuoto

Uhat: Terve, kestävä sekä käyttöön ja harrastuksiin soveltuva rakenne heikkenee, liioiteltuja piirteitä aletaan suosia, näyttelyissä palkintosijoihin vaikuttaa liikaa koirien koko sekä turkin pituus ja kiharuus, mikä voi vaikuttaa haitallisesti jalostusvalintoihin ja mielikuvaan rodusta

Ongelmat: Kapeat/heikot kuono-osat ja leuat, kapeat etuosat, kapeat liikkeet edessä ja takana, joissakin sukulinjoissa hyvin vähän näyttely- tai rotukatselmuskäyntejä

Mahdollisuudet: Rodussa ei esiinny liioiteltuja ulkomuoto- tai rakennepiirteitä, koirien rakenne on pääosin terve ja käyttöön soveltuva, ulkomuototuomareiden koulutusmateriaalit ja vaadittava näyttökoe edistävät tärkeimpien ominaisuuksien huomioimista, rotukatselmuksessa saadaan yksityiskohtaista ja helposti vertailtavaa aineistoa, myös koirien mittausten osalta

Varautuminen ongelmiin: Seurataan ja analysoidaan ulkomuoto- ja rakenneominaisuuksia näyttely- ja rotukatselmustulosten pohjalta ja tiedotetaan kasvattajia mahdollisista ongelmista, valistetaan kasvattajia tärkeiden ominaisuuksien osalta hakemaan vikoja ja puutteita omaavalle koiralle siltä osin kompensoiva puoliso

Yhdistystoiminta ja jalostuksen ohjaus

Uhat: Suuri osa kasvattajista ja omistajista jää yhdistystoiminnan ulkopuolelle, vapaaehtoisista jalostussuosituksista ei päästä yksimielisyyteen, ja sen johdosta niitä ei noudateta

Ongelmat: Osa pennunomistajista jää yhdistystoiminnan ulkopuolelle ja heidän tavoittaminen on haasteellista

Mahdollisuudet: Erittäin aktiivinen rotuyhdistys ja jalostustoimikunta, pyrkimys avoimeen ja luottamusta herättävään ilmapiiriin rodun keskuudessa, mahdollisimman laaja ja monipuolinen tarjonta jäsenistölle (jäsenlehti, kokeet, kurssit, jäsenedut, leirit ym.) houkuttelee jäsenyyteen, uusille pennunomistajille edullinen pentuejäsenyys, toistaiseksi suurin osa kasvattajista tekee jalostustiedustelun ja yhdistelmät täyttävät jalostussuosituksukset suurelta osin

Varautuminen ongelmiin: Jalostussuosituksukset tarkastetaan säännöllisesti, ja mahdollisiin ongelmiin yritetään puuttua ajoissa jalostuksen ohjauksen keinoin, varsinkin uusia kasvattajia koulutetaan ja valistetaan koiran kasvatuksen ja erityisesti rodun erityishaasteiden osalta ja kannustetaan osallistumaan yhdistystoimintaan, jäsenet ja kasvattajat pyritään saamaan aktiivisesti mukaan toimintaan ja päätöksentekoon

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Ajanjaksona koko JTO-kausi	Tehtävä tai projekti
Jalostuspohja ja jalostuksen ohjaus	• PEVISA-rajoitus jälkeläismäärälle ja uusintayhdistelmille jatkuu• Jalostussuositukset tarkastetaan 2 vuoden välein• Jalostustoimikunta seuraa jalostussuositusten toteutumista ja vastaa jalostustiedusteluihin jatkuvasti
Käyttäytyminen ja luonne	• Järjestetään rotukatselmuksia vuosittain• Omistajakysely 2023/2024• Järjestetään LT-, MH-, MEJÄ- ja muita kokeita ja testejä (yhteistyössä muiden yhdistysten kanssa) 1-2 vuoden välein• Jalostussuositukset tarkastetaan 2 vuoden välein
Käyttöominaisuudet	• Järjestetään 2- 3 taipumuskoetta vuosittain• Tuodaan esille rodun käyttöominaisuuksia mm. Rotutorilla, Hankikoira-fi -sivuilla, esitteissä ja julkaisuissa
Terveys ja lisääntyminen	• Terveyskysely 2023/2024• Jatkuva lisääntymiskysely kasvattajille• Seurataan terveystuloksia vuosittain• Jalostussuositukset tarkastetaan 2 vuoden välein• Rodun terveystalvasta avustuksia valikoituihin terveystutkimuksiin• Yhteistyö (alennetut jäsenhinnat) MyDogDNA-testipalvelun kanssa
Ulkomuoto	• Järjestetään rotukatselmuksia vuosittain• Päivitetään ulkomuototuomarimateriaali 2020/2021 ja tarkistetaan 2024/2025
Yhdistystoiminta ja tiedotus	• Järjestetään kasvattajapäivät 2021 ja 2024• Julkaistaan vuosittain 2 numeroa Barbet-jäsenlehteä, jossa artikkeleita terveydestä, luonteesta, kasvattamisesta ja muista tavoitteissa mainituista tärkeistä aiheista• Järjestetään vuosittain luento koskien esim. terveyttä, koiran hyvinvointia, rakennetta ym.• Pyritään osallistumaan Voittajanäyttelyn Rotutorille vuosittain• Teema-vuosi vuosittain, jolloin panostetaan erityisesti esim. terveyteen, luonteeseen, kasvatukseen ym.• Uusia kasvattajia ja omistajia pyritään aktiivisesti saamaan mukaan yhdistystoimintaan

Rotuyhdistys ja jalostustoimikunta toteuttavat jalostuksen tavoiteohjelman määrittelemiä tavoitteita usealla tavalla. Jalostustoimikunnan päätehtävistä merkittävin on jatkuva pidemmän tähtäimen jalostusneuvonnan tarjoaminen jäsenille ja kasvattajille. Toimikunnan jäsenet koulutautuvat SKL:n kursseilla ja koulutuspäivillä. Ulkomuototuomarikoulutuksen yhteydessä painotetaan rodun käyttötarkoitusta ja sen asettamia vaatimuksia rodun rakenteelle. Kannustetaan jäseniä ja yhdistysaktiiveja kouluttautumaan toimihenkilöiksi mm. MH-luonnekuvaukseen ja taipumuskokeisiin. Yhdistysaktiivit järjestävät usealla paikkakunnalla aluetoiminnan puitteissa erilaisia tutustumispäiviä eri koiraurheilulajeihin sekä taipumuskoe- ja/tai MEJÄ-treenejä pennunomistajille ja rodun harrastajille. Järjestetään barbetleiri, jossa esitellään eri koiraurheilulajeja ja järjestetään tutustumismahdollisuuksia rodunomaisiin lajeihin. Yhdistys järjestää terveyteen liittyviä kampanjoita, joissa nostetaan esiin vaihdellen barbetien terveyteen liittyviä tärkeitä teemoja.

JTO:n ja PEVISA:n vaikutuksen seuraaminen

JTO:n ja PEVISA:n toteutumista seurataan vuosittain karttuneen uuden tiedon perusteella (kyselyt, Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmä, koiranomistajien ilmoitukset sairauksista, luonnetestit ja MH-kuvaukset, rotukatselmuksset, näyttelyt, koe- ja kilpailukäynnit, pentuekyselyt). Jos jollakin osalla alueella havaitaan ei-toivottuja muutoksia, niin niihin pyritään reagoimaan mahdollisimman pian, jotta suuremmilta ongelmilta vältyttäisiin.

7. LÄHTEET

Breed specific Breeding Strategy 2016. <http://www.barbet.se/uploads/9/2/1/2/92122580/ras-english.pdf> (25.1.2020)

MMT Katariina Mäki 5.8.2013. <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/perinnollinen-monimuotoisuus-ja-jalostuspohja> (28.1.2020)

MMT Katariina Mäki 5.8.2013 (päivitetty 13.1.2016). <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/sukusiitos> (28.1.2020)

MMT Katariina Mäki 31.10.2013, päivitetty 14.1.2016. <https://www.kennelliitto.fi/kasvatus-ja-terveys/koiran-jalostus/tietoa-jalostuksen-tueksi/tehollinen-populaatiokoko> (28.1.2020)

Mybreeddata. <https://www.mybreeddata.com/crm/index.html#breed/519248a83cd390a052000164/barbet> (28.1.2020)

MyDogDNA. <https://www.mydogdna.com/fi> (analyysisivu vaatii sisään kirjautumisen)(28.1.2020)

Pawpeds barbet database <https://www.pawpeds.com/db/?a=sf&g=4&p=bar&date=iso> (28.1.2020)

Resultat av Mentalitetsenkäten för barbeter i Sverige
<http://www.barbet.se/uploads/9/2/1/2/92122580/sammanst%C3%A4llning-diagram-mentalitet.rev01.pdf> (25.1.2020)

SKK Avelsdata. https://hundar.skk.se/avelldata/Flikar.aspx?sida=Ras_info&id=803 (6.2.2020)

OFA disease database. <https://www.ofa.org/diseases/breed-statistics#detail> (6.2.2020)

8. LIITTEET

Liite 1. Luonnetestin rotuprofiili

Liite 2. MH-luonnekuvauksen rotuprofiili

Liite 1. Luonnetestin rotuprofiili

Barbetien LT-tulokset vuosina 2010-2019, yhteensä 29 kpl

Toivottava	Neutraali	Ei-toivottava

	Toimintakyky	Terävyys	Puolustushalu	Taisteluhalu	Hermorakenne	Temperamentti	Kovuus	Luoksepäästävyys	Laukaus-pelottomuus
3	Suuri	Kohtuullinen ilman jälj. jäävää hyökkäyshalua 4 (13,8%)	Kohtuullinen, hillitty 4 (13,8%)	Suuri	Tasapainoinen ja varma	Vilkas 7 (24,1%)	Kohtuullisen kova 7 (24,1%)	Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin 22 (75,9%)	Laukausvarma 16 (55,2%)
+2a	Hyvä	Suuri ilman jälj. jäävää hyökkäyshalua 1 (3,4%)	Suuri, hillitty 1 (3,4%)	Kohtuullinen 6 (20,7%)	Tasapainoinen 2 (6,9%)	Kohtuullisen vilkas 16 (55,2%)	Kova 1 (3,4%)	Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen 7 (24,1%)	Laukauskokematon 12 (41,4%)
+2b				Kohtuullisen pieni 7 (24,1%)				Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen	
+1a	Kohtuullinen 15 (51,7%)	Pieni ilman jälj. jäävää hyökkäyshalua 18 (62,1%)	Pieni 19 (65,5%)	Erittäin suuri	Hieman rauhaton 22 (75,9%)	Erittäin vilkas 4 (13,8%)	Hieman pehmeä 16 (55,2%)	Mielistelevä	Paukkuarjisyä
+1b	Kohtuullisen pieni 6 (20,7%)	Koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä 6 (20,7%)			Hermostunein pyrkimyksin 5 (17,2%)				
-1a	Pieni 8 (27,6%)	Pieni ilman jälj. jäävää hyökkäyshalua	Haluton 5 (17,2%)	Pieni 14 (48,3%)	Vähän hermostunut	Häiritsevän vilkas	Erittäin kova	Selvästi pidättyväinen, ei yritä purra	Laukausaltis
-1b						Hieman välinpitämätön 2 (6,9%)		Selvästi pidättyväinen, yrittää purra	
-1c						Impulsiivinen			
-2	Riittämätön	Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	Erittäin suuri	Riittämätön 2 (6,9%)	Hermostunut	Välinpitämätön	Pehmeä 5 (17,2%)	Hyökkäävä	Laukausarka 1 (3,4%)
-3	Toimintakyvytön	Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	Hillitsemätön	Haluton	Erittäin hermostunut	Apaattinen	Erittäin pehmeä	Salakavala	

Liite 2. MH-luonnekuvauksen rotuprofiili

Barbetien MH-tulokset vuosina 2010-2019, yhteensä 19 kpl

Ihanne	Hyväksyttävä	Ei toivottava	Ei hyväksyttävä

	1		%	2		%	3		%	4		%	5		%
1a. KONTAKTI Tervehdminen	Torjuu kontaktia, murisee ta yrittää purra	EH		Välttää kontaktia, väistää	ET		Hyväksyy kontaktin vastaamatta siihen, ei väistä	I		Ottaa itse kontaktia tai vastaa siihen	I	100 %	Mielistelevä kontaktinotossa, hyppii, vinkuu, haukkuu, jne.	H	
1b. KONTAKTI Yhteistyö	Ei lähden vieraan ihmisen mukaan / <i>Ei kokeilla</i>	H		Lähtee mukaan haluttomasti	H		Lähtee mukaan, mutta ei ole kiinnostunut TJ:sta	I	47 %	Lähtee mukaan halukkaasti, kiinnostuu TJ:sta	I	53 %	Lähtee mukaan hyvin innokkaasti, erittäin kiinnostunut TJ:sta	H	
1c. KONTAKTI Käsittely	Torjuu murisemalla ja/tai yrittää purra	EH		Väistää tai hakee tukea ohjaajasta	ET	21 %	Hyväksyy käsittelyn	I	58 %	Hyväksyy ja ottaa kontaktia	I	21 %	Hyväksyy ja vastaa liioitellulla kontaktilla	H	
2a. LEIKKI 1 Leikkihalu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	ET	5 %	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	H	16 %	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	I	63 %	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	I	16 %	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen	H	
2b. LEIKKI 1 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	H	11 %	Ei tartu, nuuskii esinettä	H	32 %	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	H	32 %	Tarttuu heti koko suulla	I	21 %	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista	H	5 %
2c. LEIKKI 1 Puruote ja taisteluhalu	Ei tartu esineeseen	H	68 %	Tarttuu viiveellä - irrottaa/pitää, ei vedä vastaan	H	5 %	Tarttuu, vetää vastaan, mutta irrottaa ja tarttuu uudestaan/ <i>Korjailee otetta</i>	I	26 %	Tarttuu heti koko suulla, vetää vastaan kunnes TJ irrottaa	I		Tarttuu heti koko suulla, vetää tempoo, ravistaa - kunnes TJ irrottaa	H	
3a. TAKAA-AJO	Ei aloita	H	37 %	Aloittaa, mutta keskeyttää	I	26 %	Aloittaa etenemisen hitaasti, voi lisätä vauhtia, seuraa koko matkan saalista	I	21 %	Aloittaa kovalla vauhdilla päämäärähakuisesti, pysähtyy saaliille	I	16 %	Aloittaa heti kovalla vauhdilla juosten saaliin ohi, voi kääntyä saaliille	I	
3b. TARTTUMINEN	Ei kiinnostu saaliista/ <i>Ei juokse perään</i>	H	58 %	Ei tartu, nuuskii saalista	I	26 %	Tarttuu saaliiseen epäroiden tai viiveellä	I	16 %	Tarttuu heti saaliiseen, mutta irrottaa	I		Tarttuu heti saaliiseen, pitää sitä suussaan vähintään 3 sekuntia	I	
4. AKTIVITEETTITASO	Tarkkailematon, kiinnostumaton, passiivinen	ET		Tarkkailevainen, rauhallinen, voi istua, seistä tai maata	I	47 %	Tarkkailevainen ja enimmäkseen rauhallinen, yksittäisiä toimintoja	I	21 %	Tarkkailevainen, toiminnot tai rauhattomuus lisääntyy vähitellen	H	32 %	Toiminnot vaihtelevat nopeasti osion aikana/ <i>Rauhaton koko ajan</i>	ET	

5a. ETÄLEIKKI Kiinnostus	Ei kiinnostu avustajasta	ET	5 %	Tarkkailee avustajaa, välillä taukoja	I	58 %	Kiinnostunut avustajasta, seuraa ilman taukoja	I	37 %	Kiinnostunut avustajasta, yksittäisiä lähtöyrityksiä	H		Erittäin kiinnostunut avustajasta, toistuvia lähtöyrityksiä	H	
5b. ETÄLEIKKI Uhka/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	I	100 %	Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion esim. osassa	ET		Osoittaa yksittäisiä (1-2) uhkauseleitä osion esim. ja toisessa osassa	ET		Osoittaa useampia uhkauseleitä osion esim. osassa	ET		Osoittaa useampia uhkauseleitä osion esim. ja toisessa osassa.	ET	
5c. ETÄLEIKKI Uteliaisuus	Ei saavu avustajan luo	I	53 %	Saapuu linjalle aktiivisen avustajan luo	I	21 %	Saapuu piilossa olevan puhuvan avustajan luo	I	26 %	Saapuu avustajan luo epäröiden tai viiveellä	H		Innostunutta kontaktinottoa avustajaan, esim. hyppii tai vinkuu	H	
5d. ETÄLEIKKI Leikkihalu	Ei osoita kiinnostusta	H	68 %	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	I	26 %	Leikkii - voi tarttua varovasti, mutta ei vedä	I		Tarttuu, vetää vastaan, voi irrottaa ja tarttua uudelleen	I	5 %	Tarttuu, vetää vastaan, ei irrota	H	
5e. ETÄLEIKKI Yhteistyö	Ei osoita kiinnostusta	H	68 %	Kiinnostuu, mutta keskeyttää	I		On kiinnostunut leikkivästä avustajasta	I	21 %	Kiinnostunut leikkivästä sekä passiivisesta avustajasta	I	11 %	Houkuttelee myös passiivista avustajaa leikkimään	H	
6a. YLLÄTYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	I	16 %	Kyykistyy ja pysähtyy	I	5 %	Väistää kääntämättä pois katsettaan haalarista	I	53 %	Pakenee enintään 5 metriä	H	26 %	Pakenee enemmän kuin 5 metriä	ET	
6b. YLLÄTYS Puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	I	84 %	Osoittaa yksittäisiä uhkauseleitä	H	11 %	Osoittaa useita uhkauseleitä	ET	5 %	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	EH		Osoittaa useita uhkauseleitä ja hyökkäyksiä, voi purra	EH	
6c. YLLÄTYS Uteliaisuus	Menee haalarin luo, kun se on laskettu maahan/ <i>Ei mene ollenkaan</i>	ET	21 %	Menee haalarin luo, kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koira	H	47 %	Menee haalarin luo, kun ohjaaja seisoo sen edessä	H	11 %	Menee haalarin luo, kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	I	5 %	Menee haalarin luo ilman ohjaajan apua	I	16 %
6d. YLLÄTYS Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihtelua tai väistämistä	I	68 %	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	I	16 %	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	H	16 %	Niaus tai nopeuden vaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	ET		Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla	EH	
6e. YLLÄTYS Jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta haalariin	I	68 %	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria yhdellä ohituskerralla	I	16 %	Pysähtyy, haistelee tai katselee haalaria väh. kahdella ohituskerralla	H	16 %	Puree haalaria tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	ET		Puree haalaria tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla	ET	
7a. ÄÄNIHERKKYYS Pelko	Ei pysähdy tai pysähtyy nopeasti	I	5 %	Kyykistyy ja pysähtyy	I	5 %	Väistää kääntämättä pois katsettaan	I	79 %	Pakenee enintään 5 metriä	H	5 %	Pakenee enemmän kuin 5 metriä	ET	5 %

7b. ÄÄNIHERKKYYS Utelaisuus	Ei mene katsomaan	ET		Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja puhuu kyykyssä ja houkuttelee koiraa	H	37 %	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja seisoo sen vieressä	H	5 %	Menee räminälaitteen luo kun ohjaaja on edennyt puoliväliin	I	21 %	Menee räminälaitteen luo ilman apua	I	37 %
7c. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä pelko	Ei minkäänlaisia liikkumisnopeuden vaihteluita tai väistämistä	I	74 %	Pieni niaus tai liikkumisnopeuden vaihtelu jollain ohituskerralla	I	21 %	Pieni niaus tai nopeudenvaihtelu kerran, pienenee toisen ohituskerran jälkeen	H	5 %	Niaus tai nopeudenvaihtelu samanlaisina vähintään kahdella ohituskerralla	ET		Voimakas pelko, voi lisääntyä jokaisella ohituskerralla	EH	
7d. ÄÄNIHERKKYYS Jäljellejäävä kiinnostus	Ei osoita kiinnostusta räminälaitetta kohtaan	I	89 %	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta yhdellä ohituskerralla	I	11 %	Pysähtyy, haistelee tai katselee laitetta väh. kahdella ohituskerralla	H		Puree laitetta tai leikkii sen kanssa, kiinnostus vähenee	ET		Puree laitetta tai leikkii sen kanssa väh. kahdella ohituskerralla	ET	
8a. AAVEET Puolustus/aggressio	Ei osoita uhkauseleitä	I	47 %	Osoittaa yksittäisiä yksittäisiä uhkauseleitä	H	47 %	Osoittaa useita uhkauseleitä	ET	5 %	Osoittaa useita uhkauseleitä ja muutamia hyökkäyksiä	EH		Osoittaa uhkauseleitä ja useampia hyökkäyksiä	EH	
8b. AAVEET Tarkkaavaisuus	Yksittäisiä vilkaisuja, ja sen jälkeen ei kiinnostusta/ <i>Ei kiinnostu lainkaan</i>	H	5 %	Katselee aaveita silloin tällöin	H	5 %	Tarkkailee aaveita, pitkiä taukoja, kumpaakin puolet ajasta tai koko ajan toista	I	68 %	Tarkkailee aaveita, lyhyitä taukoja	I	16 %	Tarkkailee molempia aaveita koko osion ajan	H	5 %
8c. AAVEET Pelko	On ohjaajan edessä tai sivulla	I	21 %	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, pientä välimatkanottoa	I	21 %	On enimmäkseen ohjaajan edessä tai sivulla, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	H	11 %	On enimmäkseen ohjaajan takana, vaihtelee paon ja kontrollin välillä	H	5 %	Peruuttaa enemmän kuin taluttimen mitan tai lähtee paikalta / <i>Pakenee</i>	ET	42 %
8d. AAVEET Utelaisuus	Menee katsomaan, kun ohjaaja on ottanut avustajalta hupun pois / <i>Ei mene ajoissa</i>	H	21 %	Menee katsomaan, kun ohjaaja puhuu avustajan kanssa ja houkuttelee koiraa	H	16 %	Menee katsomaan, kun ohjaaja seisoo avustajan vieressä	I	16 %	Menee katsomaan, kun ohjaaja on edennyt puoleenväliin	I	47 %	Menee katsomaan ilman apua	H	
8e. AAVEET Kontaktinotto aaveeseen	Torjuu kontaktia/ <i>Ei mene ajoissa</i>	ET	11 %	Hyväksyy avustajan tarjoaman kontaktin, mutta ei vastaa siihen	H		Vastaa avustajan tarjoamaan kontaktiin	I	5 %	Ottaa itse kontaktia avustajaan	I	84 %	Innostunutta kontaktinottoa avustajaan, esim. hyppii tai vinkuu	ET	
9a. LEIKKI 2 Leikkihalu	Ei leiki - ei osoita kiinnostusta	H	16 %	Ei leiki - osoittaa kiinnostusta	H	32 %	Leikkii - aktiivisuus lisääntyy/vähenee	I	37 %	Leikkii - aloittaa nopeasti ja on aktiivinen	I	16 %	Leikkii - aloittaa erittäin nopeasti ja on hyvin aktiivinen	H	
9b. LEIKKI 2 Tarttuminen	Ei tartu esineeseen	H	32 %	Ei tartu, nuuskii esinettä	H	21 %	Tarttuu esineeseen viiveellä tai etuhampailla	I	32 %	Tarttuu heti koko suulla	I	11 %	Tarttuu heti, nappaa esineen vauhdista	H	5 %
10. AMPUMINEN	Ei häiriinny, havaitsee nopeasti ja sen jälkeen täysin välinpitämätön	I	32 %	Häiritsevyyttä lisääntyy leikin/passiivisuuden aikana, sen jälkeen välinpitämätön	I	21 %	Kiinnostuu laukauksista, yleisöstä tms, mutta palaa leikkiin/passiivisuuteen	I	11 %	Keskeyttää leikin/passiivisuuden, lukkiutuu yleisöä, laukauksia tms kohden, ei palaa	I	32 %	Häiriintynyt, pelokas / <i>Yrittää paeta / Ohjaaja luopuu ampumisesta</i>	EH/ ET	5 %

